

Maier, Michel. Michaelis Majeri viatorium, hoc est, de montibus planetarum septem seu metallorum; tractatus tam utilis, quàm perspicuus, quo, ut indice mercuriali in triviis, vel Adriadnêo filo in labyrintho, seu Cynosurâ in oceano chymicorum errorum immenso, quilibet rationalis, veritatis amans, ad illum, qui in montibus sese abdidit de rubea-petra Alexicacum, omnibus medicis desideratum, investigandum, uti poterit

*Rothomagi, sumpt. Joannis Berthelin, in area Palatii.
Anno M. DC. LI, 1651.*

Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11407

Res 11407 11467
MICHAELIS MAJERI
VIATORIVM,

HOC EST,
DE MONTIBVS PLANETARVM
septem seu Metallorum;

TRACTATVS tam utilis, quàm perspicuus,
quo, ut Indice Mercuriali in trivijs, vel Ariad-
néo filo in Labyrintho, seu Cynosurâ in
Oceano Chymicorum errorum immenso,
quolibet rationalis, veritatis amans, ad illum,
qui in montibus sese abdidit DE Rubea-petra
Alexicacum, omnibus Medicis desideratum,
investigandum, uti poterit.

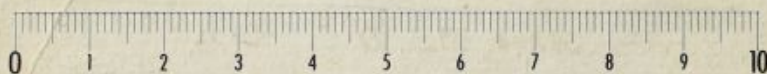
ROTHOMAGI,
Sumpt. IOANNIS BERTHELIN,
in area Palatii.

Anno M. D C. L I.

2141

EPIGRAMMA AVTHORIS.

THeseus Pyrithoum sub Tartara dira secutus
Cautior ad superos retulit inde pedem:
At comes infœlix LAPIDI remoratus adhæsit,
Herculeæ nec vim sensit, ut ille, manûs.
Ipse quoq; Ægides Labyrinthi ambagibus errans
Sollicitat filium, Dux Ariadna, tuum:
Cujus ope evasit cavea discriminis expers,
In patriam fallax atque relegit iter.
Si tu, qui chymicos intrasti fortè labores,
Hunc, at Pyrithoum non, imitare ducem.
Herculis auxilium tibi vix promitto, sed à me,
Si fueris Theseus, Hac Ariadna datur.
Inde quod ambiguus in gressibus ultrò sequaris,
Expete, & invento tramite liber eris.
Prima viam ratio notet, Experientia quam mox
Edoceat, manuum continuûsque labor.
Naturæ lustranda sacra cunabula cures,
Nec fallet dubijs pagina scripta dolis,

ILLVSTRISSIMO ET SERENISSIMO
DOMINO, DOMINO

CHRISTIANO

PRINCIPI ANHALTINO,
COMITI IN ASCANIA, DOMINO
in Zerbesto & Berneburgo, &c. Superioris
Palatinatus Produci & Gubernatori, Heroi
Armis & Artibus Orbi notissimo, Domino
suo clementissimo D.D.D.

MICHAEL MAJERUS *C.P. Med. D.*

TSI, Princeps Illustrissime,
hactenus per tot (dum chymicis præter Medicinam,
insudo laboribus) annorum
spatium, nihil edere in publicum constituerim, tum
quia intelligam tot tamq; varios in hac
materia Authores in dies prodire, tum
quia triumphum ante victoriam canere
mihi præposterum videatur, nihilominus

nonnulla nunc tandem opuscula, quæ ab experientia & obseruatione diutina jam pridem apud me concepi, uti minus dubia, potissimum ad commodum aliorum & utilitatem haud exiguam spectantia, cum Ars longa, vita brevis, iudicium difficile; Experimentum autem periculosum, reuera tam ratione Chymicæ, quàm Medicinæ, dicatur, edere non intermisi; ex quibus cum TRACTATUS hic de MONTIBUS Planetarum septem, hoc est, terrestrium seu metallorum mineris & substantijs ex montibus petitis, non minus utilis, quàm desideratus quamplurimis existeret, eum Celsit. Tuæ, grati animi causâ, haud immemor ab ea in me tantæ beneficentiæ olim effusæ, dedicare & offerre non dubitavi, non quasi Celsit. Tuam per se perspicacissimam hisce instruerem, sed ut aliis minùs exercitatis sub eius patrocinio quasi Ariadnam quandam Chymicam, cujus fili ductu ex erroribus incredibilibus tuti evaderent, suppeditarem & re-

linquerem; quod scriptionis genus, cum
& novum & veracissimum sit, nisi me ma-
nus, oculi & Vulcanus fallant unà cum ra-
tione experimentalì & experimento ratio-
nali, non est ambiguum, quin Celsit. Tuæ,
cui antehac mea qualiacunque à sincera
tamen mente profecta placuerint, pergra-
tum & acceptum futurum sit, quam Deo
Opt. Max. unà cum dilectissima conjuge,
liberisque Principib. commendo. Dabam
Francof. ad Moen. 1618. Mense 7. bri.

8

 PRÆFATIO
 AD LECTOREM.

 PVD antiquos, Candide
 Lector, pulcherrima allegoria
 extat, quam Ovidius lib. 2.
 Metamorph. venustè descri-
 bit, hujus argumenti: Cum Apollo regis
 Admeti armenta pasceret, Mercurius bo-
 ves quasdam, quæ longius processerant,
 furto abactas, in sylva occultavit, Bat-
 toq; cui piam aquarum custodi, à quo uno
 visus fuerat, mandavit, ne cuiquam illud
 furtum indicaret, quod ut libentius face-
 ret, vaccam ei dono dedit: Mercurius
 verò abiens, ut hominis experiretur fi-
 dem, sumptâ aliâ formâ paulo post ad
 eum redit, rogans an vaccas quasdam il-
 luc transeuntes vidiisset, pollicitusque, si
 indicaret, vaccam cum tauro daturum:

Battus itaque spe muneris corruptus;

Montibus, inquit, erant, & erant
sub montibus illis;

*Indicans, ubi pascerentur; ob quam perfidiam Mercurius eum in lapidem, qui in trivis, ut Index, positus habetur, commutavit. Quid verò per boves antiqui, imò per ipsum Mercurium & Apollinem, intellexerint, alibi à nobis (utpote, Hieroglyphicis Ægyptio-Græcis) sat abundè explicatum est: Hic per boves Apollinis, ut & ibi, materiam Philosophicam accipimus, quæ quo monte à Mercurio abscondita sit, permulti in Chymicis occupati jam pridem scire exoptarunt: Alij quæsi-
verunt in diversis locis, ut agris, hortis, pratis, campis, fluvijis, rivis, fontibus & vallibus, (hoc est, seu Vegetabilium, seu animalium, seu mineralium) at ne-
quam invenerunt, etiamsi per totum vi-
tæ tempus in id incubuerint: Haud rarus,
instar Virgiliani illius Corydonis, Ale-
xin formosissimum indagantis,*

Montibus & sylvis studio jactavit
inani,

*vel Narcissum frustra insecutus est, ut
Echo nympa, quæ dum ad omnium vo-
ces respondit, sperans jam se optato amo-
re potituram, in invia & maciem cor-
poris redacta, spem cum substantia amisit,
nihilq; nisi cassam sine corpore VOCEM
retinuit. Quamplurimi, dum se pro amo-
re patriæ (ut olim Atheniensium juvenes)
ad conflictandum cum Minotauro (mate-
ria philosophica) obtulerunt, præter præ-
sentanea pericula ipsis à monstro impen-
dientia, in Labyrinthos inextricabiles in-
ciderunt; quorum, ut ratio nominis &
instituti melius agnoscatur, vetustis se-
culis quatuor fuisse perhibentur, Ægy-
ptius, Creticus, Lemnius & Italicus, at-
que ex istis priores duo maximè celeberrimi,
à varijs scriptoribus memorati.
De Cretico ita Virgil. lib. 5. Æn.*

*Vt quondam Cretâ fertur Laby-
rinthus in alta*

Parietibus textum cœcis iter , an-
cipitémq̃ue
Mille vijs habuisse dolum , qua fi-
gna sequendi
Falleret indeprênsus & irremeabi-
lis error.

*Hic, veluti carcer, inclusus detinuit cap-
tivos, qui nihil passi sunt incommodi, nisi
quòd Viarum perplexitate decepti illinc
evadere non potuerint : Magnificis sanè
operibus, tempore longo, labore inenarra-
bili Ægyptius à Miride rege Creticus à
Minoë, Dadalo operario, extructi nar-
rantur, non aliam ob causam, nisi ut divi-
tias abundantissimas suorum authorum
posteritati unà cum eorum perpetua me-
moriam testatas facerent. Ad hunc modum
in philosophia naturali Labyrinthus per-
plexissimus à diversis authoribus funda-
tus & eductus animadvertitur, in quem,
quicunque incidant, vix unquam aut
rarissime inde se recipere poterunt ; Chy-
micos intelligo libros, quibus intricati*

Vix millesimi sese extricare solent, ita ut de exitu vero & indubitato certi sint. Quotusquisque enim ex tot scribentium numero aliud attestatus est, quàm ut se arcani Philosophi non ignarum declararet, ac interim sequentem sua vestigia involveret, injectisque remoris detineret. Quis non araneum suis texturis & reticulis imitatus, qui quoties muscam in ea incidisse videt, accurrens, magis illam implicat, ne evadat, tantum abest, quod liberet? Rarissimus Atheniensium morem in his laudabilem sequitur, apud quos pro scelere habebatur, erranti non monstrasse viam, pro sacrilegio, ab ea magis abduxisse: Vnde illi ipsi Chymie authores protestantur, quod qui librorum medio ad artis veritatem desideret, vix unquam ad eam perventurus sit, nempe propter librorum ambages & errores inextricabiles, ad quos declinandos aut evitandos, nemo primâ fronte discretus sit, nisi fortè experientia longi temporis

indefessa & incessabilis ipsum post im-
mensos labores exhaustos & sumptus in-
terpositos haud exiguos circumspectum
reddat & erudiat, eique NATURÆ
gremium aperiat & ostendat, ex imper-
scrutabili Dei consilio: Et si Verò causæ
eorum obscuritatis sint Valde probabiles,
ne scilicet indignus omnino ad Verticem
collis secretissimi, nec dignus, nisi post
multas vexationes prævias, ascendat, ta-
men hæ non sufficiunt ad omnem Verita-
tem tenebris & erroribus etiam prædoc-
libus artis filiis involuendam & obscu-
randam; quibus ut remedium aliquod ac-
commodatius inveniatur, ego, qui in La-
byrintho hoc ipso diutius detentus fue-
rim, non ignorans, quo desiderio sperato
& successu singula incepta & finita sint,
quidve sub quibus montibus quæri aut
reperiri possit, constitui MONTES om-
nes planetarum perreptare, pervestigare,
ascendere, inque eorum mineras singulas
profundissime descendere, omnibusque

ratione præditis ob oculos ponere, quid ex quibus & quomodo elici aut haberi possit, ne & ipsi, nisi omnino sint increduli aut omnium rerum rudes, eandem glaciem perfringere, aut errores errare opus habeant. Qui sane tractatus non (velut nauta ex tabula) otiosâ speculatione, quæ sæpe inutilis est & phantastica, nec cum re ipsa convenit, sed rerum, quæ hîc traduntur, experienciâ & usu profectus & deductus, si quisquam alius, Lectori utilissimus accidere poterit, ita ut vel Ariadnæi fili, vel Cynosuræ, vel Indicis trivialis instar in hoc studio & stadio longissimo, aut potius Labyrintho intricatissimo & Oceano immenso, non injuriâ haberi debeat. Hic enim quemcunque in montibus errantem & non agnoscentem (ut Arnoldus in novo Lum. cap. 1. conqueritur) materiam philosophicam, cum palam, eodem teste, vendatur nimio precio, in modum Batti illius Indicis adlocum ubi Apis seu Bos Ægyptius tegatur, redu-

cet, nec minus Thesca per anfractus &
 multiplices viarum dolos ambiguum in
 adyta intima & penetralia artis mittet
 & remittet, aut vagum in fluctibus ma-
 rinis, velut cynosura certa, ad fœlicem
 portum, diriget & sistet. Etiam si verò
 non demonstret, quæ sit individua & in-
 fallibilis ejus materiæ species, (quod ab
 omni ratione alienum) tamen quæ non
 sit, & multa alia à nobis observata, quæ
 tyroni aliàs incredibilia & non sat ex-
 plorata, proponit dilucidissime hac cautio-
 ne, ne quis in multiplicia illa & frustra-
 nei laboris diverticula in initio incidat,
 aut si inciderit, quibus notis id sciat, ut
 mature pedem retrò vertat, aliòsque in-
 gressus in hunc Labyrinthum quærat,
 quo gratissimum tandem exitum seu op-
 tatum finem latus inveniat. Nam qui
 nescit quid quærit, nescit quoque quid
 reperiet, ac qui in principio errat, nun-
 quam ad media, multò minus ad extre-
 ma pertinget, cum error errorem pariat

*& multiplicet. Nostro itaque labore,
ut sis cautus, Lector, inque eum & meip-
sum candidus, hoc fruiere lubens absque
invidia, quæ ubi sit, ut nec scriptorem
obscuritatis, ita nec lectorem detrectatio-
nis à vitio excusat. Vale.*

DE

DE MONTIBVS PLANETARVM SEPTEM.

TRACTATVS DIVISIO.

ORNELIUS TACITUS
lib. Annalium 16. nar-
rat historiã memora-
bilem & scitu dignissi-
mam de Cecellio Bas-
so, qui in somnijs no-
cturnis falsus de auro,
in suis agris, ut credebatur, antiquitus de-
fosso, Neroni Principi immensos thesau-
ros pollicitus sit, in hunc modum: Illusit
dehinc Neroni fortuna per vanitatem ip-
sius expromisso Cecellii Bassi, qui origi-
ne Poenus, mente turbida nocturnæ quie-
tis imaginem ad spem haud dubiam re-
traxit: Vectusque Romam, principis adi-
tum emercatus, expromit repertum in

B

agro suo specuni altitudine inmensâ, quô magna vis auri contineretur, non in formam pecuniæ, sed rudi & antiquo pondere: Lateres quippe prægraves jacere à partibus parte alia columnis, quæ per tantum ævi occulta, augendis præièntibus bonis. Caterum, ut conjectura demonstrat, Didonem Phenissam Tyro profugam conditâ Carthagine, illas opes abdidisse, ne novus populus nimiam pecuniâ lalciveret, aut Reges Numidarum & alia infensi, cupidine auri ad bellum accenderentur. Igitur Nero non auctoris, non ipsius negotii fide satis spectatâ, nec missis visoribus, per quos nosceret, an vera assererentur, auget ultro rumorem, mittitque, qui velut partam prædam adveherent. Dantur triremes & dilectum navigium juvandæ festinationi, nec aliud per illos dies populus, credulitate prodentis, diversa fama tulerat. Ac forte quinquennale ludicrum secundo lustro celebrabatur, oratoribusque, præcipua materia in laudem principis assumpta est: Non enim tantum solitas fruges, nec metallis confusum aurum gigni, sed nova ubertate provenire terras & obvias opes deferre deos,

quæque alia summa facundia nec minore adulatione servilia fingeant, securi de facilitate credentis. Glicebat interim luxuria spe inani, consumebanturque veteres opes, quasi oblati, quas multos per annos prodigeret: Quin & inde jam largiebatur: Et divitiarum expectatio inter causas paupertatis publicæ erat. Nam Bassus effosso agro suo latisque circum arvis, dum hunc vel illum locum promissi specus adseverat, sequunturque non modo milites, sed populus agrestium efficiendo operi assumptus, tandem posita vecordia, non falsa ante somnia sua seque tunc primum elusum admirans pudorem & murum morte voluntaria effugit. Quidam vinctum ac mox dimissum tradidere, ademptis bonis in locum regie gazæ. *Hæc ille.* Tale quid in chymicis operibus indies contingere, nemo non animadvertit, in quibus si non mera somnia, tamen his similia cogitata sæpenumero spes immensas cuique nimis credulo promittunt. Quicquid enim quisquam vel semel animo præconceperit, ad id non difficile erit authorum dicta & opera applicare, miro quasi modo concor-

B ij

dantia, quibus tamen effectus rei speratus minimè correspondeat: Vnde permulti vel totam artem præposterè damnant vel in desperationem ipsi incidunt, cum jacturam bonorum, ætatis, famæ, & patriæ passi sint vel alios pati sentiant. His malis omnibus, licet ex bona intentione & scriptorum & operantium originem ducentibus, ut aliquod Alexicacon, quoad possibile, ponamus, antequam Labyrinthum hunc chymicum penitus ingrediamur, de vera porta solliciti esse debemus, quæ inventa, de progressu prosperiori, non est, quod dubitemus. Est autem hæc porta nihil aliud, quàm initium operis, hoc est, vera & una materia Philosophorum omnium, de qua verè dici possit; Dimidium esse plus toto, & dimidium facti, qui bene cœpit, habet. Nam qui sumit, quod debet sumere, jam ingressus est viam veritatis regiã, à qua se seduci non sinet, etiamsi non parum nunc ad hæc, nunc ad illa diverticula ut excurrat, necessum sit. Nulla autem econtra veritatis inveniendæ spes est illi, qui quid pro quo, imò naturæ & arti adversum elaborare & ad suum nutum reducere

nititur. Hunc ad dehortandum, illum ad confirmandum ex THEBIS Ægyptiis Centiportis; propter magnitudinem nimis diffusè patentibus, ad Bœoticas illas seu Cadmeas, septem portarum nos conferemus, hoc est, ex ferè centenis materiis, quæ vel poterunt ad opus assumi, vel assumptæ sint unquam ab aliis licet frustra, septem considerabimus, nempe Metallicas, interque illas delectum instituemus, proposito convenientem; atque sic tractatum hunc in totidem seu septem capita dividemus, quorum singulis cursum aliquem peculiarem, seu descensum in Montem minerum feracem, initio factò semper ab uno eorum in Labyrinthi chymici anfractuosos flexus productum absolvemus, non sine Ariadnes rationabilis adminiculo & filo, quo cuique non tam in manum, quàm mentem tradimus, eumque Deo commendamus.

CAP. I.

De Monte Mercurij.

QUod antea, in præfatione, de bove Apollinea à Mercurio abacta & clam sub monte aliquo disposita retulimus, id in primis de materia Philosophica, ut dictum, intelligi debet. Hanc ut inquiremus, de monte ad montem ibimus singulaque loca & claustra perscrutabimur. Est autem rationabile, quod Mercurius hanc sub proprij nominis monte, tanquam arca, concluderet, quocirca hunc omnium primò rimabimur. Mercurius etsi metallum propriè non sit, quia nec malleabilitatem, aut extensionem sub malleo, nec cum aliis metallis permixtionem naturalem præ se ferat, tamen quia omnibus metallis, & præcipuè auro, ob naturæ similitudinem amicari videatur, ac plerâque eorum per artem influentem Mercurium reduci possint, non immerito à chymicis pro aqua minerali, ex qua metalla admixtione sulfuris vel fixi magis aut minus, vel non fixi, puri, vel impuri, congelata sint, habetur. Cujus

sententiæ argumenta nec asserere nec infirmare hic nostri est propositi, at saltem demonstrare, quomodo ad artis usum Mercurius adhibeatur, qui omnino triplex est, ut & aliorum metallorum sequentium, nempe primo ad aurum, secundò ad Tincturam, tertio ad Medicinam; Hoc est, nonnulli, qui Mercurio utuntur in chymicis operibus respiciunt eò, ut in aurum congeletur per se vel cum quibusdam additamentis: Nonnulli, ut inde Tinctura seu lapis philosophicus conficiatur, per se vel cum aliis: Quidam, ut ad medicinam solum corporis humani usurpetur. De quibus singulis hoc primò capite suo ordine dicturi sumus, ut prospiciatur, quid tandem ex Mercurio fieri possit, ad quam rem sit utilis aut non, & quid de eo sperandum. Philosophi quando loquuntur de Mercurio, non semper intelligunt hunc vulgo cognitum, fluentem, crudum & aqueum, sed sæpius suum illum Philosophicum, de quo inquisitio hæc nostra instituta est. Hunc nominant omnium rerum nominibus ne agnoscat & ex omnibus rebus educti asserunt, eandem ob causam: qui tamen semel cognitus,

B iiij

operarium non ſua ſpe frustratur : De hoc dicitur ; Eſt in Mercurio quicquid quarunt ſapientes : Et Mercurius novies ſublimatus eſt totius Magiſterii finis.

De I. uſu Mercurij ad aurum , in quod coagulandus præſumitur.

Aurum , in quod Mercurius communis ſeu vulgaris congelari à quibuſdam deſideratur , cum ſit omnium metallorum perfectiſſimum , ſummus apex , & quaſi terminus , ad quem per naturam pleraque eorum tranſeunt aut artificio deducenda ſunt , ideò hic ejus natura, quoad huic propoſito ſufficiat , definienda & ex ſuis proprietatibus tam eſſentialibus , quàm accidentalibus circumſcribenda eſt. Geber in ſumma perfectæ ejus duplicem definitionem poſuit , quarum prima eſt parte tertia, cap. 32. hujusmodi : *Aurum eſt corpus metallicum , citrinum , ponderoſum , mutum , fulgidum , æqualiter in ventre terræ digeſtum , aquâ minerali diutiſſimè lavatum , ſub malleo extenſibile , fuſibile , examinationem Cineritj & cementi tolerans , ſecunda definitio eſt ibidem lib. 2. cap. 5.*

Est igitur sol creatus ex subtilissima substantia argenti vivi & clarissima fixura, & ex substantia pauca sulfuris mundi & puræ rubedinis, fixi, clari & à natura sua mutati, tingentis illam. Ex quibus constat, aurum totum esse Mercurialem substantiam, in qua sit mixtio omnium elementorum perfectissima & juxta qualitates eorum æquata. An jam ex Mercurio coagulato talis mixtura fieri possit, & quomodo, disquirendum venit. Est autem Mercurius substantia frigida & humida, ideoque fluens, non æquata in elementorum qualitatibus, volatilis tota in igne & evanescens, licet non in partes compositi resolvatur, sed omnis ascendat, hoc est, terra cum aqua, aëre & igne, & nullum elementum facile ab alio segregetur. Auri quidem ponderositatem, fulgorem & homogeneitatem in se habet, sed in aliis proprietatibus ab eo deficit, nempe in citrinitate, malleabilitate, ignibilitate, duratione in igne & auri examinibus, ac demum in æquatione qualitatuum omnium. Videamus primò, an aurum naturaliter nonnunquā ex Mercurio coagulato proveniat aut nascatur: si hoc, fortè quoque possibile esset, id inde provenire per ar-

tem : si non , de coagulatione hujus , ut non naturali , cogitandum non est. Duplici autem modo invenitur talis Mercurius , uno extra suam mineram in fossa subterranea collectus & currens , vel circa superficiem terræ in herbis aut aliis retinaculis aut cavitatibus , quorsum , versus inferiora scilicet , suo pondere defluxit , versus superiora per distillationem in fumi specie ascendit ; altero in sua minera seu cinabari nativâ , ex qua per ignis vim distillatione elicitur. Sunt , qui dicunt , quemlibet Mercurium aliquid auri in se continere , ideóque mirantur id non separari in illis locis , ubi invenitur Mercurius. Verum fides sit penes suos authores : Ego tale quid neque experimento proprio , neque lectione ex aliis cognovi : si de Mercurio in minera sua adhuc manente intelligi volunt , aliquid forsan dicunt , si de Mercurio extra mineram existente & venali , aurum adscititium ipsi videtur. Nam & in fossis subterraneis & fluviis , ubi ille Mercurius eâ formâ colligitur , auri tenuissimas particulas in se imbibere solet & potest. Cinabaris illa nativa absque dubio nihil perfecti metalli in se conti-

net: Hæc invenitur interdum eodem colore & figura, qua argenti vena sanguinea (*Rothguldig*) dicta apparet, sed nihilominus ex igne evolat & argenti vivi naturam ostendit: Idem sentiendum de eo Mercurio, qui extra mineram suam collectus invenitur, quod aurum naturaliter in se minimè contineat, sed permixtione superveniente: Non tamen interim negamus, Mercurium in aurum à natura succedente tempore, coagulari, nempe intermediis metallis imperfectis. Ut enim ab extremo ad extremum non datur transitus, nisi per suum medium, tam secundum naturam, quàm artem, ita nec Mercurius coagulabitur in aurum, nisi transeat per metalla auro imperfectiora: Nam in natura metallica Mercurius & aurum longissimo intervallo, & tanquam revera extrema duo à se invicem distant; Et metalla imperfecta vel huic, vel illi magis appropinquant, tanquam intermedia inter utrumque. Quis inficias ibit, aurum ex argento peti, argentum ex plumbo? Quis non videt affinitatem plumbi & Mercurij non admodum remotam, adeò ut aliquando experimentum viderim cum ar-

Experimentum.

gento vivo per fumum plumbi coagulato, quod cemento ex tegulis antiquis & scoria ferri in tigillo strato super stratum facto, & per tres horas in igne gradatim aucto retentum in plumbeam, vel omnino ei similem, transierit. Vnde nonnulli promittunt quoque lapidificam vim coagulantem argentum vivum in plumbum, quod an præstare possint, ipsi viderint, mihi eo non fit verisimile. Mercurius itaque, si à natura in plumbum, plumbum in argentum, argentum in aurum mutetur, hac ratione ex Mercurio fit aurum, sed longissimo tempore, fortè mille annorum, intercedente. Quo dato, consideremus modum hujus mutationis: Mercurius cum sit fumosa substantia, ut frigida & humida, non coagulatur à natura, nisi à sulfure, quod est valdè calidum & siccum. Hæ duæ substantiæ generantur ex mixtione elementorum in visceribus terræ, singulæ primo per se ex Dei singulari providentia: Mercurius ex aqua ita mixta cum terra & proportionata, ut hæc illam non deserat, & econtrà; sed si calor accedat, & aqua ejus urgeatur, ut rare scat in aërem, ipsa quoque terra unà transeat in aërem seu fumum, hoc est,

non separetur aut in fundo relinquatur ab illa : si iterum frigus vincat , aut loci angustia cogat , ut ex fumo aërio iterum fiat aqua per condensationem , eadem elementa indivisa permanent : Hinc fit, ut superficiem transcurrat & non humectet , quod est manifestum signum ejus humiditatis aqueæ , non tamen separabilis à terra sua : In sulfure similiter ita elementa sunt commixta , ut non facile ab invicem segrementur , in quo tamen prædominantur calida & sicca. Unde sulfur positum ad ignem validum totum ascendit in fumi speciem , relictis terrestreitatibus , & post coagulatur iterum in sulphur , quod frigore accedente fit friabile & durum. Non autem ignoro, sulfuris oleum factum per campanam, ut vocant, seu alembicum , esse liquidum & non durum , nec idem sulfur , quod prius, in fundo relictis partibus quibusdam, quæ dant duritiem : Ac considero hic, quomodo fiat sulfur commune ex suis mineris , nempe per unctionem & ignis incensionem inferius , superjectis mineris sulfureis , ac per strangulationem seu mortificationem superius (ut sunt carbonēs ex lignis) tum fumi

sulfurei ascendentes per contiguitatem
minerarum in superficie summa frigore
coagulantur in sulfur liquidum, quod
depuratur postea per distillationem in
valis retortis: Hoc modo id fieri vidi
Goslariae in Saxonia ex mineris aris
& plumbi (ex monte Rammo petitis)
valde sulfureis. Sed aliter id fit jam Sne-
bergæ & non procul à Geir in sylva,
nempe ex minera sulfurea nil metallici
continente, nisi forte quid exiguum
(quod non respicitur) dante simul sul-
fur, arsenicum, vitriolum, ocræ seu
flavum & rubrum (*Bergrodt*) colorem
dictum: sulfur itaque cum in suis parti-
bus quasi inseparabile maneat, ascen-
dens calore subterraneo à centro ad cir-
cumferentiam, hoc est, à magis interio-
ribus terræ partibus versus superficie
magis propinquas; ac similiter argen-
tum vivum eodem modo ascendens,
vtrumque in fumi specie seu aëria for-
ma, complexantur se invicem, veluti
mas & foemina, donec in cavitatem
quandam saxosam, superius tectam in-
cidant, in qua hi duo fumi coacervati
aut cumulati semper novis ascendentibus,
vel noctis superveniente frigore

alióve accidente, vel suâ copîâ coagulantur in massam duram & metallicam, quæ postea pro minera plumbi agnoscitur & eruitur. Quòd si verò alia atque alia fuerit proportio horum duorum fumorum, ac calor differens, locúsque, qui locatum continet & appropriat sibi, aliquâ qualitate imbutus hinc varia genera minerarum metallicarum oriuntur, de quibus hic nihil addimus. Sufficit n. saltem demonstrasse rudi Minerva, quomodo ex Mercurio illo liquido & fumoso, necnon ex sulfure illo calidissimo & igneo, in terræ visceribus generentur metalla imperfecta, in primis plumbum & stannum, tanquam minus cocta in suis mineris. An verò mox quasi è vestigio, quam primùm hi duo fumi se invicem complexi, sint metallum imperfectum, ut pote plumbum, de eo dubitari potest; an verò longiori tempore, vt hoc fiant, maturentur; Hæc etsi sine arcana naturæ opera, quæ mirabiliter operatur supra humanæ mentis captum, in singulis aliis, utpote hominis formatione in utero, cæterorumque animalium & vegetabilium, tamen dicam, quid sentiam, experientia tum propria, tum aliorum ductus: Vt

conceptio hominis dicitur fieri in momento, & sic omnis generatio, seu introductio formæ novæ in materiam, sic cogitandum est, hanc fieri metallorū transformationem secundum naturam. Hinc constat, quamprimum hi duo fumi sint conjuncti & coagulati, ut dictū, speciem aliquam metallicam licet crudam, representent. Qua propter nunquam contigit, quod metallarii, qui scrutantur metalla, fossores, inciderint in substantiam aliquā compositam, quæ esset sulfur & argentum vivum simul, necdum tamen metallum, hoc est, plumbum aut stannum: Quo argumento quidam ineptè demonstrare conantur, argentum vivum & sulfur non esse principia metallorum, quia nunquam simul inventa sint in unis fodinis, nec substantia aliqua media inter metallum & horum mixturam: Verū illi ipsi hoc modo raciocinantes falluntur & à seipsis, si animadvertant, refutantur: si enim vel in eodem die & hora, qua conjunctio horum fumorum contingit, introductio fiat novæ formæ metallicæ, sive opus sit integro anno aut amplius, perinde est; quemadmodum referunt de homine, quod primis septem

rem diebus formetur Embryonis species
ex semine, ac sequenti tempore augmen-
tetur; Attamen verisimile est, quod hoc
de mutatione sensibili, quatenus discer-
ni possit à nobis, intelligendum sit; Cum
axiomata hæc physica maneant incon-
cussa; Nullam rem posse habere duas vel
plures formas physicas simul, sed saltem
unam; Et, Nunquam esse absque forma,
Et, substantiam seu essentiam non recipe-
re magis & minus; Et, Generationem seu
introductionem formæ fieri in momen-
to, quæ omnia sunt unius generis & in-
tentionis: Nihilominus si demus muta-
tionem hanc fieri in tempore, quis no-
strum hoc intermedium tempus animad-
vertere potuit, cū fortè in metallicas has
mineras post centenos aliquot annos ab
eorum primâ mixtione incidamus. Non
enim ita se res habet cum ipsis, ut cum
animalibus & vegetabilibus, quæ apud
nos sunt in promptu: Vnde non miran-
dum, si hæc ignorentur tanquam remo-
ta & abscondita, cum nunquam obste-
tricis munere in horum ortu homo fun-
gatur, sed natura hæc ut arcana, ex se-
se absque hominis interventu produ-
cat: si elephas, camelus, & multa alia

C

animalia, tam secrete coeunt inter se, ut rarissime homo id videat arbiter, quid dicemus de his fumis subterraneis. Elephas ducentos perdurat annos & 60. juventutem conservat: ut scribunt: Unde quis hominum ejus ortui & senectuti simul unquam adfuit; Annon permulti aestimarunt elephantem decem integros annos uterum gerere, cum tamen experientia aliorum convincat, saltem biennium; si hoc in animalibus, quæ sunt homini subjecta & præsentia, quid dicemus fieri in illis subterraneis occultis, longioris ætatis, fortioris mixtionis & subtilioris essentia individuis; Quam primum itaque horum fumorum mutua complexio facta est, præsupponimus esse metalli imperfecti mineram, exempli gratia, plumbi in quo tamen eodem tempore Embryo perfectionis, hoc est, argenti, apparet: Nam nullum plumbum in minera invenitur omnino absque argento, sive in parva seu magna quantitate: Scimus quædam plumbi genera tantillum continere, ut pro nullo, quo ad sensum, habeatur, sed revera semper aliquid abscondunt: Villacense, quo in Germania plerumque ad probationem minerarum

per cupellum utuntur, tanquam nihil argenti habeat, æstimatur, sed quo ad sensum intelligendo, non ad rei naturam ac rationem: si enim ejus plumbi viginti centenarii in pondere (ut mihi pro certo ab aliis probatoribus relatum est) contineant saltem unam semiunciam seu lotonem argenti puri, tum drachma una istius plumbi (que plerumque refert centenarium decimasticum) quantum habebit argenti? Certe hoc quantum ad sensum pro nullo reputatur, quantum ad rationem, pro aliqua tamen quantitate, licet exigua. Nam si 256000. drachmæ, (hoc est, 15360000. grana) plumbi dant 240. grana, (hoc est semiunciam) argenti puri, tum una drachma (seu 60. grana) plumbi, dabit aliquid, sed nec sensibile nec notabile: nempe 64000. grana plumbi, habent unum granum argenti, aut vice versa, drachma vna (seu 60. grana) plumbi habet circiter millesimam partem unius grani argenti, seu unum granum plumbi habet 64000. partem grani argenti: Ex quibus convincitur, perfecta ex imperfectis à natura sensim educi, ut ex eruca papilio, ex verme repente insectum

C ij

volans , nova quādam assumptā figurā
non quidem de novo generatur , sed
quasi perficitur. Dum enim sulfur illud
calidum & siccum agit in argentum vi-
vum , frigidum & humidum sibi vapo-
rabiliter commixtum , calore subterra-
neo incitatum & motum , semper ejus
humiditatis & frigiditatis exiguum quid
vincit & sibi assimilat , hoc est , aliquan-
tulum caliditatis & siccitatis in Mercuri-
um introducit , quæ duæ qualitates , ut
agentes , cum illis , ut patientibus junctæ
æquationem faciunt metalli , quæ est ar-
gento propria. Hinc quando plumbi mi-
nera ignibus fortibus exponitur , confluit
in massam plumbeam , quæ habet in se
fortè mille partes frigiditatis & humidi-
tatis respectu argenti vivi , & tantundem
respectu sulphuris illi admixti , sed in
ipso argento vivo ab hoc sulfure longio-
ri tempore duæ vel tres partes aut plures
caliditatis & siccitatis factæ sunt. Vnde
probatione factā per cineritium , eli-
ciuntur hæ duæ vel tres partes in Mer-
curio calidæ & siccæ , quæ totidem de fri-
gidis & humidis secum assumunt , &
per consequens granum argenti osten-
dunt. Quicquid de plumbo hic dicitur ,

similiter de aliis intelligendum est imperfectis, quamvis non à stanno & ferro ita separetur illud granum, veluti à plumbo & ære. Ex hætenus dictis patet, quomodo argentum vivum in imperfecta, imperfecta in perfecta transeant: si itaque coagulandum sit argentum vivum ab arte, necessum est, ut id fiat ad imitationem naturæ: Verum in his naturam imitari non possumus, quæ operatur longissimo tempore in suis vasis occultis, medio sulfuris admixti certâ qualitate & quantitate, calore moderato & conueniente. Quæ omnia cùm ab arte fieri nequeant, patet Mercurium nullo modo in aurum coagulari posse ab arte; Nec per se absque additione, quia natura ita non procedit, sed cum admixto sulfure, nec cum hoc, propter causas jam dictas. Nullus itaque hoc sibi præsumat, cùm verum aurum & naturale hac ratione neutiquam valeat producere, sed massam fortè aliquam, quæ in prædicamento substantiæ aut curâ naturæ locum non inueniat. Deerunt enim ejusmodi coagulato Mercurio antea dictæ proprietates auri & vera essentia, ideoque vt pictum aliqua carbone vel cre-

C iij

ta facta differt à vivo homine, cuius est imago, sic hoc aurum sophisticum, aut hæc massa ex Mercurio coagulata differt ab auro naturali & vero. Quæ hætenus dicta sunt, quemlibet rationalem ab innumeris erroribus, qui fiunt circa Mercurium in aurum coagulandum, si modo rationi & monitis sit obsequens, præcavere ac vendicare possunt. Nunc videbimus & percurremus, quid factum fuerit & inuentum ab illis, qui Mercurium ita in aurum coagulare præsum-
 pserunt: Primò omnium sese offert Mercurius cum fumo plumbi congelatus, qui omnibus chymistis ferè notus est, & ab aliquibus in magno habetur precio, quasi sit non fallax rudimentum & indicium ad perfectam illam coagulationem præstandam. Operatio vulgatior est, quàm ut multis tradi debeat: Plumbum liquefit in olla, cui ab igne remoto, cum jam congelascere incipit, cum lapide quodam rotundo imprimitur fossa, in quam (concreto plumbo) argentum vivum infunditur, quod mox in massam quandam friabilem & albam congelatur. De hac aliqui referunt, quod possint eam reddere malleabilem & tin-

*Mercurii
coagula-
tio à
fumo
plumbi.*

etiam citrino colore: verum nugantur,
 & quod in phantasia conceperunt, re
 autem nunquam præstiterunt, quasi
 præstitum sibi aliisque persuadere co-
 nentur. Nonnulli, ut antea monui, cum
 hac massa ita coagulata procedunt, ut
 huic minor aliqua quantitas Mercurii
 non coagulati addatur & in vase admi-
 nistrato calore arenæ vel cineris coagu-
 letur in massam consimilem priori; Vn-
 de affirmant posse fieri lapidem plum-
 bificum ex argento vivo, hoc coagu-
 lantem in plumbum perpetua congela-
 tione: At hæc licet absque utilitate sint,
 ideoque nulli, qui lucrum quærat, ten-
 tanda, tamen dicta videntur, ut possi-
 bilitas & modus artis demonstraretur, qua
 ratione & hypotheses seu paradoxa, mi-
 nimè cum re, quam declarant, conve-
 nientia, tanquam vera conceduntur.
 Argentum enim vivum illud fumo
 plumbi coagulatum non fit plumbum
 naturale, nec aspectu, nec alia quacun-
 que proprietate, nisi illi admisceatur,
 quid de eo per fusionem in igne, sed
 manet argentum vivum, ut antea, dem-
 ptâ liquiditate currente, ejusque vice
 accedente friabilitate, malleum non

2.
 Ex Mer-
 curio plu-
 bi sicut
 lapis quo-
 rundam.

C iiij

admittente : In igne absque dubio ascendet, ut prius, & in pristinam fumosam, deinde aqueam ponderosam substantiam (quamvis id non expertus sim) redibit, eadem volatilitate circumscriptum: si igitur est argentum vivum, quomodo in plumbum sui simile coagulabit? Imò nec hoc coagulabit, ut opinor, sed ab eo ad liquiditatem potius reducetur: Invanum itaque ejusmodi esset labor, cum nec pro ludrica nec seria re correspondeat intentioni. Verùm alii animadvertentes à plumbo sulfur vaporosum emissum hujus coagulationis causam existere, varias ingressi sunt vias, ut idem vel cum plumbo, vel cum sulfure coagularent, quorum quoque operatio cum naturæ sit adversa, sub fine frustrata est: sulfur, ut dictum, in mineris coagulat suum argentum vivum, cui naturaliter admixtum est, in imperfecta, & hæc in argentum & aurum: Vnde stulti sunt, qui ad hanc operationem præstandam non potius imperfecta ipsa assumant, quam argentum vivum adeo crudum, humidum & frigidum, in quod à natura nullæ qualitates calidæ & siccæ (de elementis non loquor latentibus

7.
Eiusdem
coagula-
tio cum
aliis.

sub prædominantibus) introductæ sunt.
 Quis enim nisi infans ex galo & gallina *Demon-
 stratio
 vanitatis
 multo-
 rum.*
 femina extrahat & cōjungat; ut ex iis fa-
 ciat ovum, ex ovo producat pullū, cum
 ejusmodi ova habeat à natura generata.
 Idem statuendum de Mercurio in metal-
 la imperfecta coagulando, & post imper-
 fecta cum imperfecta naturalia habeantur
 in copia, quæ ignem nunquam attige-
 rint: Ergo horum omnium intentio est
 phantastica, quicquid conceperint de
 Mercurio, quod sit aurum, si sit coagu-
 latum; tinctum & fixum: Nam hoc opus
 hic labor est, non solum efficere coagu-
 latum, tinctum & fixum, sed & ut cor-
 respondeat in aliis proprietatibus auri,
 quæ antea relatæ fuerunt, quod est im-
 possibile. Ne quis verò existimet, me in-
 telligere hic omnino argenti vivi coagu-
 lationem esse impossibilem quocunque
 modo, cum sciamus & notum sit, per tin-
 cturæ aurificæ additionem in dimidia ho-
 ræ operationem perfici; Verum quod hæc
 tinctura seu forma auri non sit in ipso ar-
 gento vivo, nisi forte in potētia remotis-
 sima, quam inde nemo educere poterit,
 ita ut materia & forma, hoc est, patiens
 & agens, argenti vivi pars maneat si-

mul, illæsa alterutra : Nam demus, quod argentum vivum fiat per artem abique corrosivis aut peregrinis additis calidum & siccum, at interim ubi manebunt partes ejus humidæ & frigidæ , quæ debent in quantitate elementorum longè excedere quantitatem calidorum & siccorum , in quantitate verò qualitatum eorundem æquare : sic argentum vivum totum vel manet humidum & frigidum, ut prius , & non erit aurum , vel mutabitur per artem in calidum & siccum, pereunte ferè omni humiditate & frigiditate ejus , & neque sic aurum , sed substantia aliqua intractabilis ad vitrum vel terram potius accedens , quam aurum. Quæ qualitates humidæ & frigidæ. nec non calidæ & siccæ , si aurum fiat à natura ex argento vivo mediis imperfectis , non destruuntur , sed æquantur : Ita quoque contingit si tinctura aurifica , quæ calida est & sicca in subiecto humido argento vivo addatur , ut illud æquet & coagulet in aurum : Est itaque Mercurii coagulatio in aurum possibilis per naturam & artem , par naturam , via metallorum imperfectorum ; per artem, via tincturæ perfectæ : At præter has

vias omnino impossibilis. Præterea qui cinnabarim factitiam illam primitus fecerunt, Mercurium in aurum medio sulfuris coagulare conati sunt: Hinc Theophrastus ille genuinus Aristotelis discipulus (non ille Bombastus) scribit, quod cinnabaris in Epheso fiat arte καὶ ἐργασίαι, cum in colchis & Hyberia nascatur sponte natura αὐτοφύεις. Et memorat Calliam quendam fecisse cinnabarim, cum se aurum facere præsumeret, quod magis credibile est, quàm vice versa, quòd pharmacarius quidem, ut narrant, cum cinnabarim facere tentaret, aurum confecerit: Cum enim aurum ex argento vivo & sulfure fieri naturaliter dicatur, inde hujus naturalis compositionis imitatores videri voluerunt, qui Mercurium & sulfur communia conjunxerunt: & ad ignem sublimando in cinnabarim, non in aurum, coxerunt: Verùm falsi sunt in eo, quod sulfur illud sumpserunt, à quo auri substantia est alienissima, nec quicquam in sese possidet, quod dum manet in metallis, ea manent imperfecta, dum separatum est, in perfecta migrant. Natura quidem medio illius sulfuris, ut ante traditum, aurum generavit, tanquam alicujus

Ex Mer-
rio Cin-
nabaræ
facilita
pro auro.

instrumenti adminiculo, quod operatione perfecta, ab opere suo omnino segregavit, quemadmodum faber aut mechanicus utitur malleo, igne vel aqua pro instrumentis & mediis, quæ omnia non manent apud res arte factas: Aurum omnino expers est sulfuris communis, & ejus loco aliud sulfur obtinet nempe metallicum ex argenti vivi substantia productum, quod homogeneous illi sit, nec extraneum, à quo sulfur commune longissimo intervallo distat: Hoc enim comburit & ipsum est combustibile, illud neutiquam: Hoc nigredinem, imperfectionem & interitum metallorum causatur, illud citrinitatem, perfectionem & in igni constantiam: Vnde Diapason, quod ajunt, ab invicem hæc duo sulfura differunt. Cum itaque cinnabaris factitia componatur ex argento vivo & sulfure communibus, nihil cum auro habet commercii, nec cum auri sulfure aut tinctura, sed quando igni validiori adjungetur, facillimè separabuntur eius partes, nempe ut argentum vivum fumi instar abeat & in suam naturam redeat, sulfur verò comburatur, terrestribus quibusdam facibus reli-

etis, quæ si urgeantur igne, in vitrum a-
 beant. Nonnulli considerantes hanc sul-
 furis combustibilis & comburentis natu-
 ram, ab eo abstinent in coagulando <sup>S.
Mercurii</sup> ^{coagula-}
 Mercurio; & metallico aliquo sulfure, ^{tio cum}
 ut existimant utuntur, aut ex salibus aut ^{sulfure}
 vegetabilibus diversis petito: Marti vi-
 dent Mercurium non adharere, propter
 ejus sulfuris fixi aut terrestris naturæ
 abundantiam, & argenti vivi paucita-
 tem, ideóque sumunt aut ipsum aurum,
 aut argentum, aut cuprum, cùmque his,
 quia fixa sunt, ignibilia & fusibilia cor-
 pora arbitrantur sese Mercurium fixum,
 ignibilem & fusibilem effecturos: Cum
 auro, quod habet in se sulfur fixum &
 rubrum, amalgamatione Mercurium
 permiscent & coquunt, opinantes hunc
 ab illo vim aliquam congelativam ac-
 cepturum, & ita in aurum congelatum
 iri; quemadmodum fermenti una pars
 plures partes de massa eadem, non-
 dum acida facta fermentare & acidam
 reddere potest. Verùm falluntur suo ju-
 dicio & spe, quia igne lento aurum &
 Mercurius non moventur, & singula
 manent in sua natura, forti, hic ab illo
 avolat, mediocri, longi temporis, Mer-

curius exiccatur in pulverem rubrum, inutilem, qui nihil cum auro vel tinctura auri commune habet ; In medicina corporis humani solum valent, si absque corrosivis sit factus, de quo post : Hæc via innumeros artifices, ut Labyrinthi error frequentissimus, diutissime detinuit & vexavit. Causa hujus erroris ita perspicitur : sulfur in auro existens est minima pars ejus, quæ si in composito maneat, ipsi dat essentiam auri simpliciter, non autem se propagare potest, aut per commixtionem compositi cum argento vivo id perficere in aurum, uti nec vinum (quod omnem essentiam habet à spiritu suo) aquæ commixtum, illam transmutat in vinum, sed ab aqua potius adulteratur & inficitur, & à vini homogenea natura redditur semotius & alienius. Nec verò quisquam imagineatur vim aliquam traducem seu propagantem sese in infinitum inesse auro, qualis est in animantibus & vegetabilibus, quæ si inesset, non tamen in actum deduci posset, nisi in sua propria matrice seu natura, quæ si esset argentum vivum apud naturam, tum hoc cum auro conjunctum in minoris vel fluvii ab eo

transmutaretur. Et sic aurum sibi infinitam sobolem generaret ex argento vivo, quod erroneum est non solum, sed & stultum cogitare, unde non opus habebis ulteriori declaratione: Quicquid cum fermento conjungitur, si sit similis substantiæ, fit fermentum, quicquid in salinas incidit, dicitur sal fieri, quicquid in aquas lapidificantes, lapis, sed ita non est cum auro, ut quicquid cum eo conjungatur, fiat aurum. Est enim aurum quasi summum naturæ metallicæ miraculum, & omnis mixtionis naturalis, quo ad fortem compositionem, apex, à quo Mercurius vulgi, tanquam extremum ab extremo, longissimè distat: si gramen cum carne bubula coquatur, non illud in hanc transit, quamvis bos gramine potius accreverit & pastus sit naturaliter; Causa est, quia ars in his naturam imitari non potest, multò minùs mille modis superare. Quomodo enim una simplex coctio artis gramen verteret in carnes bovis cum natura in bove viva tantas mutationes requirat, antequam ex gramine fiat caro bubula? Ita cogitandum est de auro: Quomodo homo per artem possit facere

id ex Mercurio coagulato per mixtionem & coctionem cum eo, cum natura tantum tempus, tanta vasa, tantas transformationes, tantæque media, antequam ex Mercurio faciat aurum per imperfecta, ut dictum eundo, expetat & necessaria habeat? Quicquid de auro hic statuitur, idem de argento intelligendum venit: Si itaque nec sulfur auri, nec argenti vim habeat coagulativam Mercurio communicabilem, quo hic in aurum mutetur, quid existimabimus de ære, ferro, stanno aut plumbo? quæ singula si potentiam haberent sibi assimilandi Mercurium per commixtionem, non tamen in aliam naturam, quam sibi propriam, multò minùs in auream, dominium exercerent. At nec in propriam illa Mercurium promovere possunt, cum horum mixtio naturalis arti sit omnino impossibilis & inimitabilis, quicquid conetur, inconsideratus operarius. Frustrà itaque vasa cuprea, ferrea: aurea vel argentea ad Mercurii coagulationem assumuntur, utpote à natura aliena & abhorrentia, sic & limaturæ, laminæ, folia & solutiones metallorum per amalgamationes, liquefactiones,

6.
Per vasa
metallica.

ctiones, aquas fortes, regias, acetosas vel alias ejusmodi, metallicas, vel non, cum in via naturæ locum non inveniant. Quid jam de vegetabilibus aut animalium partibus dicemus ad metallicam substantiam prorsus inutilibus & ineptis? Coagulent hæc omnia vel singula Mercurium, ut possunt, nihil hoc ad aurum. Non enim introducent in Mercurium caliditatem & siccitatem (humiditate & frigiditate illius illasis) tantam & talem, quæ requiritur ad ejus æquationem. Vnde nec eum coagulant in aurum, quod proprium est folii tincturæ aurificæ, quæ non latet alibi, quàm in naturali suo subjecto solo & unico. Idem sentiendum de salibus, quæ quasi intermedia sunt inter vegetabilem & mineralem naturam, prout est sal tartari, nitri, commune, vegetabilium & alia mineralia ac semimetalla. In quibus cum vestigia quædam & quasi semina metallorum appareant, fortè ad tincturam inde eliciendam & Mercurio conjungendam: laborare quis posset, de quibus nunc dicturi sumus, non ad Mercurium con-

D

*De II. usu Mercurij ad tincturam, in
quam reduci tentatur.*

Multi ex chymia operam impendentibus eò usque cogitationes suas extendunt, quod sciant, tincturam esse quarendam in spiritibus, & præ reliquis in Mercurio; In spiritibus ideò, quia debeat esse spiritualis, ut penetrare possit corpora etiam metallorum solida, inque illorum poros sese insinuare, ad segregandum sulfur innatum primæ originis. Corpus enim ita non ingreditur corpus, sed illi saltem admiscetur in contiguitate, non continuitate, prout spiritus, cujus solius est permeare densa & alterare sibi admixta; In Mercurio, quia tota ars Hermetica circa Hermem, hoc est, Mercurium versetur, in quo omne situm sit, atque ipsum aurum nil nisi Mercurius habeatur: Et quidem hi cum credant Mercurii in aurum coagulationem non possibilem, eum in tincturam, & millies quid auro perfectius

evehere conantur per artem : Contra quam intentionem generalem nos antea in Cœlidonia nostra argumenta non parvi momenti produximus , quæ non paucis à conatibus frustraneis , ne sese in hunc Labyrinthum chymicum sponte sua præcipitent , dehortari possunt, quibus verò , illis non perspectis , placeat nihilominus experimentari , quid ratio possit , quidve ars aut natura valeat , his hoc tractatu consultum volumus. Mercurius absque ulla additione in ^{i.} *Mercurius solo igne ad tincturam coagulandus.* vasis supra lenem ignem retentus longissimo tempore , vix decem annorum , à sua natura mutabitur , hoc est , si non loco moveatur in tepido calore , si fortis , ut ascendat , vel exitum invenit & avolat , vel in aquam redit , & sua gravitate iterum descendit , & mox ascendit , ut prius. Atque hac ratione fortè annuo spatio & amplius , reciprocatione facta in pulverem tandem rubeum abibit , qui ut nec aurum est , ita nec tinctura ejus , sed vel in Mercurium vivum album reducibilis fortissimo igne , vel in vitrum. Idem ^{2.} *Mercurius additis corporis* contigit , si jungatur cum aliis cor-

ribus me-
tallcis in
tincturam
coagulan-
dus.

3.
Mer-
curius su-
blimatus
vulgi ve-
nenum.

poribus siccis & terrestribus, metalli-
cis, sive non metallicis: si cum auro &
argento, ut dictum, nulla inde tin-
ctura proveniet, uti nec aurum, sed
Turbit aut præcipitatus: sic nec, si cum
aliis metallis aut eorum mineris fixatis
præcipitetur aut coaguletur, tinctura
inde speranda est: Quia vel manet in
sua volatili & alba natura nil mutata
intrinsecus, sed saltem extrinsecus ad
aspectum, vel si ab hac violentia qua-
dam seducatur, in terram inutilem &
mortuum abit; idque vel fortissimo va-
se & igne, vel longissimo tempore. A-
qua autem volatilis & terra immobilis,
in quæ duo elementa Mercurius, tan-
quam Protheus aliquis se semper trans-
mutat, non sunt de proprietate essentiali
tincturæ: At è contrario, si aqua illa sit
non volatilis & tincta, terræque illa mo-
bilis tingens; tum erit oleum illud in-
combustibile & sal fusibile, quo habito
laudandus sit Deus. Quocirca alii hanc
Mercurii inconstantiam animadverten-
tes longâ experientia edocti, voluerunt
illum mortificare vel trucidare cum aliis
corrosivis acutis & adstringentibus mi-

neralibus, aut aquis succisve ex iis elic-
tis. Quidam miscuerunt eum sali petrae
& vitriolo, quidam aluminibus diversis,
& inde distillarunt per alembicum pri-
mò aquam, postea Mercurium; quem
novis deinde his similibus materiis jun-
xerunt, iterumque distillarunt, idque
toties donec à sua natura mutatus ascen-
deret, vel in fundo maneret: tuncque
hanc belluam optimè trucidatam putâ-
runt. Verùm pro tinctura saluberrima
venenum teterrimum invenerunt, cum
suis authoribus ex rebus humanis rele-
gandum omnino: quantum mali ex hoc
invento exortum sit, dici vix potest: Ni-
hilominus ad usus humanos multiplices,
utpote aurifabrorum, cosmeticam, me-
dicinam & chirurgiam tandem adhibi-
tus est. Alii ex iisdem salibus aquas di-
stillarunt, quas fortes vocant, cum qui-
bus Mercurium sæpius distillarunt, ab-
strahendo & refundendo, donec hinc
pulvis rubeus, qui præcipitatus propriè
nominatur, exortus est: Hic licet sit ru-
beus aut citrinus, tamen tinctura non
est aurifica, à qua distat longissimè, quia
redit in pristinam naturam volatilem

4.
Mer-
curius præ-
cipitatus
vulgi.

D iij

5.
Præcipi-
tati alii
absque
corrosi-
vis.

& albam, nec mutat, sed mutatur: non est calidus & ficcus, retenta humiditate & frigiditate, sed aut his aut illis qualitatibus præpollet aut spoliatur omnino. Eundem effectum alii cum aquis diversis multorum generum sibi pollicentur, quas hic præterimus. Quidam corrosiva omnia vitantes, & tincturam conficiendam, Mercurio jungunt granatos, chalædonium, cristallum, smiridem aut ejusmodi alios lapides pulverisatos, eumque præcipitant igne convenienti, & vase in pulverem ejusdem coloris & utilitatis, sed ad medicinam tamen jam dicto tutiorem & efficaciorē. Verum animadvertentes alii nec per sublimationem, nec præcipitationem memoratam, à Mercurio posse volatilitatem adimi, aggressi sunt alias vias ad sistendum eum, nempe detracta ipsi aquositate nimia, cujus ratione redit in pristinam naturam, vel avolat. Hoc alii per instrumenta diversa obtinere sperarunt, nempe cum vase oblongo, cujus inferior pars crassior sit in igne validissimo, superior in aëre satis fri-

6.
Mercurii
fixatio ad
tincturam
per vas
longum.

gido ; Vnde Mercurius calore ignis actus ascendat in superiorem vasis partem , de qua frigore aëris condensatus sua gravitate in fundum decidat, idque toties , donec maneat totus inferius , nec amplius ascendere possit. Quidam ad hoc aliis vasis & instrumentis utuntur , sed eadem est intentio & effectus; ideoque in his nulla diversitas. Processit insuper audacia , ne ^{Per vas ferreum.} dicam stultitia , quorundam eò usque, ut Mercurium vel simplicem vel sublimatum vel præcipitatum incluserint tormento ferreo crasso & valido , obstructis omnibus viis respirationis aut evasioneis , & sic per 40. dies ac noctes tenuerint in igne fortissimo , maximo circumstantium periculo , nulla utilitate , nisi quod pro Mercurii sublimati impositi libra una tres vel quatuor libras inde (ex corrosione , ut opinor, instrumenti ferrei) eximere se posse jactent. At hæc à tinctura philosophica longissimè abesse nemo non videt , cujus notas & dotes Geber aliique quamplures descripserunt , quod debeat esse Mercurialis, homogenea , fixa , hoc est,

D iij

in asperrimo igne non fugiens aut diminuenda, ruberrima, tenuissimæ essentia, ingrediens in metalla, liquefiens, seseque illis permiscens absque ulla separatione, quodcunque extraneum sulfur igni comburendum exponens, inde pondus, citrinitas, puritas & æquatio compositi contingat, quod aurum dicitur: Talis tinctura an expectanda sit ex Mercurio, videant discreti artifices & considerent, quomodo esse, quomodo non possit: Quod non hætenus enumeratis modis satis patuit, nec forte aliis, qui innumeri sunt, ideoque non hic recensendi; Quibus omnibus seu dictis seu omisis aut dicendis, nunc certam quandam figuram, tanquam Mercurialem statuem, toti hujus tractatui inservientem, ad viam veritatis in hoc Labyrintho inveniendam aut inutilem apponemus & accommodabimus, ut ea conspecta quilibet intelligens agnoscat, quam portam eligere, qualem semitam sequi & quem exitum sperare debeat.

THEBARVM BÆOTICARVM
descriptio.

Thebis illis antiquissimi (quibus
Cadmus Agenoris filius fundator, Dio-

nylius verò ex Semele, Cadmi & Harmoniæ filia natus, tanquam Deus congenilis, protector extitit) fuisse septem portas jam ante meminimus, ideoque has nobis præ Ægyptiis eligendas & inuitandas: singulis portis, si benè antiquitatis illius monumenta scrutemur singula munera & insignia addicata invenimus: Versus occasum æquinoctialem prima omnium visebatur ordine & amplitudine spectabilis, in cujus turri eminentiori ex solido marmore extructa imago hominis habebatur: Quæ hanc proximè versus occasum solstitii hyberni sequebatur porta non minus decorata materia & arte, pro hieroglyphicis literis agnum monstravit: septentrioni directè opposita fuit tertia, quæ delphinum pro imagine habuit. Quarta ortui solstitiali hyberno correspondebat cum figura bovis: Quinta ortui æquinoctiali objecta, cujus nota, caper fuerit: sexta ad ortum solstitii æstivi respondit, quæ canem venaticum habuit: septima & ultima respexit solstitii æstivi occasum, & pro insigniis habuit Leonem: Versus meridiem porta fuit sed non aperta, ab antiquo tempo-

re clausa muro & cincta : Per singulas
 has portas ingressus patuit in urbem,
 sed per unicam saltem earum in arcem
 ejus munitissimam & pulcherrimam af-
 cendebatur , singulis septimanæ cujus-
 que diebus una ex his patuit , cæteris
 obleratis & custodiâ præpeditis : Ad
 hæc non licuit quicquam animalium in
 hujus urbis forum adducere , nisi per
 propriam suam portam. Quotquot huc
 venerunt advenæ , viderunt quidem ar-
 cem illam protinus ornatissimam , sed
 modum intrandi ignorarunt , unde ma-
 ximis fatigabantur curis & doloribus:
 Inter cæteros quidam accessit ab ea par-
 te vnde zephyrus spirat , qui cum sese
 omnino arcem occupaturum opinaretur ,
 spe tamen sua frustratus ex medio
 urbis sese recepit extra mœnia , circum
 quæ dum ambitum instituit , quoties-
 cunque ad portam aliquam novam ac-
 cessit , observavit viatorio suo instru-
 mento , quæ directior esset ad arcem li-
 nea ; quod equidem scire non potuit , an-
 tequam totam , quanta esset urbem cir-
 cuisset , ac tandem invenit , portam eam
 clausam versus meridiem maximè ad ar-
 cem directam esse ; Post hanc eam , quæ à

VIATO-
 RII
 VSVS.

coeli parte, unde corus spirat: Deinde, quæ occasui æquinoctiali opposita est; ad quam cum post incredibiles exhaustos labores accessisset, pèrque eam in civitatem intrasset, non dubitavit de semita ad arcem ducente invenienda: quàm an unquam invenerit, inque eam ascenderit, affirmare nequeo; tantum scio illi potentiam & modum per angustos penetrandi meatus arcisque summæ fastigia obtinendi non defuisse.

De III. Vsu Mercurii ad Medicinam corporis humani.

Haftenus descriptæ Mercurii coagulationis & tincturæ species, licet lux propriæ intentioni non serviant, Medicinæ corporis humani tamen negari non poterunt, præsertim cum per experientiam tales probatæ & inventæ sint: Empyrici ex chymistis non solum coagulatos illos Mercurios à se fortuito factos sed etiam cinnabarim, tam artificialem, quam nativam, sublimatos & præcipitados omnis generis ægrotis propinarunt: Quæ sanæ medicamenta bona sunt & haberi possunt, dummo-

do absque corrosivi suspitione maneant: An verò ab aqua forti caustica & deleteria vis Mercurio vel à salibus impressa igne exuri vel aqua omnino ablui possit, dispiciant alii: Mercurium absque ulla peregrini corrodentis noxa præparatum, optimum præ aliis censeo: qualis cum oleo sulfuris per campanam distillato factus existimatur, nisi exploratum sit hoc ipsum, arsenicali proximum, oleum corrosionis vi solvere aurum & cætera absumere metalla, ideóque valde suspectum, præterquam, quod parum operetur in corpore humano, etiamsi sit satis curiosè & circumspectè præparatum; Cujus vice eligat sibi alium modum ex antedictis cum gemmis, aut cum lapide lazuli vel armeno, ut purgatio per inferiora fiat expeditior: sunt qui crudum Mercurium pilulis cochiis aut mastichinis admiscant, atque eundem effectum, de quo tamen dubito, pollicentur: Pro quo, si ille, qui coagulatus sit fumo plumbi pilulis iisdem (quibus tamen in mixturis Mercurius semper fit ignavus) commissus administretur, absque dubio utilior & commodior futurus es-

set: Omnium virtutum & efficaciam antecedit Aurelius ille dictus melioris, quam illi notæ & originis, de quo aliàs: Cum Mercurius purget, & salivationem promoveat, dum volatilem seu fumosam naturam adhuc habeat, non autem si fixatus sit in pulverem ficcissimum, ratio patet. Quia calor vel stomachi vel etiam membrorum externorum, si illi-natur, videtur nonnihil de ejus fumosa substantia resolvere, quod sensim ascendendo in transitu humores pituitosos visceribus impactos, pigros & quietos inhærentes, ad motum incitet & clementer provocet: qui si fluxiles semel sint facti à calore stomachi, venarum miseraicarum; Epatis aut aliorum viscerum & membrorum juvantur & expelluntur. Humida enim natura Mercurii virtutem expulsi-vam, quæ in humiditate existit semper leniendo provocat: Hinc cassia, manna, pruna Ungarica, jus herbarum mollientium, terebinthina & ejusmodi humectando intestina ficciora reddita per calorem & ficcitatem morbi vel excrementorum obstipantium, vias mitigant & vim expultricem juvant, quo calor naturalis sua

actione non frustretur, se & naturæ adversa expellat & amica attrahat, retineat & alteret in commoditatem individui, quæ emollientia ex vegetabilibus, quia non tota sui substantia ascendant à calore viscerum resoluta, sed saltem eorum aquea pars relicta terrestri in fundo inde neque hæc sputationem promovent, veluti Mercurius; Et Mercurius ipse fixatus seu quomodocunque mortificatus hac virtute humectante simul & ascensu privatur, imo & purgante quacunque vel superius vel inferius: Ex quibus patet causa, cujus huius Mercurii operatio ministrati cum spiritu vini fortificetur, quod nimirum unà cum frigida & humida Mercurii substantia ascendant calida de spiritu vini, quæ calorem naturalem excitet & corroboret, & sic major excretio fiat, nempe humectatis viis & calore aucto per accidens. Deinde & ex his constat, cur Mercurius excitatus in terram fixam non operetur evacuando, quia nimirum humiditate, quam non habet, non adjuvare potest vim expultricem. Quid jam dicemus de Mercurio sublimato, illo venenoso, qui suâ propriâ aquâ per effusionem & ab-

stractionem reiteratam dicitur edulcari, abluī & omni corrosivā vi spoliari? quid de Mercurio præcipitato communi per aquam fortem factō, rubeo, vel de albo illo per eandem soluto & cum aqua salis ad fundum reverberato, an hi Mercurii omnem suam venenositatem exuant, an verò abscondant, ad tempus? Certè medici quamplurimū his sese cum summa utilitate absque noxa usos adfirmant. Verū cū in dictis Mercuriis illa humiditas & frigiditas, quā operatio illa salivationem excitans perficitur, non sit omnino sublata seu eradicata ita, quod caliditas & siccitas ejus vice operaretur, sed saltem tecta & sepulta sub facibus salium, ex quibus aqua fortis constat, vel aliæ ejusmodi additiones abundant, hinc nulla salivatio sensibilis inde sequitur, unde nec per consequens alvi subductio, quam tamen sequi ex Mercurio illo albo, & aliis ejusmodi multi promittunt, hoc est, quod solum inferius, non superius operari debeat, id quam verum sit, experientiæ & rei naturæ conveniat, judicent alii: Nam si aliqua inde alvi evacuatio sequeretur, cum non sit ex humiditate

ditate leniente, certè erit ex caliditate irritate, quæ accidentaria est in illo Mercurio, nempe à salibus introducta, quemadmodum multa extremè calida, ut Euphorbium, cataputia, & his similia, attrahant humores & evacuant, quamvis tamen in his possit esse peculiaris vis purgans, quæ non proveniat à caliditate illa manifesta, sed occulta qualitate, ut quidam volunt. Verùm in Mercurio aliter se res habet: In hoc naturalis vis obtruditur admixtis aquis & salibus, quæ fuit, humectando evacuare superius & inferius, & alia præternaturalis & accidentaria ipsi conciliatur, nempe per sales & aquas fortes, quæ est, non purgare superius, sed solum inferius: Cujus rei nulla est ratio, nisi in calore, ut dictum, super veniente, non in humiditate, quæ oblitterata est: sint itaque cautiore & medici & ægroti in ejusmodi Mercuriis mortificatis & strangulatis propinandis & assumendis, ne aliquid noxæ relinquant in corporibus & plus damni, quam commodi præstent. Nam non sequitur, nihil senserunt mali ægroti, sed bene se habuerunt. Ergo vis illa venenosa non adest amplius, nec no-

E

cere potest. Novimus esse quoque venena, quæ eo tempore, quo assumuntur, non occidunt, sed sunt innoxia & insensibilia, cum tamen in posterum existant læthalia. Quid? si tale quid contingeret in Mercuriis illis mortificatis, ut mortificarent potius assumentes post aliquod temporis spatium, quàm à morbis relevarent? Demus, quod primò relevarent, cur non & postea nocere poterunt? Nec verò medicus, nec æger de his rebus certus esse poterit, nisi eventu: Imò si unus aut alter nullam noxam inde sensisset, nempe in humido morbo vel temperamento quis certus fuerit, quod nec alius in alio morbo vel temperie corporis. Novimus quendam circumforaneum seu Empyricum medicum arseni dragmiam unam vel plures in corona astantium assumpsisse per os atque inde post semihoram intumefactum, miserum sibi theriacæ suæ auxilio subuenisse, cum admiratione omnium, at cum id sæpius singulis diebus reiteraret, pollicitus sibi certissimum alexiterion fore in sua pixide, (ignorans Theriacam appropriari venenis potius bestiarum, quàm corroden-

bus) præsentaneam sibi mortem accersivit, cum stupore adstantium: sic vidimus aliquando puellam quadrimani vel circiter, bibisse aquam venenosam arsenicalem, qua necantur muscæ, at absque noxa, quia paulo antè ceraforum magnam copiam ingessisset, quibus per vomitionem rejectis, nihil mali sensit, nempe per accidens: Eadem referuntur de ebrioso quodam, qui aquam fortem seu separatoriam hausit noctu pro alio liquore sitibundus, & restitutus est à præsentemox medico: Tutius itaque est uti præfidiis medicinalibus absque ullius noxæ suspitione: Mercurius per se est morborum plurimorum alexipharmacum, & ut testantur quidam ipsius pestis (cum eo loco, ubi hic effoditur & tractatur, nunquam aut rarissimè contagium hoc grassetur) dummodo maneat sua propria natura, & non à salibus aut aquis corrosivis inficiatur & venenosus reddatur: Videant hinc illi, qui putant se illum præparasse, ne destruxisse aut corrupisse potius existimare possint: Nam Mercurium non purgantem superius, sed solum inferius naturâ suâ illæsâ produxisse,

E ij

equè mihi possibile videtur, quàm ignem
absque calore, aquam absque liquidita-
te & triangulum absque tribus angulis.
Detracta enim proprietate rei quali es-
sentiali, res ipsa, quæ fuit, permanere
nequit, sed fit aliud, aliæque forma in-
notescit: Inde miror, quosdam conari
opio, euphorbio, scammonio & aliis
ejusmodi fortissimis medicamentis, uti
& Mercurio, certas qualitates, quæ ipsis
sint essentielles, non accidentales præpa-
ratione suâ præconcepta detrahere, sub-
stantiis illorum & virtutibus illæsis. Ob-
tundere quidem possunt hanc vel illam
qualitatem contrarietate ipsis propria,
ut opii vim narcoticam acetosis, non
euphorbii caliditate, scammonii vio-
lentiam solutivam succo cydoniorum
restringente, Mercurii vim ascendentem
cum pilulis Ruffi vel cochiis ad inferio-
ra revellentibus, vix delectum præstare
in correctione. Nam opium si torrea-
tur supra carbones, unde flamma ex-
citetur, quomodo ero certus, quod
non vis illa, quæ operationem narco-
ticam efficere debet, torrefactione pe-
reat, & saltem noxa abeat, hæc illasâ.
Vinum, quod sulfure infectum, ut fit

vulgo , incenditur : Vnde ero certus, quod sulfuris reliquiæ & non potius optima spiritus vini pars consumatur, cum constet , sulfur non incendi in humida substantia , sed in sicca & terrestri , spiritum autem vini , humori mixtum , facillimè inflammari. Hinc admirandum, quosdam ita pituita cerebri laborare, ut promittant horum à sese preparatorum medicamentorum , aliàs fortissimorum , doses duplices aut triplices, imò ut pro saccharo tutè assumi possint absque noxa , gloriantes quoque de artificio suo tam feliciter peracto , cum non intelligant , sese illud medicamentum aut ab innatis virtutibus spoliasse & destruxisse , aut ejus virtutes nocuas sub pallio quodam abscondisse, & sic serpentem magis noxium reddidisse, quem sub dumetis , quasi in insidiis collocarint : si destruxerint , exempli gratia , virtutes opii, scāmonii, antimonii, Mercurii quibus quodlibet maximè valebat , ita ut multum cujusque assumi possit , opium non erit opium, nec scammonium scammonium , & sic de reliquis : Imò satius fuisset, in dosi parva nota & consueta unà cum correctione convenienti adhibita

E iij

quodlibet administrasse, quàm tot laboribus interpositis dosin majorem, cum dubio & pretio majori. Mercurius itaque tum pro medicamento uti habeatur, quando non desinit esse Mercurius, quomodocunque præparetur, corrigatur, & cum aliis misceatur: Vnde sub una forma, nempe, ut dictum, præcipitati innoxii, omnes operationes Mercurio dignas, superius & inferius evacuando, perficiet. Quando verò fixatus est in terream substantiam, amisit illam operandi virtutem & temperamentum suum proprium, quo omnia elementa, præsertim aquam & terram, ita habet copulata, ut unum cum altero in ascensione maneat inseparatum, & terræ cujuscunque qualitatem assumpsit, quæ est siccitas cum caliditate accidentali: Longè aliter se res habet cum auro, quod solutum & desinens esse aurum, retinet tamen humiditatem caliditati junctam, unde hoc agit in corpus humanum, omniâque ejus membra, præcipuè cor ac spiritus corroborando. In caliditate enim & humiditate consistit fons vitæ, nempe humidum radicale, & calidum nativum, quorum assumptio-

ne aut suffocatione homo interit, confortatione & restauratione, vigescit & vires recuperat. Hæ qualitates non sunt in Mercurio, nisi valdè remotè, exceptis passivis & fœmineis, quibus si per artem masculinæ & agentes, prout natura admittit, jungantur, sequetur compositum, pro caliditate & humiditate exuperet, de quo in sequentibus latius dicemus.

C A P. II.

De monte Saturni.

Saturnum hîc intelligimus non planetam illum mundi supremum, nec Deorum Ethnicorum quasi abavum & primum factorem (de quo in Hieroglyphicis nostris suo loco sat egimus) sed metallicam substantiam, quæ plumbi vel ejus mineræ, nomine appellatur, prout communiter recipitur: Huic proximum à Mercurio locum concessimus, cum & in artibus philosophicæ & naturæ operatione hac serie illum sequatur, testantibus Philosophis & ipsius rei experi-

E iiij

mentis. Denique enim, quod Mercurius det materiam seu seminium primum operi, velut infanti, tum Saturnus suâ frigiditate constringente, ut loquuntur, conceptionem adjuvat, & nigredine superveniente eandem esse factam demonstrat, ne quid de reliquis planetis aut coloribus hic addamus: Hoc constat, in terræ mineris à Mercurio ad Saturnum facilem & proximum esse progressum, & Saturnum nil nisi Mercurium leviter coagulatum in quibusdam videri: Quocirca de hoc metallo non immerito nunc dicturi sumus, nempe ut primo demonstremus, quomodo ad aurum inde producendum quamplurimi respererint; Deinde quatenus ad Tincturam, ac tertio, quomodo ad usum medicum adhibuerint, aut adhibere possint, & quid inde contigerit aut sperandum sit.

De I. Quomodo Saturnus in aurum reduci tentatus sit.

Philosophi in scriptis suis sæpenumero Saturnum vocantes aurum leprosum & immaturum, occasionem præ-

huerunt curiosis artis chymicæ inquisitoribus, ut conati sint eum in aurum reducere coctione maturiori adhibitâ, nec non purificatione qualicunque, idque vel in fusa ejus massa seu substantia, vel in minera puriori & nobiliori, vel in Mercurio inde par artem factô: Qui in substantia; per se, vel cum aliis id perficere tentarunt: Per se, hoc est, absque peregrini additione, si qui plumbum tractarunt, ignis calore usi sunt, eoque vel leni & ejus liquefactionem non causante, vel fortiori aquante, vel fortissimo, longe superante. Qui leni calore usi sunt sive in limaturis, pulveribus, aut *leni calore.* substantia discontinua fuerit, sive continua & dura, operam omnem impensam luserunt, etiamsi longo tempore hisce ovis incubarint? Ratio est, quia vis agens ibi non est in plumbo, nisi sulfur illud comburens & fustum, quod non agit, nisi longissimo tempore, accedente calore moderato extrinsecus quemadmodum contingit in terræ visceribus circa mineras, non circa corpus fustum plumbi: si quoque extra terræ claustra fuso jam metallo hoc fieri possit (quemadmodum Isaac fide dignus author annotat,

plumbum ex antiquissimo tecto, fortè
 bis mille annorum detractum, in ceru-
 sam argenteam seu argentum finum
 magna sui parte, vi & calore solis, plu-
 viarumque lotionè, commutatum fuisse
) tamen aliquot seculorum tempus
 requireret & lentissimum calorem, quæ
 duo homo neutiquam ipsi præstare po-
 test, etiamsi Mathusalem ætate vinceret:
 Item statuendum de mineris plumbi
 quibuscunque, quibus nonnulli non abs-
 que evidenti & profunda ratione per
 multos inhæserunt annos. Quod si ca-
 lor administretur Saturni mineris, vel
 corpori, liquefactioni æqualis, illæ sen-
 sim effumant sulfur, hoc in fæces ebul-
 lit, utroque modo in substantiam ter-
 ream siue longo, siue breviori tempore
 fit transitus, quâ utilitate, novit, qui ex-
 pertus est. Citissimè verò corrumpitur
 plumbi substantia ab igne fortissimo, ut
 pote ejus frigida naturæ adversissimo.
 Causa cur plumbum ignibus destruat,ur,
 multiplex. Prima & præcipua, quod
 abundet sulfure illo communi combu-
 stibili & comburente, quod cum vehe-
 mentiori igne inflammetur, consumit
 suum subjectum seu focium sibi adjun-

*Calor li-
 quefa-
 ctionis.*

*Ignis for-
 tissimo.*

*Causa
 combu-
 stionis
 plumbi.*

Etum, nempe argentum vivum, idque contingit vel magis vel minus in omnibus imperfectis, præcipue in plumbo propter ejus abundantiam: secunda causa est porositas quam efficit hoc sulfur in corpore, cui inhæret. In hanc enim flamma & calor ingreditur & devastat quicquid ibi invenit calori non assuetum, quale est tertio argentum vivum adhuc crudum, frigidum & humidum, ideoque à suo contrario, ut inimico, abhorrens & mutationem sui patiens. Et si enim ponderosum sit, non tamen id ratione magnæ argenti vivi copię, sed potius cruditatis accidit; quia ad auri ponderositatem neutiquam attingit, cum eo duplo ferè levius, quo ad easdem quantitatis dimensiones, habeatur. Ex his causis Saturnus igne forti non consistit, sed minuitur, hoc est, à natura sua aquea fluente & metallica, in terream quandam, vitrificationi proximam substantiam convertitur, ut per experientiam patet omnium eorum, qui Saturnum vel dimidiâ horâ vitrificatorium opus præparant, & in vitrum reducunt. Cur verò Saturnus sit reliquorum metallorum tam perfectorum, quàm imperfectorum, exa-

minator, & quaſi tortor eorum, ut veluti innocentium conſtantiam, horum, ut reorum crimina probet & atteſtetur, cauſa ex dictis in propatulo eſt. Piſces, ſi in propria ſua aqua, velut oſtea in contento ſucco, bulliant, nihil quid præter naturam patiuntur, quod ſit peregrinum illis: Ita de auro argentoque cogitandum, quæ in Saturno, tanquam aqua vel ſucco ſuo, ſuper teſtam & cineritium coquuntur, non quo coctio illis aliquid maturitatis aut qualitatis addat, ſed ſaltem ut crudum ſuperfluum, ſeu humores frigidiores ſecedant vel evaporent, hoc eſt, metalla imperfecta & impura: Accedit calor, non ſolum conſumens exſiccando humidum immaturum, & ſegregans & movens ad latera heterogenea, congregansque homogenea & retinens. Vnde Saturnus in cineres imbibitur à calore ſupernè urgente inferius vel ad latera repulſus, ut refrigerium ſuique ſalvationem acquirat, ex naturæ inſtinctu, quo gravia tendunt deorſum, & quodlibet, licet inanimatum fugit à ſuo contrario (ceu patet ex aqua frigida in fornacem ardentem infuſa) qui dum fugit, ſui ma-

ximè simile ratione sulfuris admixti, æs
 secum abluit, velut aqua trahit oleum &
 perfecta relinquit in medio, utpote calo-
 ri ejusmodi allueta & amica. Cur verò
 Saturnus nec Iovem nec Martem secum
 rapiat, hoc fit per accidens: Iovem,
 quia hic approximat æquato & substan-
 tiam habeat mediocriter puram, sed
 valde infirmam, Martem, quia hic ipsi
 non commiscetur, & maximè sit im-
 purus. Non pauci Saturnum per calci-
 nationem reducunt in pulverem, idque
 vel absque additione vel cum admix-
 tione salis alteriusve rei peregrinæ ad
 corrodendum vel abstergendum appo-
 sitæ: Ex qua operatione peracta tandem *Lythargi-
 rium.*
 lythargyrium rufum vel subalbum, in
 igne vitrificatorium solummodò trans-
 fusionem habent, non aurum, à quo
 longissimè abest. Qui in initio vel post
 addiderunt acetum, fortè ad solvendum
 vel incærandum, ut reciperet amissam
 humiditatem, vel melius purgaretur à *Cerusa.*
 superveniente sulfure comburente, ce-
 rufam albissimam quidem acceperunt,
 sed ad argentum & aurum omnino inu-
 tilem substantiam. Ex hac igni fortiori *Minium.*
 exposita minium, vel imbibitione cum

*Causatur
videatur
plumbum
coagulari
posse in
aurum.*

urina, vel cum aliis alii colores, non aurum nec argentum resultant. Cum verò plumbum sit ex Mercurio & sulfure per naturam compositum, verisimile videtur, quod possit sulfure per ignis gradus combusto & separato arte ejus argentum vivum maturari & reduci in aurum; siquidem à frigido & humido non detur transitus ad calidum & siccum, nisi per medium æquatum, quod nec frigidum nec humidum nec calidum, nec siccum sit. Nam demus, quod in minera vel substantia plumbi sit prævalens humiditas cum frigiditate juncta, quæ post percoctionem vel calcinationem cum igne convenienti vertatur in siccitatem cum caliditate, comitante; inde rationabile est, quod in eo puncto, quo humiditas in siccitatem & frigiditas in caliditatem vult transire, fiat prius æquatio omnium qualitatum; quæ est auri temperies, & per consequens, plumbum prius vertatur in aurum quam in lythargyrium aut aliam substantiam siccam & calidam. Verum cum experientia huic ratiunculæ reclamet, sufficeret hæc intelligenti, ne in ejusmodi errores incideret unquam, nisi cognitum

haberemus, in his nullum adeo circum-
spectum esse, quin spem sibi faciat e-
ventus melioris & optati, modo vel mi-
nimum, quod arrideat, animadverti
possit: Idcirco causam evidentiorē *causa, cur*
trademus cur non hoc modo æquatio *id fieri*
fiat in aurum, si calcinetur plumbum *nequeat.*
quocunque igne, vel lento vel forti, cum
vel absque additione rei alterius, sed
in substantiam ab auro remotissimam
abeat. Causas corruptionis plumbi in
igne jam ante exposuimus, quæ tum
sunt verissimæ, hinc ejus argentum vi-
vum omni humiditate radicali spoliatur
& vitro fit proximum: Æquatio autem
contrarium qualitatum non accidit, quia
non fit totalis separatio sulfuris combu-
rentis, sed saltem vnius partis, cum forte
duæ ejus partes maneat in composito,
nec sint separabiles, quia ob terrestrei-
tatem aliquid fixitatis in se habent, non
quidem aureæ sed terreæ viscosæ, mox
vitrificandæ. Et quo major pars ejus
sulfuris sit combusta, eo magis exicca-
tum & depravatum est argentum vivum:
Vnde hoc ex sua natura in terram mu-
tatum, à facibus sulfuris facile in vitrum
reducitur, quod est omnium composito-

rum ultimum: Quod si per artificium ignis vel alium modum concedatur ex plumbo posse omne sulfur segregari, neque tum ille Mercurius purus in aurum equari posset, quomodocumque tractetur. Quia in auro sunt omnes qualitates quatuor contrariae in summis gradibus, qui summi gradus non possunt hac ratione in Mercurium frigidum & humidum introduci, cum quantum siccitatis & caliditatis accidentalis non essentialis, huic Mercurio acquiratur, tantum ille amittit humiditatis & frigiditatis, donec omnem humiditatem & frigiditatem amiserit, & earum vice siccitatem & caliditatem possederit; atque hinc nulla fiet æquatio qualitatum, & per consequens nec aurum. Idem fieri videmus in aliis operibus: Calx calidissimæ qualitatis fit ex lapide sua natura frigido. At post combustionem non ille lapis est calidus & frigidus simul: sic aqua, quæ prius est actu frigida, post admotionem ad ignem in distillatione vaporosa actu calida existens non retinet de utraque qualitate, sed una abit, altera adveniente: sic quod de actu hic dicitur, idem de potentia, & quod de duabus, idem & de quatuor qualitatibus

tibus compositi intelligendum est. Nonnulli considerantes plumbum vel in substantiam malleabile congelatum vel in minera etiam clara existens nimium sulfuris combustibilis per ignis calcinationem vix unquam segregandi continere, alias invenerunt vias ad naturam ejus purificandam, & à facibus sulfuris segregandam, nempe reducendo id in Mercurium currentem, quem si habeant, promittunt sibi ejus coagulationem in aurum per se vel cum auro juncti possibilem. Cum enim ejusmodi coagulationem Mercurii propter hujus cruditatem fieri non posse animadvertant, quia natura in hoc nullam, in plumbo verò aliquam coagulationem sua sponte inceperit, ideoque hoc magis naturæ consentaneum, quàm illum opinantur. Nam quod philosophi dicunt, incipiendum esse arti, ubi natura imperfectum reliquit, id non absque ratione de plumbo intelligunt, in quo sit incepta digestio, mollities & mediocris cruditas, ut facile tractari & compleri possit artificio, aliàs per naturam relictum imperfectum: Cumque metalla reducenda sint in primam sui materiam, hoc

De reductione
plumbi
in Mercurium.

F

est, in Mercurium, à quo ducunt originem, hinc plumbum necessario statuunt in Mercurio currentem reducendum esse. Hoc ut perficiant, multas inierunt vias, quæ omnes duplici modo differunt, nempe ut vel putrefactione & absterfione, vel solutione & adjectione Mercurii vulgi, id tentarent. Primo modo, quidam ipsum plumbum distillare conati sunt, existimantes Mercurium ejus in liquefactione ascensurum, & sulfur in fundo mansurum, sed illis illuſit vana opinio, cum contrarium prorsus acciderit, nempe quod sulfuris aliqua pars ascenderit citrino colore, argentum vivum verò cum majori ejus parte manserit in fundo, tandem in pulverem aut lythargyrium redactum. Alii per descensum idem tentârunt, quasi voluerint plumbum in laminis calci vivæ superpositum, strato super stratum factò; & igne supernè agente argentum vivum ejus cribrare vel colare per calcem vivam in foveam subiectam. Atque hoc institutum eventu & spe sua frustratum fuit. Causa verò, cur argentum vivum nec ascendere, nec descendere potuit, relictis suis facibus sulfureis & ter-

restribus, hæc est: Quia in fundo naturæ hæc duo arctius colligata sunt, quàm ut artificio, quod igne perficitur, separentur ab invicem. Vnde medio aliquo absterfivo vel separativo extraneo egent, vel argenti vivi homogeneo colectivo, eoque vel crudo vel maturo, & agente. Media ejusmodi absterfiva habentur sales, armoniacus, turturi & his similes. Collectiva sunt Mercurius vulgi crudus, vel sulfur aureum, fixum & maturum. Hinc alii assumpserunt dictos sales, cùmque iis mistis plumbum putrefecerunt per certum tempus, post quod distillarunt, & Mercurium, ut dicunt, extraxerunt. Secundò per solutionem plumbum in Mercurium reducitur, si, ut quidam experimentati sunt, solvatur in aquam fortem, & Mercurio vulgi adjecto, separatur ejus Mercurius sensibiliter. Multi alios invenerunt modos ad eandem intensionem, quas prætereo. Horum omnium etsi labor non videatur malè collocatus, cùm ex metallo non metallum, ex non Mercurio Mercurium fecerint, tamen vereor, quod non utilitas aliqua, quoad ejus coagulationem in aurum, expectanda sit.

F ij

*Causa cur
Mercurius Sa-
turni in
aurum ne-
queat coa-
gulari.*

sive enim aurum misceatur, vel amalga-
metur cum eo, & coquatur, quicquid
nonnulli jactent, sive per se coaguletur
lento igne, impossibile est, quod sulfuris
aurei qualitates agentes introducantur
in illud: Nam quicquid de ipso plumbo
aut minera ejus, nec non de Mercurio
antehac dictum est, cur illa in aurum non
coagulari possint, eadem causa & hic ob-
stat, licet in Mercurio non sit tanta sul-
furis comburentis quantitas. Qualitati-
bus enim patientibus destructis, introdu-
cuntur illi agentes qualitates, & non fit
æquatio omnium contrariarum in eodem
composito remantium, quod fieri debe-
bat, si aurum futurum sit, idque in sum-
mis qualitatuum gradibus, ut ante dictum.
Eandem ob causam nec aurum amalga-
matum cum Mercurio Saturni eum in au-
rum perficere poterit, cum aurum nihil
habeat superfluum in sua perfectione, sed
simpliciter sit perfectum, ideoque de sua
simplicitate si aliquid alteri Mercurio
concederet, ipsum egestate laboraret,
prout Bernhardus Comes optimè disse-
rit. Ne quis autem existimet, Mercurium
plumbi qualicunque modo coagulatum
in aurum nobilitari, cum contrarium re-

ipsa experietur, nempe ipsum in terram inutilem degenerare. Quod si verò à sulfure auri fixo & agente, hoc est, calido & sicco, tingente Mercurius plumbi coaguletur, nullum est dubium ex eo, ut & aliàs aurum perfectissimum fieri posse, de quo hic non est differendi propositum. Tantum sufficiat de primo Saturni usu seu in aurum coagulatione, sequitur de præparatione ejusdem ad tincturam.

De II. Vsu Saturni ad Tincturam.

Pauciores, ut opinari quis posset, quæfiverunt tincturam fixam & spirituales in Saturno, cujus corpus sit facilis corruptionis seu destructionis in igne & aquis corrosivis multique sulfuris comburentis & terrestris particeps, nihilominus, cum judicia operantium sint diversa, scriptorūque sententiæ diversissime accipiantur, quicquid alii de propinquitate plumbi & auri inter se intellexerunt & ad coagulationem unius in aliud retulerunt, quidam ad tincturam ex plumbo conficiendam, interpretati sunt: Accessit, quod à Philosophis passim inculcetur, æs & plum-

bum esse lapidem pretiosum & in plumbum esse masculum & tincturam utramque tam albam quam rubram, ut monstrat cerula & minium, dummodo debite inde educatur: Hinc secundum sonum verborum conjunxerunt æs & plumbum, vel hoc & arsenicum aut acetum, & nihil tale reppererunt, artemque vel abjecerunt omnino ut impossibilem, vel imperfectam relinquere coacti sunt. Quidam subtilius operari volentes, atque in hoc Isaacum imitati, Saturnum variis præparationibus ad puritatem & substantiæ tenuitatem quandam reducere voluerunt, ut in metalla radicaliter ingredi, iisque adhærere posset, eundem ad nihilum seu facies inutile redegerunt, quomocunque animam Lunæ vel Solis immittere, vitamque tribuere illi tentarint. Verum hæc opera omnia esse frustranea experientia singulorum tandem licet rarius & non nisi post multorum sumptuum interpositionem convincit. Quomodo enim quid boni fructus ex arbore mala expectabis. Quomodo ex colocynthide mel, aut ex fimeto fetido rosam suavissimi odoris elicies? sanè vix unquam per artificium,

licet natura suis arcanis operationibus utrumque educat, nempe ex amaro dulce, & ex foetido suave. Nam quid uvis, pomis, pyris & ejusmodi immaturis fructibus palato ingratus? quid iisdem calore Solis maturatis acceptius & mitius? Quod si ars quoque naturæ manum vicariam & quasi obstetricem præbeat, videmus ad effectus admirandos, ad quos alias nunquam perveniret, eam contendere & aspirare. Annon ex sylvestri arbore, cujus fructus sunt acerbissimi & esui inutiles, circa truncum abscissa & ramo seu furculo nobiliori eidem insito coalescit genus arboris, furculo, non radici simile & fructibus correspondens nobilioribus?

Ad hujus exempli imitationem quidem conati sunt Saturno aliquod germen inferere & compositum soli seu calori philosophico committere, donec satis maturum sit, & absque dubio votum suum obtinuerunt: Verum in electione horum mineralium cautum quem esse debere admonet bonus ille senex Morienus, cui ut morem gerat, æquum est. Nos ut & hoc loco Indicem, qui in triviis meliorem semitam hæsi-

F iiij

88 *Tractatus de Septem*
tanti ostendat, statuamus, figuram ad-
jicimus sequentem:

SANGVINIS DRACONIS
descriptio.

In tertia illa mundi parte, Africa dicta, ubi maximi ardores & aquarum penuria, ideoque regiones sunt latissimæ quidem, sed non iatis frequentes incolis, iisque potissimum nigricantibus & barbaris populis: econtrà feris horridis & monstrosis partim, partim venenosis hominum generis infestis abundant, quales sunt tigrides, pardi, leones, iisque similes, quarum ad fontes aquarum dulcium, rivósque conventu & mutuo insultu semper aliquid novi generis suboritur diversi omnino in specie à singulis suorum parentum: Hic, ut cætera prætereamus, elephas visitur singulari, ut corporis magnitudine, sic prudentia conspicuum (cui nonnulli intelligendi, loquendi & scribendi aptitudinem, humanæ proximam, attribuunt) inter reliquas bestias primum tenere locum: Cui, ut nihil est ab omni parte beatum, continuò se invidum & hostem interne cinum draco prægrandis offert. Hic ut tam vastæ beluæ, cui viribus longè sit impar, damnum ingerat, non audens aperto Marte cum ea configere, rem ex insidiis aggreditur hoc modo. Observat quâ viâ elephas aquatu rediturus sit,

eandem, ubi arctior est, præoccupat, se-
féque inferiori loco abscondit, donec
elephas aquis prætumidus accedat, cu-
jus pedibus nexus & gyros suo corpore
sinuoso injiciens sanguinem libat & ebi-
bit. Tandem ubi viribus defecerit ele-
phas, draconem circum sese in nodum
reflexum, jam cruore saturatum, deque
victoria contra hostem obtenta secu-
rum, suo pondere in terram corruens,
ipsa morte vindictam sumens conterit
& extinguit, omni regurgitante & of-
fusso ejus sanguine, qui post **DRACONIS**
(licet potior pars elephantis sit) dici-
tur, ad medicinam aliasque necessitates
hominum non inutilis. Draconem hunc,
cujus sanguinis ad medicinam philoso-
phicam assumitur, oportet quem probe
agnoscere, ne terreum quid, seu, ex ter-
ra fundo depromptum, aut aliud haud
conveniens in ejus locum substituat. Est
autem ex eo genere, quod Saturno,
Apollini, Æsculapio & Mercurio ascri-
bitur, quod Cadmi socios interfecit, &
ab eo interfectum, quod vellus aureum
observavit, quod pomis aureis Hesper-
idum hortis invigilavit, quod Geryo-
nis Tricorporis boves puniceos custodi-

vit, Typhonis & Echidnæ soboles : Saturno appropriatur dum capite caudam apprehendit, non quasi tempus significet, sed quod in se redeat, & ex duobus, nempe capite & cauda unum quid fiat : Appollini affingitur, quia ab eo sagittis occisus putatur Typhon, qui putrefactus Python dicitur : Æsculapio, quia medicinæ revivificativæ & juven- tam restaurantis Draco symbolum est & subjectum proprium Mercurio, cujus caduceo appingitur duplici, masculi & foeminæ forma, quia constituit duplicem Mercurialem substantiam Hermaphrodyticam contrariarum operationum, nempe quod durum mollificet & molle induret : Cadmi socios interfecit, quia idem sunt re, quod hic elephas, & à Cadmo interficitur vice versâ, quia elephas draconem moriens, occidit. Reliqua omnia, ut etiam jam dicta, petantur ex nostris Hieroglyphicis, ulterius ibidem explicata, quæ lucem hisce dabunt clarissimam.

De III. Vsu Saturni ad Medicinam.

Si consideremus jam substantias ex Saturno productas ut sunt lythargium, cerusa, minium & ejusmodi, animadvertemus eas corpori humano interius assumendas plus noxæ, quam utilitatis allaturas, cum eadem inter venena potius, quam medicamenta ponantur: Causa verò harum nocuæ qualitatis videtur esse manifesta, non quia per se sint venenosæ, ut arsenicum, sublimatus & ejusmodi corrosiva, nec ut venena animalium, sed quia venas & vias corporis humani obstruant, & inimicam cordi qualitatem, frigidam & siccam communicent. Quomodocunque itaque plumbum præparatum per calcinationem ab igne factam non solum non amittit suam frigiditatem, quam ante habuit, sed quoque sulfure ejus calido combusto magis auctam possidet, ut pote jam factum præterea siccum, quod est terre proprium. Est quidem plumbum ante combustionem diversarum virium, ratione argenti vivi, frigidi & humidi, ac sulfuris calidi & sicci, in una mixtione

existentium. Nam usu cognitum est, quod non solum repellat sanguinem sua frigiditate, sed etiam discutiat caliditate, ut apparet in gangliis aliisque partibus subhumidis: adhuc humectat sua aquea humiditate, & exiccat terrea qualitate: ratione humectationis exiccatis locis adhibetur, ab argento vivo in unctum: ratione exiccationis, praesertim calcinatum, ulceribus humidis, imò & cancriosis, ut lamina ejus cancro non ulcerato & labiis (quod miremur) humanis ne nimis excrescant. Cicatrizationem quoque adjuvat, si debite applicetur vel inferatur locis eam requirentibus. Nihil hic dicemus de sale Saturni, aut saccharo ex minio parato, hisce similibus, quia sunt ejusdem originis, qualitatis & operationis: Vnicum nobis ex Saturno remedium interius assumendum innotuit utilissimum, si mineræ ejus purissimæ Lunari foetu prægnanti per ignis gradus fixatæ & purificatæ Mercurius vaporabiliter misceatur, ita ut ex duobus Mercuriis vnum quid fiat citrinissimum, quod est medicamentum admirandarum virium in morbis quibuscunque chronicis & humoralibus

94 *Tractatus de Septem*
foeliciſſimè uſurpandum , alibi à nobis
Cælidonia , dictum , propriè minerale
Panochymagôgon appellandum, de quo
videndum ſuo loco.

C A P. I I I.

De monte Iouis.

INTER omnes Deos gentilios Iupiter
primatum & præminentiam obti-
nuit , quod nec de planeta , nec de me-
tallo ejusdē denominationis cum eo ſta-
tuere licet : Vnde qui Iouis illius Olym-
pii dicti velut Divi , facta , aut ſtellæ er-
raticæ inter Saturnū & Martem in cœlo
elevatæ curſum & operationes metallo,
quod ſtannum propriè appellatur , aſſi-
gnare velit , in rerum judicio & com-
paratione nomine aberrare invenietur:
Vix enim quicquam hæ duæ ſubſtantiæ
cum fictitio illo Iove , qui adulter , &
neſcio quibus non vitiis inſignitus à poë-
tis fingitur , commune habent præter
nomen , quod tamen huic metallo mo-
re chymistarum , impropriè attribui-

tur : Iupiter planeta calidus & humidus præsumitur, ideóque Dominus humanæ vitæ, quæ in calore & humido consistit: An earundem qualitatum & virium sit metallum ejus nominis, dubitari potest: Nihilominus cum stannum & usu & æstimatione vulgi in satis magno habeatur pretio, de eo secundum institutum ordinem, nempe primò de ejus coagulatione in metallum perfectum, deinde quomodo à quibusdam ad tincturam inde conficiendam sit adhibitum, tertio de usu ejus in medicina, agemus.

*De I. Usu Iovis ad coagulationem in
metallum perfectum, argentum
ac aurum.*

Geber multis in locis, ut & author speculi Alchymiae, Iovem enumerat proximè post perfecta metalla, si consideretur ejus status oculum, nempe puritas argenti vivi, splendor, cum Mercurio assimilatio & æquatio componentium, quæ omnia de nobilitate ejus præ cæteris imperfectis attestantur: Ad hæc

in opere Philosophico proximum à Saturno locum occupat, qui propter colorem post nigredinem subalbescentem seu cineritium eidem ascribitur: Quibus indiciis quidam ducti stannum ex plumbo loto purificato aut adjecto Mercurio educere conantur, considerantes horum duorum affinitatem & convenientiam; Alii argentum ex stanno, à quo illud parum abesse putant: Quod si ita se haberet, tum ex Saturno facilis esset transitus ad Lunam per viam Iovis, & inde ad Salem. Verum persuasio rei, quæ non est, hic prævalet: quemadmodum patebit ex natura & proprietate Iovis collata cum cæteris, Saturno & Luna. Iupiter splendet mediocriter propter argentum vivum, Lunnæque proximus videtur, Saturnus nigricat in opere & valdè infectus apparet, ut pote lividus & terræ propinquus. Luna verò in omnibus notis perfecta & constans visitur, clarissima & alba, ignitionem patiens moderatam, antequam lique scat, in cineritio permanens: quæ Iovi non conveniunt, nisi ex parte, Saturno autem nullo modo. Nam etsi Iupiter, ut dictum, splendeat, Lunnæ tamen radiis multum

tum concedit : Adhæc licet Iupiter non ita facile cedat in cineritio , nec mox segregetur ab argento aut auro , tamen mox in calcem sub nigram comburitur & humiditate sua radicali privatur , ut in reductione ejus in metallum , facillimè in vitrum abeat , quod non contingit ullis ex perfectis : Cum itaque dicitur , quod Iupiter in cineritio maneat , id intelligendum , in igne leviori , non examinationis , & quod non facile à perfectis separetur sua substantia illasâ : Nam si centum partes Iovis cum una Lunæ sint fusione commixtæ , quæritur quomodo arte hic Luna separetur à Iove , ut hic non comburatur : si enim Iupiter in tantâ quantitate comburi deberet , videtur major futurus labor & sumptus majusque dispendium in Iove perdendo , quam utilitas ex Luna salvata acquirenda. Adhæc combusto Iove in tanta copia cineris ejus , non facile inde Lunæ tantillum ignibus exprimi posset , nisi fluxu adhibito : Vnde labor & sumptus longè excederent speratum pretium : Si verò una pars Iovis juncta sit centum partibus Lunæ , tum combusto Iove salvatur Luna facillimè : Inde quo plus Iovis

G

fit & minus Lunæ in mixtura , eo difficilius videtur & minus operæ pretium. Non autem me latet , artifices invenisse modum per descensum , quo utrumque metallum , Iovem & Lunam , magna ex parte separando salvent , prout necessum est fieri in concrematione ædium , cum omnia metalla imperfecta & inter hæc abundantius stannum , fluxione permisceantur : Ex quibus apparet , Iovem reverà in cineritio non durare , sed comburi , licet argento & auro profundius , non tamen in radice , adhæreat : Causa hujus adhæſionis licet petatur ex æqualitate partium componentium , hoc est , sulfuris & argenti vivi , quorum unum in viribus non excedat aliud (de vulgaribus intelligendo) tamen potius ex argenti vivi natura & copia desumenda venit. Cum enim aurum & argentum maximè convenient cum Mercurio puro & claro , qui minùs sulfuris admixtum habeat , ideò Iovi præ Saturno , Venere & Marte , proximè post ipsum Mercurium aggregantur , quali inseparabiliter , quod inde apparet , quia si Mercurius vulgi fugam amisset , & malleabilitatem & constantiam habe-

ret, ut stannum, tum argento & auro admixtus, nullo medio inde separaretur, hoc est, nec superius abiret per funum, nec inferius ullo artificio. Cum itaque stannum proximè accedat ad Mercurium, quem suo splendore, nec non stridore sub dentibus satis ostendit, tunc difficilius à perfectis segregatur. Nam sequestrator ille & examinador Saturnus, cum multum habeat sulfuris combusti- bilis admixtum suo argento vivo, cogitur tergum dare ignibus desuper accensis, atque ita se insinuet in cineritium pro sui salvatione, ne abeat in non metallum seu lythargyrium aut vitrum, in qua fuga sulfur ejus trahit argentum vivum suum proprium, nec non cognati metalli, cupri aut latonis, non autem stanni, quia stannum plus habens Mercurii clari, quàm sulfuris terrei, hinc non est obediens Saturni rapacitati, sed manet potius supra cineritium apud perfecta, tanquam cognata sibi, ratione Mercurii, quàm imperfecta dicta, ratione sulfuris, idque ex sola naturæ similitudine & appetitu, qua aqua aquæ, & omne simile aggregatur suo simili, non ex delectu aut sensu, qui inanimatis

G ij

non ineſt. Cauſam jam dictam multi non intelligentes, ac interim Iovis cum perfectis ſimilitudinem conſiderantes, non dubitarunt hunc per artem ad ea adducere coagulatione, aut potius calcinatione & fixatione : ſi enim illud, quod ſummam Iovis perfectionem impedit, quo minus ſit argentum & aurum, tollatur, putarunt ſua ſponte ad eam rediturum : ſunt autem ex evidentioribus impedimentis in Iove, ſulfur comburens & foetens, ſtridor ſub dentibus, ponderis defectus, mollities, ſeu ignitionis convenientis fuſionem praecedentis abſentia, malleabilitas vitioſa, ſeu frangibilitas, & minor tenuitas ſubſtantiae, idque ad Lunam, ad Solem verò, praeter haec omnia perfectiora, citrinitas. Haec itaque per artem removeri poſſe, & argenti aurique proprietates induci ſtanno, iidem omnino poſſibile exiſtimarunt. Media, quibus haec perficere tentarunt, fuere partim ſolus ignis, partim ignis cum ſalibus aliisque adminiculis, aut aquis corroſivis. Qui ſolo igne, eundem proceſſum adhibuerunt, quem alii in Saturno aut Mercurio, nempe ut vel lento calore coagularent, & ſuperflua

Solo igne.

ab eo separarent, vel liquefactione adhibita, vel igne fortissimo. Verum his idem contigit, quod illis, nempe opinio frustrata, non ex voto succedens. Aut enim stannum mansit, ut prius, aut in calcem redactum, aut in vitrum, nec ulla reductio facta est in argentum aut aurum. Causa est, quia natura non admittit ejusmodi saltus, nec violentiam, ut quid reducat in argentum aut aurum, absque argenti aut auri formæ introductione, quæ forma cum non sit in stanno ante, nec post manente illas ejus substantiâ immitti potuit, prout sub Saturno prolixius demonstratum est. Demus, quod lenta coctione Iupiter induretur magis, imò & à sulfure suo per lotiones adhibitas artificiales purgetur, ut Lunæ splendorem & formam externam referat, verum propterea non erit argentum verum sed sophisticum, quod etli examen cineritii sustineat, tamen reductionem post solutionem ab aquis fortibus vix patietur, nec in cæteris proprietatibus, pondere, ignitione, fusione, malleabilitate & similibus erit idem cum argento naturali. Qui sales, vel a-^{igne cum} quas corrosivas adhibuerunt, eodem^{salibus.}

G iij

modo & citius Iovis substantiam cor-
ruperunt potius, quam perfecerunt. Ra-
tio est, quia exiccando ejus propriam
humiditatem eum ad vitrificationem
magis promptum reddiderunt, ut ab ex-
perimento patuit. Nonnulli Mercurium
inde elicuerunt, prout ex Saturno di-
versis operationibus, quo multum se
perfecisse gloriantur in transmutatione
chymica, sed ego non credulus illis, qui
novi formam argenti aut auri non exi-
stere in hoc argento vivo, nisi fortè re-
motissimè, unde nunquam per artem e-
duci possit. Ex bove, aiunt, posse fieri ca-
nem, mutationibus naturæ intermediis,
nempe si bos à canibus devoretur, & in
semen caninum transferatur, ex quo po-
stea nascatur canis. Verùm tale quid
non expectabunt ex Iove, ut transeat in
Lunam artificialibus intervenientibus
concoctionibus. Causa est, quod ibi
natura sola, hinc ars operetur. Ars au-
tem naturam imitari, quantum possibi-
le, aut potius, naturæ opera adjuvare
debeat: sic natura immittit formam re-
bus generatis, qua immisâ & perfectâ
in momento fit generatio. Hoc modo
ars in res per naturam habiles immittit

formam argenti ac auri, eamque de potentia in actum reducit, quam in suo subjecto proprio seu Mercuriali substantia præoccupatam transfert in quodlibet argentum vivum, quod per æquationem mutat in argentum & aurum actu, idque quasi in momento, sulfure omne extraneum separando & comburendo. Tale quid cum fieri nequeat ab arte circa Iovem, inde nec hunc absque forma illi aliunde immisâ in argentum aut aurum transmutari posse certissimum est. An verò talis forma peti possit ex eo, hoc est, an Iupiter in tincturam argentificam vel aurificam promoveri queat, de eo nunc latius inquiremus, nempe sub secundo usu.

De II. Vsu ad tincturam, de qua queritur, An ex Iove fieri possit?

Non videtur consequens; Iupiter non potest artificio ullo ad perfectionem promoveri per se; Ergo nec tinctura ex eo confici. Differunt enim longè inter se, in aurum perfici seu coagulari, & in tincturam ipsam reduci: Hoc quidem

G iij

longè quid preciosius suo censu habendum, sed illud non minus difficile. Tinctura fortè absque auro vulgi perficitur, aurum autem verum vix absque tinctura: Vnde non satis est, demonstrasse, Iovem non figi in verum argentum vel aurum, sed insuper addemus, quid sperandum de eo, quo ad tincturam. Iupiter à juvando dictus revera apud antiquissimos pro subjecto Philosophico ex quo omnis tinctura petatur, habitus est, quod convincunt tot fabulæ de eo confictæ & introductæ, quæ videantur suo loco inter Hieroglyphica nostra. An verò sit stannum illud vulgare metallum non immeritò dubitari posset: Quomòdocunque sit, utriusque partis & adfirmantis & negantis rationes veluti palmam, in medium producemus, ut quilibet discretus & intelligens mox veri imaginem videat & percipiat: Qui adfirmant, præter allatas ex antedictis authoribus, Gebro, Speculo & aliis authoritates nec non innumeras ex antiquissimis de Iove fabellas revera chymicas producunt ex rei natura, monumenta huiusmodi, quod nimirum argentum vivum in Iove sit, quo ad imper-

*Rationes
adfirman-
tium ex
Iove tin-
cturam
feri de-
bere.*

fecta, optimum habile ad figendum, quia non fixum, & ad tingendum, quia non tinctum particeps sulfuris albi & rubei, mediociter præparati & fixi; Vnde non impossibile sit ad ejus perfectam præparationem, fixationem & tinctionem pervenire: Quæ habilitas seu potentia cum non existat in aliquo imperfectorum simul, nisi in Iove, cur non igitur in actum potius ex eo, quam aliis deduceretur? Ad hæc Iupiter pro spirituali habetur corpore, facilis mutationis, boni splendoris, pauci sulfuris terrestris & quod sit ad frangibilitatem pronum, imò & vitri fragilitatem; quæ omnia accidentia tincturæ veræ competunt, vel potius corpori, ex quo illa perficienda sit. Alii his adversa ponunt, Gebrum aliósque authores vetustissimos respexisse longè alium Iovem, nempe eum qui sit Martis pater, ut & alium Saturnum, nimirum ex cujus genitalibus Venus pulcherrima nata sit. Item & Martem alium, qui cum Venere concumbens sit pater Harmoniæ copulanda Cadmo: quæ omnia non possunt dici de vulgaribus metallis, stanno, cupro & ferro. Deinde, quod fixum non est natu-

*Rationes
negan-
tium.*

râ , non posse figi per artem , quod cum de Iove dici non possit , ab illis repudiatum est. Denique esse longè aliam rationem producendi tincturam ex sua radice , quàm per solam separationem superfluatorum. Opus quoque esse adjectione deficientium , in quibus duobus secundum Hippocratem omnis medicinæ ratio versatur. Iupiter itaque ab his eâdem facilitate profligatur , quâ ab illis admittitur. Nos licet arbitri officium in tam difficili controversia nobis non assignemus , tamen quid iudicatum sit in similibus quæstionibus reminisci possumus.

IDOLVM IOVIS.

Agatocles Siciliae rex humili loco, pa-
tre figulo natus cum sese à plerisque sub-

ditorum propter natalium suorum obscuritatem despici animadverteret, auream pelvim, quâ diu usus fuerat ad excipienda corporis recrementa, curavit in formam Iovis, seu divi maximè venerandi ab artifice converti & ornatissimo habitu effingi, eamque in summo templi loco poni; ad quam cum omnes singulari reverentia & pietate accurrerent, inque terram proni procumberent; En, inquit Rex, vos veluti Iovem in hac forma aurea, quæ tamen ex quodam abjecti usus vasculo adeo excellens facta est adoratis & colitis: sic mihi ex figuli filio facto Sicilia regi debetis honorem & observantiam, quam hoc exemplo & invitamento ab iisdem quoque obtinuit. Ad eundem modum etsi Iupiter manens in sua pristina forma vilissimus habeatur, tamen si ad tincturam perfectam evehatur, non Iupiter amplius, sed rex in omnes sibi subditos, hoc est ex Mercurio generatos, futurus est. Nam forma dat essentiam rei, non materia, sed hæc illam assumit & amplectitur, ut foemina virum. Ut enim jam dictus rex in summa maiestate sedens coronâ aureâ decoratus,

in mensa patinas figulinas luto oneratas inter gemmas & aurum collocari voluit, ne scilicet unquam è memoria excideret, quâ profapia & domo, veluti ex qua materia tanta forma ortum duce-
ret, ita quoque forma philosophica numquam suæ materiæ oblita, eam ubicunque viderit aut tetigerit, agnoscat, & ad se rapiet, quoad potest, hoc est, in aurum convertet. Vnde patet, cum tinctura debeat agere in metalla imperfecta, atque illa ad summum metallicæ dignitatis apicem evehere, quod ex metallis, tanquam matrice extracta sit, quæ deinde similitudine suæ naturæ assultet & congregetur omni metallico generi, idque, nisi sit perfectum, perficiat. At quorsum hæc, inquires, anne ex his sum certus, Iovem esse materiam philosophicam? Respondeo, Iovem vulgarem esse nego, Philosophis notum adfirmo. At qualis hæc? quæ in aquilæ forma Ganymedem in cælum evexit, quæ in aurum mutata Danaæ in gremium decidit, quæ sub forma cygni albi Lædam compressit, ex quibus paucis de similibus quamplurimis iudicabis. Nisi enim ad volatû sit idonea, aut ad lapsum

suo pondere apta materia, non est Iovis nomine digna, cum ne minimum juvare possit opificem, sed plurimum morari.

De III. Usu ad medicinam.

Nunc ad medicinam quantum spectet Iupiter, breviter adjiciemus. Non quidem magni usus est in medicina corporis, nisi quod vasa ex eo ad medicamenta vegetabilium continenda fiant, sed hoc potius ex perversa multorum ignorantia contingit, qui Iovem dominum (veluti in Saturnalibus antiquis mos erat) servis suis servire non sine usu intelligentium jubent, cum potius ille in medicamentum redactus optimum, ab his scilicet vegetabilibus in vitrum conversis transparens, contineri & servari deberet. Tanta est humani ingenii infirmitas & labilitas, ut quæ rara sunt, minus utilia præferat utilissimis in copia existentibus, ut ex veste judicet de corpore, ex corpore de mente. Cum decora & aurea vestis sæpè abscondat corpus deforme; corpus verò pulchrum non rarò mentem enormem, & vice versâ. Vestem vilem detrahe Iovi, & habebis

medicinam optimam, dummodò hanc jungas cum Iovis filio optimæ indolis, cujus nutrix Latona extitit. Osiris, inquam, qui & Iupiter & Apollo & Mars, uxorem ducat sororem Isidem, Iunonem, Dianam & Venerem, ut ex duorum conjugio mascula proles nascatur. Alij calcinant Iovem, & conjungunt cum duplo sublimati, distillantque per retortum unde diaphoreticum medicamentum conficiunt, ut sperant. Verùm, qui his utuntur, sint cauti, ne corrodenti veneno tunicam induant, quâ exutâ, hostem se potiùs vitæ humanæ, quàm amicum declaret.

C A P. I V.

De Monte Veneris.

INter metalla, quæ Deus usui humano maximè inservire voluit, est Venus præstantissima, tam corporis pulchritudine exteriori, quàm virium robore firmiori prædita. Inde non solùm ad munera servilia adhibita est, sed quoque numis, pretio rerum mutabilium primitus

materiam præbuit, cum æs seu pecunia
area, Iano regnante, ut fabulantur,
excussa sit, ac Romæ longo tempore
post argentum signatum legatur. Imò
Tubal, ut in sacris habetur, omnium
primò ex venis terræ hoc rimatus in
lucem protulit, & ad opera varia ac-
commodavit. Et quod magis admiran-
dum, ex ære ad dignitatem & preciosi-
tatem auri accedente Salomonis tem-
pore monumenta templi divini pulcher-
rima facta sunt. Vnde & post apud Ethni-
cos æs Corinthium maxime præcellens
in honore extitit, quod deleta à Roma-
nis Corintho, quasi toti orbi pro exuviis
gratissimis & manubiis memorandis di-
tributum est. An verò hoc fuerit præ-
clarum aliquod genus latonis, vel me-
talli alterius, nunc ignoti, dubitatum
est à quibusdam, à nobis verò æri Cy-
prio, unde Venus Cypria & cuprum di-
citur, in colorem aureum sive opti-
mum latonem translato ascribitur. Quo-
modocunque sit, semper constat, Vene-
rem fuisse in artis operibus, sive ad chy-
miam, sive ad alia, quæ cum innumera
sint, nec nostro proposito accommoda-
ta (possunt enim unius rei esse diver-
si fines

si fines & utilitates) saltem ex chymicis potiora , & quæ aliquid valoris & probabilitatis obtinent , feligemus , & in medium producemus , idque prædictâ methodo , ut triplicem æris usum , nempe ad aurum , tincturam & medicinam , ordine declaremus.

De I. Vsu ad aurum.

Qui æs ejusque naturam & proprietates explorant & considerant , magnam ei cum argento & auro affinitatem ut ascribant necessum est , quodque ad utrumque fit trāsmutabile : Cum enim spectent ejus tardam fusionem , ignibilitate præcedente , malleabilitatem & extensionem , nec non alias dotes , non dubitant , id sulfure combustibili per artem detracto in argentum vel aurum transformare & convertere . Vnum enim sulfur extraneum æri commistum efficit , quod non sit argentum , quo ingeniosè separato , nihil impedit , quin rediturum sit ad Lunæ perfectionem : quod si tum magis coquatur , ad Solis sublimitatem . Hæ , inquam , cogitationes non sine subtili rationis discursu à quibusdam instituuntur , quibus ut satisfaciant , ad opus se accingunt : Verum

H

ut ingeniosus lector, quemadmodum
promissimus, & tractatus inscriptio te-
statur; multum utilitatis ex hoc nostro
labore, & plus (absit invidia verbo) quam
ex centenariis aliis deceptoriiis libellis, re-
porter, naturam hujus metalli primò
percunctabimur, deinde media & ope-
rationes, quibus hoc ad argentum vel
aurum adduci posse præsumitur, una cum
causis possibilitatis aut impossibilitatis
exponemus. Nolo autem hic insistere
diu aliorum testimoniis recensendis,
cum plaraque eorum non tantum ve-
ritatis, quantum ad speciem ostenta-
tionis habeant, & nos non solum le-
ctioni scriptorum, sed & lustrationi lo-
corum nec non manuum labori incredi-
bili circa has res longo tempore intenti,
non nihil in his videamus & experti simus
quod fortè ex librishaurire non licuisset,
æs, prout in vicinis Germaniæ locis &
amplius observavimus, ex diversis mine-
ris, quoad aspectum eruitur, nonnun-
quam laboriosissimo artificio & ingenio,
ut in primis Goslaræ in Saxonia, ubi
montis Rammi mineræ contrita molis
& aquis elota per plurimos ignes grada-
tim torrentur & exuruntur antequam

ad fusionem metallicam præstandam
fiant habiles, sive in cuprum malleabile
& purum transeant; ut operatione com-
pleta decies octies ferè focos & ignes
varios sub dio, inque furnis, partim
torrefactionis, exustionis, in massam la-
pideam reductionis, descensionis, lique-
factionis, probationis & ejusmodi alios
expertæ sint & lustrarint. Nam primò
ut ex dicti montis (qui ferè totus intus
mineralis est) ruinis durissimam pyri-
tem seu lapidem excindant, opus est
igne prævio flammali ad latera montis
disposito per noctem, quæ invulnera-
bilis alias durities saxi edometur & vin-
catur: Deinde mineræ selectæ & eductæ
torrentur, ad sulfur colligendum, (ut
cap. I. sub usu I. supra innuimus) post
ad vitriolum macerantur aquis: Hinc
motis contusæ & elotæ novem ignibus
successivis torrentur, ut nimirum ma-
litia fumorum venenosorum & argenti
volatilis adhuc (cujus ferè drachmas
duas in centenario pondere latere di-
cunt) prædatorum sensim coërceatur,
ad quod non nihil scoriarum aut fru-
storum ferri adjiciunt: post in lapi-
dem nigrum reducunt, & tum ad

H ij

alias ignes transeunt hisce operibus confectos. At quorsum hæc ? Ut ignari harum rerum intelligant, æs permultos labores ad metallicam massam ex quibusdam mineris educi, & quod ars his quasi stratagematis usa naturæ Embryonem tenerrimum, argentum, ex hujus visceribus eruere possit matre & foetu illæsis: Deinde, quod ut infans, antequam edatur in lucem, excrementis, quibus immersus est, ab obstetrice liberatur, sic metalla à suis facibus nocivis, antequam pura & tractabilia fiant, purgantur ignibus & aquis. Tandem cum jam deleta sit maxima pars heterogeneorum à metallica æris naturâ, ignibus vehementissimis & fluxibili materiâ adjectâ, in corpus fluens, & metallicum reducitur, in quo est granum illud perfecti, per plumbum adjectum inde segregandum, furno, ut vocant, descensorio, ac post per cineritium rursus à plumbo, furno seu foco separatorio: Quod si ejusmodi fiant in magnis illis operibus, igne forti & artificio multis ex vulgo noto, quidni, ut ratiocinantur harum rerum curiosi, subtiliori ingenio æs tractatum in argentum & aurum transiret ? Nam

I. Æs ut
transeat
in argen-
tum vel
aurum
quorum
dam opi-
nione.

quod secundum partem transmutatum est à natura, & ab arte, ne pereat igne, conservari potest, nulla videtur causa obstare, cur non secundum totum in argentum migret, arte ministrante? Verum alii respondent, veluti sub Saturno retulimus, quod ars in hoc naturam imitari nequeat: quod licet verum sit, tamen ab experientia cognitum est, hasce mineras ejusmodi cauto igne tractatas plus argenti reddere, quam alias inconvenienti exustas, quod itidem de auri venis, aliisque exploratum habetur, atque hinc concludunt illi, si hic artis beneficio argentum & aurum in lucem nascitur, quod alias perituum esset, quidni ejusdem ope in sua matrice augeri & perfici possit? His indiciis ducti & docti, æs in argentum & aurum transferre nituntur & laborant. Quod equidem in mineris ipsis igni intactis vix licet, quia eæ adeo impuræ, & facibus multiplicibus permixtæ sunt, ut nihil boni inde sperandum sit, quamvis quoque purius æs, at rarissime visatur. Idcirco ad ipsum metallum sese conferunt adhuc prægnans suo innato foetu, idque ignibus exponunt, sed eodem eventu, quo alii

Calcinationem metalli.

H iij

in antedictis operibus occupati. Ignibus enim sive levioribus, sive fortioribus utantur, multum spei, parum rei hic inventuri sunt: quia licet colores optimè respondeant, pondera augeantur, & reliqua bene se habeant, attamen nec argenti, nec auri augmentationem ullam persentient, nisi fortè per mille annos in labore perdurent: Ad hanc operationem eò audaciùs incipiendam & patientiùs perficiendam, Geber quoque classicum canit, cùm inquit in Summa perfect. cap. 32. de auro, inter ærisamenta, quæ in arena caloribus Solis exposita fuissent post lotionem aquæ per triennium ea percurrentis, aurum optimum inventum esse: Verùm hæc verba sunt adeò dubia & sophistica, ut nemo illis fidere debeat, cum vario sensu intelligi possint, non solum tropico, sed & prout sonant, simplici. Nam in multis mineris æris aurum invenitur, ut & argentum, secūdum naturam minerarum: sic in arenis idem aurum, ut & in rivis fluviorum colligitur, & fortè interdum æs, translatione ex aliis locis aut venis. Quid hæc ad transmutationem æris in argentum & aurū per artem? Ars enim

in his naturam non assequitur, sed admiratur potius ejus progressum & opus, ubi rimari nequit, multò minùs imitari. Quidam ad sulfuris abluitionem & segregationem utuntur aliis mediis, nempe ^{1. Sulfuris} solutione in aquis corrosivis vel acri- <sup>segrega-
tione.</sup> bus, aceto distillato & hujusmodi, ac post calcinant & reducunt, prout Geber aliique chymici secundùm literam innumeris suis tractatibus præscribunt, sed qui hoc modo operantur, sciant, sulfuris illius abstersionē esse longè difficillimā, propterea quod suo subjecto in profundo adhæreat, & ne quidem illo destructo separetur, nedum salvo & illæso: Cujus rei causa cùm sit diversa ab antedictis, hic insinuanda est: sulfureitas in Venere duplex est, una inflammabilis & volatilis, altera neutiquam, quarum prima per calcinationem repetitam deletur, imò vix deletur, secunda neutiquā, nisi accedat cum argento vivo lotio conveniens, aut sulfuris aurei substantia eam ablegans. Duobus enim hisce modis abigitur, licet pro una via haberi possit. Causa, cur non illis artificiis, sed his segregetur, manifesta est, quia ignis, & quæcunque corrosiva exiccant, & sic magis astringunt & sti-

H iij

pant illam sulfureitatem terream, ac interim argentum vivum, cui adhæret, absumunt & fluxioni inutile reddunt. Vnde ex utroque terrea substantia resultat, non aurum nec argentum, quod quaritur. Vbi admirabile quid cōtingere animadvertimus (quemadmodum quoque in plumbo) quod Venere calcinatâ & igne crematâ, ejus pondus magis atque magis augetur, eò usque donec in quinta parte primum pondus excedat, cum tamen constet, ignem absumere omne humidum, & id eò pondus minuere. Hinc experientissimus metallorum probandorum per Bohemiam magister, Lazarus Erkerus, inter cetera sui operis absolutissimi, non immeritò hanc quæstionem movet, at insolutam Philosophis discutiendam relinquit, cur nimirum cupella probationis æris unâ cum impositis ante operationem, & post ponderata, gravior sit post, quàm priùs? Cujus rei causas occultas, ut alii pro sui ingenii subtilitate inquirent, facile concedo. Quantum ad me spectet, agnoscò in duobus illis metallis, ære & plumbo, quæ ingrediuntur cupellam, absumi non tantum humidum argenti vivi,

sed & magnam partem sulfuris combustibilis, quod si jam respondeamus, humido absumpto terram graviores reddi, hoc tamen non fieri in aliis rebus experimur. Exempli gratia, si ex rosis distilletur aqua, & caput mortuum, seu massa illa in fundo reliqua ponderetur, non erit tanti ponderis, cujus ante fuerant rosae impositae, tantum abest, quod erit majoris. Hinc si dicamus, nullam ibi fieri evaporationem humidi sed potius condensationem in terram, huic respondetur, condensatio si fiat, ratione humidi evaporantis continget, ut videmus in luto humido arescente, vel melle cocto ad consistentiam, quod si ita est, neque hac ratione pristinum pondus habebit, multo minus majus. Verum Philosophi dicunt, quod in sua coagulatione crassius ignis cadat in aërem, densius vero aëris in aquam, & hujus densius in terram, quâ ratione hujus difficultatis subterfugium quidam petere possent, sed non satisfacient omnibus. Alii ignem augere hanc substantiam asserent, quod frivolum est cogitare, alii in humiditatem cupellae transferant causam, quæ

imbibatur ex aëre poſt operationem, ſed hoc inanè eſt phantaſma, quomodo enim in cineritiis aliquot uncia aëris attrahi poſſent, cùm potiùs cupellæ humidiores cenſendæ ſint antea, quàm poſt. Eſt qui ad plumbi jacentis ſub dio gravitatem contractam, aut etiam calcinati pondus majus reſpondet, terreſtreitatem ejus auctam eſſe aucti ponderis cauſam; quod huic concedendum, quia augeri poſteſt imbre & terrâ maceratum plumbum, at in propoſita queſtione tale nil accedit, niſi ignis, qui nihil auget, ſed omne potiùs minuit. Dicimus itaque levibus ablatis ſulfuribus aut concrematis, corpus gravius reddi, haut aliter quàm eundem hominem eſſe longè graviorem mortuum ſeipſo vivo, nempe ſpiritibus aëreis & igneis, qui librabant corpus vivum in cadavere amiſſis, alii ſtatuunt. Quæ cauſa ſi cui non arrideat, quæratür veriſimilior, quæ tamen cum dicta natura metallica conveniat. Præterea, cùm conſtet, Veneris ex ferro generationem aut educationem medio vitrioli, vel vitriolata aquæ, fieri, veluti in jam dicto monte Ramma uſu receptum oculis

3. *Solutio-*
ne in a-
quas cor-
ruptas.

ipsis annotavimus, hinc eiusdem Veneris in argentum vel aurum progressum continuari posse, quidam autumant, dummodò convenientibus aquis aut salibus tractetur seu solvatur & congeletur. Hoc argumentum etsi ex probabilibus sit, & non necessariis, concessis omnibus ejus antecedentibus, ideoque non opus habeat responsione, tamen cum multa hinc dubia oriri possint, tam contra artis veritatem, quàm aliàs, huic breviter respondemus: Misochymici (inter quos Guibertus quidam) negant hanc transmutationem esse veram, sed saltem cupri atomorum aut insensibilium particularum per aquas vitriolatas collectarum & absconditarum in iis vel vitriolo congregationem fieri ferro aquæ imposito, cujus sententiæ se quoque diu fuisse testatur antedictus Erkerus, nisi vidisset in subterraneis aris fodinis claves ferreos cuicunque ligno infixos, tempore intercedente longiori, in purum putumque cuprum transmutatos fuisse, quod adeò evidens est, ut nullam refutationem admittat. Concedendum itaque, hanc transmutationem ferri in cuprum esse possibilem &

fieri dicto modo, at interim non sequitur, cupri in argentum vel aurum eodem modo conuersionem fieri per aquas artificiales aut sales. Differentia enim inter perfectum & imperfectum maior est, quàm inter imperfectum unum, & aliud, præsertim Venerem & Martem, aut Iovem & Saturnum. Ex ferro, si aliquid sulfuris terrestris prohibentis fusionem ejus segregetur arte, videtur illud in Venerem transire posse. Et sic dicendum de Saturno, nigredine ejus separatâ ad partem, in Iovem transituro: At ut ex Venere fiat Luna, oportet ut totum sulfur Veneris, quod copiosius est, arte dealbatur, quod adeò arduum, ut penè impossibile habeatur, veluti supra diximus. Huic malo sophistæ remedium invenire satagentes, ad dealbationes Veneris se contulerunt superficiales & non radicales, cum Mercurio sublimate, arsenico albo, antimonio, zinkio, stanno, bismuto & similibus multis præparationibus interpositis. At deceptores potius inuenti sunt, quàm veri Philosophi. Causa horum deceptionis modorum hæc est, quod Venus habeat intra sua viscera morbum lathalem & in-

4. Dealbationibus.

curabilem remediis omnibus , exceptâ
unicâ medicinâ , nempe sulfur combu-
rens terrestre : Vnde corpus ejus poro-
sum , deforme & infirmum redditur.
Hic morbus curandus suscipitur ab his
Empyricis , emplastris & illitionibus
cuti optimum colorem conciliantibus,
ut sic naturalis , & vivida temperies
rediisse , corpûsque sanum esse videatur.
Verûm ad tempus sub hoc pallio deli-
tescit morbus coram ignaris , qui post
cineritio , coloritio , quartatione & ejus-
modi examinibus facîle in conspectum
venit , & medicastro suo imperito &
improbo , malæ voluntatis & duræ cer-
vicis , viro , infamiam , si non mortem
aut carceres pro mercede curationis re-
portat. Idem dicendû de sophisticatio-
nibus seu citrinisationibus Veneris ad *Rubifica-
tionibus.*
auri colorem , ut fit in latone cum tutia
aut lapide calaminari , aliisque ejusmo-
di præparationibus , quibus ex albo &
rubeo coloribus certa proportionē inter
se mixtis citrinus nascitur aut flavus , au-
reo similis , non æqualis. Verûm quod
his omnibus deceptoribus Albertus oc-
cinit , hic nobis sufficiat. Quicumque , in-
quit , albificant cum albis & citrinant

per citrinâ, eâdem manente metalli substantia, hoc est, non purgatâ à sulfureitate sua, sunt deceptores: quod licet in latone non fiat (ubi flavedo non flavo, sed albo in rubeo colore apparet) tamen sulfureitas non est adempta, quæ postea in igne corpus metalli non defendit (uti debet, sulfur verum) sed comburit, non ponderosum, sed leve reddit, non ab efflorescentia in acutis aut corrosivis tuetur, sed viriditate & ærugine inficit, ne quid dicam de aliis ejus corruptelæ causis aut signis.

II. De usu ad Tincturam.

Qui tincturam verò in Venere quasi verunt, non multum suæ rationis iudicio aberrarunt, cum viderint corpus ad omnia sibi deficientia acquirenda & superflua demenda satis habile & dispositum, in eoque potius spem & laborem ponendum, quàm in curcuma, sanguine humano, cortice granatorum & capillis, hisque similibus, quæ facili ignis combustionem in cineres abeunt, & artificem impensis defraudant. Est enim Venus inter corpora coloris ad tinctu-

tam rubicundissimam capiendam propinquioris, qui in igne non facile discedat, sed liquefactionem post ignitionem in suo subiecto hærens admittat, quorum nullum in jam dictis contingit. Quid multis? Geber dicit, Venerem habere in se sulfur fixum tingens in infinitum, ut aliorum testimonia prætereamus.

Hæc cum quidam intelligerent, Venerem ad tincturam assumpserunt crudam, eamque miscuerunt diversis metallis & mineralibus, quibus per ignem fortem combustis, in Venere tincturam auctam opinati sunt, quam auro addiderunt, & sic augmentationem in argentum promiserunt: Quantum præstiterint, ignotum mihi est, hoc scio, quod hæc tingendi ratio sit naturæ adversissima propter causam, quam adjungo: Aurum non plus habet tincturæ, quam sibi sufficiat, nisi plus aliunde acquirat, nihil argento communicare potest: At dices, quod ex Venere acquisiverit aliquid tincturæ: Ego id pernego: Tinctura est argenti vivi purissimi substantia fixa, hoc est, in omni igne perdurans absque diminutione, calida & sicca in subiecto humido, ideoque potius ca-

i. Vt ex
ere tin-
tura fiat
aliorum
opinionez
combustione &
mixtione
cum per-
fecto.

lida & humida, in summo gradu. Ad
 hac substantia non fuit in cupro ante
 naturaliter, nec post introducta: quod
 non fuerit, patet, quia perfecisset suum
 argentum vivum in aurum; nec post
 advenerit, quia hac est veræ tincturæ
 proprietas, quæ non levi artificio in
 cuprum introducitur: Ergo nec Venus
 quid tincturæ communicavit auro: Hæc
 est hujus Labyrinthi Cynosura verissi-
 ma, quæ à multis erroribus sui sequacem
 liberabit: Vt enim Cynosura in cœlo per
 se mobilis est, attamen habet stellam
 unam in extremitate suæ caudæ, polo
 mundi immobili propinquiorem, ita
 etiam hæc nostra tractatio: Satiùs est
 animadvertisse, quo non sit dirigendum
 iter, quam in immenso Oceano errasse
 & ad omnes mundi plagas absque ulla
 cursus directione vagatum esse. Alii non
 crudis, sed coctis ex Venere positis re-
 mediis usi sunt ad morbos imperfecto-
 rum curandos, idque diversis viis, quas
 ipsi sibi invenerunt, & non nostrum est
 explicare: Hi considerarunt, quod natu-
 ra ubi morbum, ibidem & remedium po-
 fuerit, dummodo homines eo egentes id
 eligere & à facibus adhærentibus sepa-
 rare

*Simile à
 Cynosura*

*2. Extra-
 ctione
 ejus sul-
 furis per
 varias
 prepara-
 tiones.*

rare possint. Geber ubi de Venere loquitur, quod habeat in se sulfur rubeum, similiter de Marte, Saturno & Sole, imò de sulfure & Mercurio, aliisque innumeris idem refert: Videndum igitur, cui fidendum, quo loco & tempore: Corpus ex quo sulfur illud extrahi debeat idem Geber dicit, esse spirituale: An tale sit Venus, dubitandum donec inquisitum sit: sunt equidem multæ gentes, quæ bonos habeant, naturæ indulgentiâ, cibos, sed quos ipsæ vel inscitiâ vel ignaviâ, aut præpostera de sese nimisque magnifica persuasione ductæ & indoctæ præparare nequeant: Ita contingit cum corporibus metallicis; quæ permulti sciunt esse utilia ad tincturam inde eliciendam, sed ipsi præparare, aut nesciunt, nec inquirunt, aut labore deterriti abstinere ab iis, suisve rebus nimis addicti non curant de aliis magis indagâdis: animal quoddam ajunt, cui Inertiæ nomen est, arbori pomis onusta adrepere, eamque cauda verberare, sed non ascendere, etiamsi possit, fame penè moribundum, & ungues à natura datos possideat, ne scilicet post descendere opus habeat. Huic per similes refert Baconus, quam plurimos chymicæ

3. Vitriolo seu sulfure Venere.

4. Croco de aere usio.

amantes ejusque fructuum cupidos, at laborare nolentes, ideoque de artis fine desperantes propter sumptuum, laboris & temporis interpositionem forte cum jactura faciendam: Nonnulli aliam ingrediuntur semitam, nescio an foeliciore, considerantes visitanda esse interiora terræ juxta literas initiales ænigmatis, dum, prout Mercurio vulgi Mercurium metallicum sic sulfure communi sulfur metallicum ex Venere elicere conantur. Sumunt itaque Venerem & calcinant sulfure cōmuni, veluti quorundam processus est in propatulo, indeque sulfur, aut, ut illi vocāt, vitriolū educunt, sanè nullā aliā intentione, quā ut cum eo tingant, quod cū non in hoc vitriolo invenirēt, aliis usibus, ut fit, applicarunt, nempe ad oleum seu spiritū vitrioli inde conficiendū pro stomacho confirmando laudabile Esurinum. Sunt alii, qui crocum inde faciunt vel æs ustum, solvuntque in aquis regis, fortibus aut spiritu urinæ, per se, vel miscent cum aliis, & tandem vel cum auro solo, vel cum auro & Mercurio miscent & figunt, quorum laborum & mixturarum cum sit inenarrabilis numerus, nos singulis recensendis superfedebimus;

Et saltem ad jam prolata , ex quibus de
similibus judicandum erit , respondebi-
mus : Sanè crocus ille vel æs ustum in
medicina corporis externa optimi usus
est , vix ad internam , qualis tinctura ef-
fe debet , quia venenosi multum adhuc
& corrosivi obtinet : Hinc vulneribus
aut ulceribus exedendis aut cicatrizan-
dis non utiliter adhibetur : Quod si ve-
rò cum ejusmodi aquis corrosivis mis-
ceatur , eò magis exedentis propieta-
tis evadet , à qua abstinendum : Causa,
cur non in vitriolo aut croco æris quid
boni ad tincturam sperandum sit , ex
hisce patet. Tinctura est purissima pars
argenti vivi calida in humido agens ,
qualitatum excellentium , quæ non sunt
in jam dictis substantiis siccis & impu-
ris , terrenis & nihil aut parum argenti
vivi continentibus : An jam has quali-
tates his subjectis inducere possint , nec
ne , disquirant intelligentiores. Verum <sup>s. Mer-
curio</sup>
alii ad evitandas has difficultates ex Ve- ^{Veneris}
nere Mercurium longi temporis labore
elicuerunt , eumque ad tincturæ pro-
prietates recipiendas aptum existima-
runt , quippe qui homogeneitas Mercuria-

lis, fluxibilitatis & fixitatis non obscura
documenta polliceatur: At præterquam
quod difficilimè educi possit, impurus est
& viriditatem semper suam ostendit, sul-
fureitatis nunquam expers, à qua si tan-
dè purgari posset, quid aliud quam Mer-
curius vulgi, Saturni aut stanni præstaret?
qui si ex antedictis rationibus non pote-
runt coagulari in aurum, nec tincturam,
nulla est causa, cur hic illis sit ad eadem
aptior: Fixus fuit, inquires, ideóq; facile fi-
xandus, iterum tinctus, ideóq; tingendus.
Ad hæc respondeo: tinctus non fuit, nec
fixus verè, nam quod talis existimetur à
sulfure rubeo, impuro & fixo partim pro-
venit, quod cum sit corrumpens & non
constans in igne, nec ex substantia argen-
ti vivi, nec color nec fixitas Veneris est le-
gitima: Cumque hæc reducta dicatur in
Mercurium, nec id absque alio Mercurio
factū sit, vereor, ne plus ipsi adsit de alie-
no, quam de proprio; & si quid de pro-
prio, id viriditate & ærugine obsessum, à
quo si iterum separe alienum, in suam
substantiam redibit metallicam fortè, &
sic nihil factum fuit. Verùm demus,
quod sit ille Mercurius Veneris purus

& genuinus, nihil tamen confert, propter proprietates tincturæ sæpè dictas, quæ nullo artificio in Mercurium possunt induci, nisi hic vel ex toto maneat frigidus & humidus; sicque currens, vel è contra calidus & ficcus per accidens, in forma sicca; Et sic nec aurum nec tinctura inde habebitur. Vt autem quid de Venere ejusque tinctura (cui Basilius Valentinus multis in locis calculum, ut videtur, adjicit) æstimare debeas: melius intelligatur, en accipe emblematicam hanc figuram, quæ sequitur,

CHAMÆLEONTIS ANATOMIA.

Magnus ille rerum naturalium con-
templator Democritus ex Abdera o-
riundus , qui uti supra vulgum saperet,

patriam reliquit, & Ægyptum, matrem
ſcientiarum omnium, adiit, ubi Phi-
loſophorum ac ſacerdotum ſapientiſſi-
morum contubernio aliquandiu uſus,
abditifſimorum myſteriorum cognitio-
ne optimè inſtructus, tandem ad ſuos
rediit, ubi cùm ferè omnes diverſiſſimis
& inanibus deſideriis rerum futilium
& inutilium detineri animadverteret,
veras autem ſcientias & artes, quæ ani-
mum divitiis & corpus optima ſanitate
beant, alto ſupercilio deſpicere, non
potuit non hominum ineptias, & præ-
poſteram vivendi rationem perpetuo
cachinno explodere & deridere. Cùm-
que Philoſophi ſit, cauſas rei proximas
agnoscere, non dubitavit in viſceribus
animalium ejuſmodi vanitatis in homi-
nibus cauſam inquirere & explorare
per anatomiam medicis uſitatam. Exi-
ſtimavit enim vir prudentiſſimus ſple-
nem in primis, qui melancholici hu-
moris, omnis phantaſtica opinionis, au-
thoris, receptaculum eſt, in illis beſtiis,
quæ proximè ad hanc hominum diverſi
colorem pravitatem & nequitiam ſuâ
naturâ accedant, perlustrandum, & ſub-
tiliſſimè inveſtigandum, num quid inſo-

liti, & præternaturalis humoris contineret. Cum hac ratione brutorum multorum cadavera secuisset, & variarum rerum causas, pro cuiusque animalis diversitate inspexisset, tandem omnium bestiarum versutissimam, quæ maximè homines astutos & versipelles, inque singulas horas mutabiles, in vanitate autem sua nimis constantes, repræsentaret, Chamæleontem sibi adferri curavit ex Africa, cujus utpote rarissimi & incogniti in his locis, hæc est descriptio. Rostrum ad modum suis, corpus asperum crocodili instar, caudam prælongam, quæ in tenuitatem desinit viperinis orbibus se implicans, crura ejus recta, latera ventri junguntur, ut piscibus, sic & spina: oculi in cavo recessu prægrandes & concolores corpori, qui nunquam operiuntur; nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumspiciunt: Colorem mutat corpore, caudâ & oculis reddítque semper quæcunque proximè attigit, præter rubrum & candidum: Ore est semper hianti, solusque, ut ajunt, animalium nullo alio, quàm aëris nutrimento nutritur: Ungues ei adunci, & motus tardus, ut

testudini: Has & alias hujus animalis proprietates Democritus observans singulorum causas per sectionem indagavit & invenit. Rostrum suillum ipsi à natura datum existimavit, ut voracitatem significaret, licet saltem aëre nutriretur. Corpus crocodili fere invulnerabile, ut tarditate motus aliorum injuriis non esset expositum: Caudam viperinam, quia venenositatem quandam in se habeat, homini infestam: piscibus quoque similis, quia quatuor elementa optimè repræsentat quatuor animalium formis. Oculi aperti, quia nunquam dormire videtur, hoc est, somno opprimi non apparet. Colorem mutat in omnes differentias præterquam in rubrum & candidum, hoc est, fit niger, viridis, ceruleus, aliisque coloribus insignitus, sed optimos illos quæsitos non exprimit, aut si exprimit, non tamen sunt veri, at saltem per deceptionem visus contingunt: Aëre vescitur, quod est admirandum in quadrupede tam corpulento: Aër enim instar fumi in viscera & venas ejus penetrat & mutatur in sanguinem, qui tamen subniger magis est, quam rubeus, uti esse deberet. Cujus rei causam cum Philosophus acutissimè in-

quireret nec ab instituto delisteret, invenit viscus illud, quod atrum sanguinem ex tota massa separare debeat, huic animali deesse, nempe lienem. Atque hinc motum ipsi tardissimum ad esse, ob terrestris humoris melancholici in corpore manentis copiam, hinc abesse quoque ipsi rubrum aut candidum colorem, quia uterque à bona temperie sanguinis oritur, quæ non est in hoc animali. Inde quoque huic defuncto pallor adfuit in toto corpore, sanguis autem soluta circa cor & oculos. Quæ omnia cum Democritus observasset, ac inter cætera Hippocrati medico astanti declarasset, his indiciis manifestissimis satis testatum reliquit se esse Abderitarum omnium sapientissimum, nec insanum, (veluti existimarent, ideoque ad maniam ejus curandam Hippocratem ablegarunt) ipsos verò Abderitas pravis opinionibus preoccupatos circa vanitates mundi instabiles ex melancholici humoris copia & lienis defectu dementatos versari, & vitam belluarum indomitæ instar degere, ideoque Hippocratico elleboro & fortissimo auxilio indigere.

De III. Usu ad medicinam.

Intra corpus humanum propinasse medicamenta ex Venere præparata, temeritatis vel audaciæ inexpertæ à plurimis censetur signum, cum constet in Venere cruda per se aliquid caustici inesse, quod corpori humano haud conveniat, in primis si cum acribus & corrosivis exasperetur & corrodat. Nihilominus invenimus alios foeliciter tam ex cruda quam præparata Venere usurpasse remedia, quorum experientia maneat in suo valore. Quidam enim acetum distillant in vase cupreo seu vesica cum alembico vitreo seu stanneo, & aquam inde distillatam promittunt evacuativam per vomitum & sedes absque noxa, quod qui velit, experiri poterit, & in Care (quod ajunt) aut potius cane, facere periculum. Alii præcipitatum ex Venere & Mercurio in peste sibi profuisse testantur, cum alia medicamenta non essent ad manum. Est, qui ab hoc, tanquam veneno exitiali, dehortetur medicos, cui obsequendum censeo, etiam alterius experimento edo-

ctus, qui optimum quoad calorem,
ex Venere medicamentum, experire-
tur, cato in os intravit fortè ad grana-
tria, unde quidem mox nihil mali sensit,
vel eodem die catus, sed sensim conta-
bescere cepit, ita ut ex tabe intra men-
sem ab assumptione illius mortuus sit.
Non enim in tanta copia medicamen-
torum certissimorum, quorum tot secula
mundi experimenta & pericula subie-
runt, opus erit ad dubia, periculosa,
haud cognita transire, relictis cognitis,
tutis & exploratis. Medicamenta ami-
corum habeantur loco, ex quibus non
decet novos anteferre veteribus novita-
tis gratiâ, uti cum equis usu venit, sed
veteres, ut antesignanos, in maximo ho-
nore habere, novos interim familiari-
ter accipere & utendo probare: Idem de
medicamentis novis & veteribus judi-
cium & discrimen statuendum non dif-
fiteor: Constat enim plæraque à chy-
micis medicamenta facta & in cœlum
suis laudibus, forte dignis & meritis,
evehcta, casu fortuito esse inventa, nem-
pe ab aliud quærentibus; Vnde miror
hos ipsos gloriari adeo de illis interdum,
uti non videantur aliquid reperisse, quod

pueri in fabis , tanquam veteres chymici aut medici , inter quos Avicenna & Arnoldus , nihil ejusmodi sciverint aut fecerint , quos tamen permultos errores errasse & exantlassse non est dubium, antequam ad artis perfectam veritatem pervenerint , ideóque & talia & tanta, qualia & quanta moderni jactant , remedia jampridem fecisse , habuisse, & probasse , at cum fortuita & non quaesita fuerint , neglexisse & silentio præteriiisse : utpote imperfecta & dubia : His non obstantibus existimo ex Venere præclarissimam antidotum contra venena & plæraque corporis humani mala utilissimam confici posse arte spagyrica, qua sulfur illud causticum temperari , si non separari , possit ; quod tamen non cujusvis fore artificis , sed experientissimi & circumspecti opinor.

C A P. V.

De Monte Martis.

MArtem, licet corpus sit durum, nec in igne fluens, tamen metallis ad-

numerari non est dubiū, tum propter maleabilitatem ejus, tum splendentem substantiam, quæ ex argento vivo, metallorum omnium spermate, originem duxit. Ut enim in republica seu statu politico sunt diversi mores, habitus & officia civium, quorum alii præfident cum honore, alii sunt nobiles, alii ignobiles & manuiarias exercentes operas, ita in hac metallurgia seu Septemviratu metallico quædam sunt in censu & pretio, quædam non, quædam mollia & non assueta ignibus, quædam dura & assueta, quale & ferrum habetur, servus, ut ita dicā, omnium: Imò Stratiotes seu militiæ peritus & Marescallus, qui regi & reginæ, Soli & Lunæ (ut & Saturnus Cancellarii, Iupiter thesaurarii & Mercurius legati ad externos mittendi vices obtinens. Venus verò Gynæcio addicta) serviat. Qualem politiam in ipsis planetis cœli, quorum nominibus hi terrestres similitudine quadam appellantur, observare liceat, nempe rege tenente medium sui regni, ceteros consiliarios, Saturnum, Iovem & Martem, utrinque stipare ejus latera, ad quem proximè accedentes se humiliter submittant, ne quid ejus majestatis splendori &

authoritati detrahant, remoti verò sublimius, ingrediantur tardius & tutius, retrò, citràque, non tamen ab orbita veritatis, hoc est, Ecclipticæ lineâ, nimium recedentes. Mercurius regi proximè adheret, ut satelles, à cuius radiis obfuscatur, at Venus tam vesperi, quàm manè suâ luce regis propinquitatem manifestat. Luna verò, veluti Regina, à Sole lumen mutuatur, quæ (ut & cæteri) ne officiat ejus splendori, proxima, tenuior, remotior, plenior apparet, ut reliqua cælestium luminum admiranda, & homini contemplanda munera hic prætereamus. Quæ etsi ita se utrobique habeant tam superius, quàm inferius, tamen non ideò ascribere possumus Marti inferiori superioris virtutes, nec è contrâ superiori inferioris. Dicuntur enim hæc potius & præsupponuntur, quàm probantur, cum illustrationi rerum maximè convenient comparationes, etiam non in omnibus coincidunt. Mars itaque bellis igneisque furoribus præfectus jam considerandus est, quatenus ad triplicem dictum usum adhibeatur, nempe ad aurum, tincturam & medicinam.

I. De Usu ad aurum.

Ad argentum vel aurum ex Martē conficiendum, credo, quod paucissimi respexerunt, tum quia durus, intractabilis, fusionis expers, niger & pauci argenti vivi, tum quia Philosophi ejus rarissimam mentionem faciunt, & quasi quemlibet ab ejus tractatione dehortari videantur. Nam, quia durus, resistit operationi artificis, quia non funditur, nec metallis congregatur, quia niger (unde & clavi infixi ligno, id inficiunt, & coloribus nigris tinctorum adduntur) sulfuris terrestris copiosissimi in eo indicium est: pauci argenti vivi, hinc ferrum levius & porosius perfectis, ceterisq; imperfectius, licet fixius. At hæc proprietates, quæ in ferro desiderantur, auro maximè adesse debent. Qui itaq; duri-
tiem, fusionis defectum, nigredinem & sulfuris terrestris abundantiam, argenti-
que vivi inopiam à ferro artificiosè tollere poterit, idque æquatis qualitatibus in citrinitatem tingere, is faciet ex eo aurum: At hoc difficilimum non solum alicui continget, sed etiam ferè impossibile.

le. Quod cum quidam animadverterint, experientia frustrata vel ratione ducti, ^{1. Martis} ^{imbibitio} ^{cum auro.} ferrum imbibebunt cum auro, eique miscuerunt, unde non facile separari potuit, ut Geber testis est, at pondus saltem, non calorem, auro auxerunt: ideoque fuit potius impostura, quam augmentatio aut transmutatio quadam. Alii ex ferro Mercurium cum mineralibus certis extraxerunt, cumque in aurum, ^{2. Martis} ^{Mercurius in aurum} ^{coagulatus.} ut ipsi testantur, coagularunt adjecto auro naturali; fermenti loco: sed quantus error inde consecutus sit, noverunt illi, qui eorum libros legerint. Aurum verum & legitimum in omnibus probis à vera arte expectatur, sophisticum, & quod non in omnibus examinibus perduret deceptoribus tractandum relinquitur. Non enim chymicorum libri scripti sunt in perniciem populi aut reipub.: at malè intellecti & opere falso expressi, eum ferè finem in multis sortiuntur per accidens. Vt ille qui hominis alicujus imaginem per plasticen ex cæra suis coloribus ita expressit, ut ipse homo, cujus est imago, videatur, non tamen vitam, hoc est, sensum & motum, adjecit, non sua arte perfecisse

verum hominem dici potest, ita nec alchymistæ illi deceptores, vel alii horum sequaces, non putantur aurum verum fecisse ex materia, in quam non veræ auri proprietates, quasi vita & forma, introductæ sunt, quales antea enumeratæ & præcipuè ex propriis auri examinibus dijudicantur: Cum itaque hæ proprietates non fuerint in eo auro sic coagulato ex Mercurio Martis, inde nec omnia examina sustinere potuit, & e contra, nec verum aurum, licet ad speciem, repertum est.

II. Ad Tincturam.

Ad tincturam fortè nonnulli ex Marte extrahendam intenti fuerunt, quorum conatus an ab eventu comprobati sint, meritò quis dubitet, qui tincturæ veræ subtilitatem, Martis crassitiem, illius puritatem, hujus impuritatem, & sic reliqua cujusque adjuncta, consideret. Aurum in palatiis regum & principum residet, ut Nobilitatis paludamentum, & obtinet nobilissima officia, ferrum in angulis delitescit & peragit vilissima Slavorum opera per mundum. In cau-

sa est, quod illud rarum, hoc in copia,
 illud pulchrum hoc deforme, illud te-
 nerum, quasi incorruptibile & æterni-
 tatis specimen, hoc asperum & ignibus
 facile superandum, penitusque destruen-
 dum: Quæ omnia in auro sunt propter
 tincturam aut formam ejus præsentem,
 in ferro autem, ob eandem absentem.
 Vnde longissima distantia inter hoc &
 illud videtur, tanquam inter extrema:
 Nihilominus qui omnia etiam inspera-
 ta tentare voluerunt, Martem calcina-
 runt ad Tincturam, sed pulverem ni-
 grum, deformem primò, postea ru-
 brum, levissimum, quem C R O C U M
 vocant, invenerunt, ad chymia hanc
 intentionem inutilem. Quomodo enim
 mortuum omnino in vitam revocari,
 aut mortuos alios resuscitare queat,
 cum egeat ipsum vi alterius? Quomo-
 do impurum purificet aliud? Quomo-
 do leve & omni humiditate exutum
 possit recuperare qualitatem humidam
 & argenti vivi copiam, qua alia metal-
 la repleat & vestiat? Quidam in aquis
 acribus solverunt & sic in crocum re-
 degerunt, eadem finis frustratione. Hæ
 enim aquæ malitiam Martis non tollunt,

1. Calci-
natione.

2. Solu-
tione.

K ij

ſed potiùs augment & ſic ignem , quod
ajunt , igni addunt ; quod in aqua forti
communi experimentari licet , in quam
vitro contentam ſi limaturam ferri inji-
cias : mox quaſi in momento ita effer-
veſcere actu percipies , ut manu tenere
nequeas. Cauſa eſt , quia ignea viſ a-
quæ fortis exaſperat ſulfur terreſtre , co-
pioſum in ferro exiſtens. Vnde aquæ po-
tentialis caliditas in actualem reducitur
& ferrum conſumitur. Eadem videtur
cauſa , quod ferrum ignitum , aquis ex-
tinctum , non ſubito ſit adeo frigidum ,
ut manu tutò tractari poſſit , aurum au-
tem contra , quia ſulfur in ferro terre-
ſtre retinet caliditatem , etiam poſt ex-
tinctionem , aurum autem ejus ſulfuris
non particeps , ſtatim refrigerſcit. Sunt,
qui cū aceto diſtillato ex limatura Mar-
tis colorem rubeum eliciant , ad oculum
ſplendentem , veluti cæruleum cum eo-
dam & calce viva ex ære , ſed hi colores
potius oculis attrident , quam quid ſpei
polliceantur ad rem quaſitam , ideóque
ſuis authoribus , pro illecebris ſpectan-
tium reliquantur. Verùm noſtrum non
eſt omnium ſubtiles circa Martem , ut
& alia metalla inventiones ac opera-

3. Extra-
ctione co-
loris.

tionem hic exprimere, cum ferè sint innumeræ, nec uni cognitæ, at saltem ex similibus de similibus admonitiones dare, quibus observatis, bonæ voluntatis artifex à phantasticis operationibus abstinere, atque ita necessario ad legitimas subiecti Philosophici præparationes, Viatorium hoc nostro quasi manu adduci poterit. Concludimus igitur circa omnes cum Marte factas experimentationes, quod sint difficillimæ & perplexæ, nec quicquam boni promittentes, nisi forte filius Iovis & nepos Saturni agnoscatur, qui sorori suæ Veneri junctus ipsam per matrimonium filio regio beabit, & Martem una cum Saturno, Iove, Mercurio, Venere & Luna in amplissimum Solis regnum evehet, quod cōtingere non posse cum ferro communi, facile tibi persuadebis. Ferri enim nullus usus est, nisi in bellis, oppugnationibus & cædibus, vix in medicinis & hominum morbis profligandis nisi rarissimè, de quo mox dicturi sumus, si saltem figuram Hieroglyphicam tibi ob oculos posuerimus, ut sequitur.

K iij

MVTII SCÆVOLÆ FACINVS;
quo Seruus pro rege occisus.

Nihil frequentius in historiis & picturis
occurrit , quàm illi fortissimi Herois

Romani Mutii Scævole facinus memorabile, quocirca id huic negotio lubentius applicuisse volui. Hic ad Porsenam regem (ut Tarquinium, regno & urbe exulem, restitueret) Romam obsidentem profectus, in castra tentoriumque ejus venit, ubi purpuratum quendam, arbitratus regem, sua manu occidit. Verum comprehensus: & ad regem adductus, dextram, quâ eadem perpetrarat, & in persona aberrarat, ignibus admotam combulsit absque ulla suæ miserationis aut doloris signo. Quâ magnitudine animi inusitatâ percuttus rex liberum dimisit, seque potius amicum Romanorum, quàm hostem postea declaravit: Hinc Martialis:

*Vrere quam potuit contempto Mutius igne,
Hanc spectare manum Porsena non potuit.*

Sic sæpè numero servi pro dominis occumbunt, ut verè dictum sit:

Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi:
Verum hic error, ut nec perpetrantem à regicidio excusat, ita nec occisum pro domino magnificè extollit, cum casus & consilium longè inter se differant: simili modo si quis caput hostis vulnerare destinârit, & pedem strinxerit,

K iiij

nihilominus corpus adversarii damno
attecisse creditur. Ex læso enim pede,
licet leviter, in quibusdam locis, mors
individo supervenit. At non existiman-
dum, quod non hic, ut ubique valeat
casus, velut Ovidius de eo scripsit:

*Casus ubique valet, semper tibi p̄deat hamus,
Quo minimè credis gurgite, piscus erit.*

Nam Rex noster satis dignoscitur pro
ferro, ab eoque non solum purpurâ,
sed coronâ aureâ, & corporis decore or-
natissimo secernitur, qui non aberran-
te mente aut dextra à Scævola quodam,
sed ambidextro artifice occidi debet,
non vi nec ferro, sed refrigerio aquæ
dulcis, quemadmodum laudatissimus
ille Romanorum Germaniæque Rex
Fridericus, ejus nominis primus, Bar-
barossa dictus, Christianis in terra san-
cta summum columen, Saladino Sara-
cenisq̃ue hostibus invictus, aqua fluvia-
li (quam lavandi gratiâ intraverat) sub-
mersus periit, cujus intestina & quic-
quid faculentum, ut ibi ablutum, re-
liquum autem cadaver mumia regio cor-
pore digna conditum & tumulatum fuit,
sic hoc loco, quod intelligenti satis.

De III. Vsu ad medicinam.

Hominum saluti non minùs adhibetur Mars, quam perniciiei, imò non solum fervilibus & abjectis operibus, sed & medicinis saluberrimis intra corpus fumendis. Quod enim de Pelia, Achilles hastâ, fingitur, illam vulnera, quæ inflixerat, curâsse, vel ad eorum curationem auxilium attulisse, idem de bellicrepe, hominûmque jugulatore, Marte intelligendum, qui suo acumine & duritie penetrat cutim & viscera animalium, facitque continui separationem, ac ipsius animæ à corpore migrationem, si urgeatur manu hominis, idem in medicinam reductus suæ substantiæ vi penetrativâ ingerit sese in viscera & venas eorundem, & obstructions aperit & resolvit, sicque individuum ab interitu, ex Dei nutu, vindicat: Imò, velut ipse Apollo nunc bestiarum domitor seu jaculator est, nunc medicus & Alexicacus, sic & Mars, ne quid de Pallade addam, quæ & Bellona & sapientiæ Dea credita est. Vnde quantum Mars vi bellica humano generi mali, tantum vi me-

*Medicine
ex marte
aperien-
tis.*

*Adstrin-
gentes.*

dicâ eidem boni præstat, ut vitium vir-
tute palliet. Quod apparet in primis ex
duabus de Marte præparationibus, qua-
rum una aperit, altera astringit, ut te-
stantur medici. Medicina ex Marte ape-
riens notior est, quàm ut hic describi
debeat, estque diversarum formarum,
nempe vel electuarius, quale est de cha-
lybe diversæ descriptionis, syrupus, de-
coctio, aut alterius formæ humidæ vel
ficcæ, quarum omnium basis est chalybs
vel ferrum in limatura præparatum. Hæ
compositiones ferè omnes aperiunt, ab-
stergunt & referant obstructions visce-
rum & angustarum venularum meseraï-
carum aut aliarum, pro diverso usu, aut
adjectorum qualitate. Hujus classis quo-
que esse dicitur crocus chalybis factus
vel cum oleo aut spiritu vitrioli, imbu-
tâ ejus limaturâ & calcinatâ, vel cum
sulfure. Non opus erit hic recensere hæc
remedia, quibus affectibus sint conve-
nientia, cum sint vulgo nota, alibique
exponenda. Medicamentum verò ex
chalybe aut ferro adstringens petitur,
si hoc ignitum extinguatur in aliquo
liquore, qui intra corpus & extra usur-
patur. Aut si corpus ferri calcinetur

solo igne in crocum rubeum, impalpabilem pulverem. Hic enim potius adstrictoriae virtutis censetur, quam aperientis, & convenire in omni fluxu sanguinis, alvi, epatis, uteri & ejusmodi aliis. Quaecunque alia ex hoc metallo conficiuntur medicamenta ad eosdem scopos absque dubio referenda sunt, neglectis interim præparationibus ejus, cum aquis fortibus aut corrosivis factis, quæ Martis naturam per se innocuam nocivam facere possent.

C A P. VI.

De Monte Luna.

PER imperfecta hucusque progressum fecimus ad perfecta, non quod natura prorsus eadem semitâ incedat, cum hæc insensibiliter operetur, & diversimodè nunc per imperfecta transeundo, nunc immediatè, sed quia tam artis, quàm doctrinæ ratio hoc requirat. Si enim alterutri sive perfecto sive imperfecto posterior ordine locus dandus sit in omni tractatione, videtur perfectum

imperfecto succedere , & non ècontra,
propterea quod tam secundum naturam,
quàm artem omnis ferè res à parvis ini-
tiis originem ducat & crescat in magni-
tudinem justam, sive acumen, quâ habitâ
decreſcunt vel ſenſim vel ſubitò : ſic Ro-
ma & ferè omnis civitas orta eſt & ſuc-
cubuit, ſic imperia & regna, ſic arbores,
animalia & ipſe homo, ſucceſſivas vices
experiuntur crescendo & decreſcendo,
ne plura aut longiora petamus exem-
pla : ſunt inſuper ex illis, qui metalla
ſcrutati ſunt, experientiſſimi viri , ve-
luti Matheſius in Sarepta & Solea in ſuis
Septuriis, qui teſtantur, metalla imper-
fecta ad perfectionem ſummam per na-
turam aſcendere , quâ habitâ iterùm
deſcendere. Vnde metallarii , ſi mine-
ram offendant combuſtam in materiam
nigram, ex ſignis haud dubiis colligunt,
à perfectione occupata calore ſubterra-
neo eam conſumptam expiraſſe, & di-
cunt ſe juſto tardiùs adveniſſe : Alias
naturam calcinando corpus Saturni in
Lunam ac Lunæ in Solem ; aut Vene-
ris in Lunam & poſt in Solem progre-
di per aſcenſum, ac dare corpus, hoc eſt,
fixitatem ante colorem ; in deſcenſu

verò è contra: De quibus an ita se omnino habeant, cujuslibet naturæ arcanorum indagatoris est inquirere, Hoc pro certo cognitum est, quod aurum & argentum in mineris suis existens adhuc tenellum, instar Embryonis in utero matris, facile ignibus externis inconvenientibus in fumum resolvi posse, cum ex vaporibus constent & congelata sint, præsertim si sulfur arsenicum & tale quid in copia ipsi adnatum sit, quod ad volatilitatem præstandam adjuvet: Volatile enim si copia vincit, fixum quoque elevat, ut ab experientia artis patet, auro & argento amalgamatis & quasi incorporatis cum divertis Mercuriis triplæ vel quadruplæ quantitatis quod nimirum ascendat & excreseat in formam arbusculi aut alterius rei, si urgeatur igne. Vnde miror, quosdam ex perfectis, præsertim auro, conatos vitrum facere, hoc miscuisse cum antimonio vulgari ac exposuisse igni liquefactionis, deinde liquefactum in pelvim æneam, frigidam, inclinatam effudisse, unde vitrum, quoddam resiliit, idque toties repetiisse, donec omne contentum, & per consequens aurum in tale vitrum

rediisset, quo habito gloriati sunt, se vitrum auri habere: Verum meo iudicio falsi sunt, quia saltem habuerunt vitrum antimonii, auro in fumum elevato per antimonii copiam, ut contingit in ejusmodi operationibus, & ab experientia probatum est. Hoc addidi, ut monstretur per artem aurum volatile effici posse diversis modis & ut alii sibi caveant ab ejusmodi imaginationibus: si itaque aurum in mineris suis quoque sit volatile, admixtis spiritibus similibus, tum accedente calore solito fortiori, & ibi elevari poterit & in fumum evanescere: Quod de auro dictum, multò magis de argento intelligendum est, quia hoc est auro longè imperfectius, unde continuis ignibus tandem omnino comburatur, aurum nequaquam, cum constet curiosorum experientia, utrumque furno ardentissimo vitrariorum impositum duobus mensibus, argentum in duodecima sui parte defecisse, aurum in nulla sensibiliter: Ita & contingit in exactis probationibus per cupellam, quod argentum si vel dimidia hora longius, quàm debeat, aduratur, damnum aut sui diminutionem patiatur, vel quia

à Saturno attrahatur deorsum , vel ab igne vaporabiliter absumatur : si hoc apud artem contingit , quidni apud naturam ? Cum constet artifices subtiliores ex iisdem mineris plus argenti elicere , quam vulgares , & per cupellæ ignes moderatos adjectis convenientibus mediis & fluxibus , longè plus argenti fini promitti , quàm ignibus fortioribus & vulgari artificio ex iisdem mineris exprimatur. De incremento autem argenti dictus Matheſius rationes adfert veriffimas , quod non solum adhuc crescat : non veluti planta , sed suo peculiari modo (nec omne argentum aut alia metalla , ut quidam existimant , ab origine mundi actu extiterit) sed etiam ex ipsis imperfectis , ut antehac tradidimus ; Nos unicum hujus rei documentum , quod nec ipsi circa has res inquirendas occupati , experti sumus , dabimus : Inter alia cum adessemus in Zellerfeld , in ducatu Brunſuicensi ad Herciniam syluam fito , cognovimus ex certissima relatione docimaſtæ seu Examinatoris metallici (*Hutten-Renter* vocant) fide dignissimi viri , ocularique inspectione , quod in uno eodémque monte , fortè per

*Observatio
minerarum.*

duo milliaria Italica circumquaque patente, mineræ plumbi seu argenti (sunt enim hæ plærumque mixtæ & pro cuiusque abundantia denominationem accipiunt) diversæ inveniantur , pro situ montis ad quatuor angulos mundi respectu habito : Nam quæ versus septentrionem spectabant, in centenario plumbi sesquiunciam ferè argenti ostendebant , quæ circa ortum & occasum Solis, uncias tres aut circiter, quæ ad meridiem, uncias sex ; ea ratione, ut quo locus magis calori solis esset expositus, eò mineræ fertiliores fuerint, quod cum se quoque in aliis mineris plærumque offerat, hinc constat, non solum perfecta ex imperfectis oriri , sed etiam calore solis quàm plurimum iuvari. Quod de argento ex Saturno generato hic dictum, idem de auro ex Luna intelligendum, quod innumeris indiciis demonstrari posset, ex quibus vnum aut alterum evidentissimū brevissimè adferam. Erkerus antè citatus demonstrat, nullum argentum omnino inveniri, quod non naturaliter auri granum vel majus vel minus absconditum habeat. Et è contra, nullum aurum adeò purgari vel separari

separari ab argento posse, quin secundum rationem, aliquantulum ejus retineat, quomodocunque aquæ separatoriæ componantur; quia argentum est mater auri, & hoc ejus foetus. Vnde foetus à matre non adeò exactè disjungi se finit, quin semper connexionis vinculum maneat: Vnde aurum illud pro fino habendum, quod post exactissimam incupella vel cineritio probationem & discretionem, per aquas separatorias exquisitas ab argento separatum, deinde per antimonii cum eo fusionem reflectionem & cementationem affinatum sit, licet semper tantillum argenti illi adhæreat, non cuique ad sensum sensibile, attamen post exactiorem examinationem artificii subtiliori animadvertendum. Adhæc cum iisdem fere locis ante dictis ad mineras montis S. Andreae *Notabile.* perlustrandas morarer, cognovi à fide digno viro, quod tum ante paucos annos nummi argentei, quos Taleros vocant, spatio unius anni, excusi, nescio, qua ratione plus auri in se continuerint, quam pretium esset argenti, quod quidam olfacientes Andraeanos illos cum cruce insignes ejus anni in suum lucrum

converterint, idque non exiguum: Quod contigisse arbitror, quod minera illa, quæ argentum visibile ad oculum (vocant *gedigen*) habuerint, cum hæ plus auri ob perfectionem majorem abscondant, confusæ sint cum aliis, nullo respectu habito separationis aut quartationis. Ex quibus de Lunæ ipsiusque Solis incremento aut decremento rationabiliter quis judicare poterit & ad usum chymicum applicare, ut non opus sit hæc copiosus, prout fieri posset, demonstrare: Nunc de tribus usibus Lunæ ad aurum, tincturam & medicinam paucis loquemur.

*De I. Vsu, seu coagulatione Lunæ
in aurum.*

Abque dubio fuerunt, qui videntes hanc naturam in auro & argento propinquitatem, imò amorem & consanguinitatem eam, quæ est & esse debet inter filium & matrem, putaverunt se posse obstetricis officio fungi, aut inspectoris & tutoris, atque hanc sobolem inceptam ad perfectam formam auri promoveri caloribus artificialibus mi-

nistris seu ignis seu aquæ factitiæ acrioris , seu pulveribus aliis quibuscunque admixtis. Qui ignem adhibuerunt , aut mineras ipsas aut solidum corpus argenti attenuandum assumpserunt. Mineræ verò argenti sunt variæ , & non unius pretii aut perfectionis , nec formæ visibilis aut denominationis. Inter quas illud argentum , quod rude seu *gedigen* , capillatum filatūque vocant , optimum est. Deinde est minera sanguinea , *rothguldig* , hinc in plūbi colore *Glassertz* , dicta , ne quid de aliis generibus adjiciamus , imperfectioribus , quo ad proportionem argenti , & impurioribus , quo ad materias admixtās. Ex his igitur , si quis experimenta capiat , in idem recidet , de quo dictum sub Saturno & aliis , quod nimirum aut longissimum naturæ tempus ipsi expectandum sit , ac vasa & calor subterraneus æquandus , si in his naturam imitari velit , quæ omnia homini sunt impossibilia factu : si verò naturam in aliquo eorum excedat , neque tum sequetur naturæ effectus. Unde calore exiguo nulla emendatio fiet , nisi longissimo fortè aliquot seculo-

i. Circa
mineras
argenti.

L ij

ram tempore , calore forti , argentum
fluet ex minera ſua in corpus ſolidum , &
relinquet ſuum ſulfur adnatum , & quæ-
cunque alia , nec jam ampliùs erit fœ-
tus , ſed fructus abſolutus in ſuo gradu.

2. *Circa
corpus
argenti
ſolidum.*

Quod ſi nunc relictis mineris quis huic
corpori argenti ſolido vel foliato , li-
mato , vel alias in pulverem reducto
operam ſuam impendet , ille eodem mo-
do eam luſurus eſt. Igne enim levi nihil
efficiet , forti fluxionis perdurante , ar-
gentum conſumet in vitrum rubeum , ut
ab aliorum experientia patet. Ergo di-

3. *Per ſo-
lutionem
tam tenuis
acribus.*

mittendum argentum per ſe. Hinc alii
aquaſ factitias , acriores ex ſalibus fa-
ctas , gradativas , fixativas , & huiusmodi
invenerunt , & argento ſolvendo , gra-
duando vel fixando , ut loquuntur , adhi-
buerunt. Aquæ autem hæ ex innumeris
materialibus factæ ſunt , ut vitriolo , ſa-
lepetræ , ſale cõmuni , armoniaco , gem-
mæ , aluminibus , cinabari , viridi aris ,
Mercurio ſublimato & aliis ſimilibus.
His ſolvunt argentum & macerant di-
verſis modis , quos non curamus , ſed ad-
demus ſaltem , quid de eventu harum
operationum ex rei natura ſperandum
ſit , quid non. Argentum habet æqua-

tionem in suis qualitatibus, sed non tam alterum graduum, quàm aurum: Vnde illud magis corruptioni obnoxium, quàm hoc. Novimus circa has quaestiones communiter statui, quod elementa quatuor sint in mistis omnibus in summis gradibus, sed excellentiam agentium elementorum retundi à patientibus. Quod si ita est, nihil tamen hoc detrahit huic sententiæ, quod possit esse æquatio in multis gradibus, præsertim in metallis perfectis, in quibus est duplex mixtio, una spectans ad formam, altera ad materiam, quæ duplex mixtio non est in aliis elementatis eodem modo: sunt ex vegetabilibus quædam ad qualitatum temperiem accedentia, ut fortè censerì possit manna, saccharum & his similia: Verum hæc temperies non est vera qualitatum æquatio, adhæc simplex, in qua sint elementa in summis gradibus, in qualitatibus retusa. In Luna & Sole aliter se res habet, quia forma seu tinctura cujusque habet hanc temperiem, & materia similiter, licet in alio gradu. Vnde Bernhardus Comes & alii in auro rectè duplex calidum, frigidum, humidum & siccum ponunt, ut & in ar-

L iij

gento. Nam Mercurius auri, veluti materia, habet mixtionem suo modo temperatam, excedentibus frigidis & humidis qualitatibus: sic tinctura auri seu forma, habet suo modo temperatam mixtionem, superantibus calidis & siccis qualitatibus. Vnde sunt æquationes in auro, non exactæ tamen, separatim intellectæ: si verò conjungantur materia & forma, fit una exactissima qualitatuum omnium æquatio in summis gradibus. Quia frigidum & humidum in uno, & calidum & siccum in altero excellens fuit seu summorum graduum: sic & de Luna dicendum, cujuscumque forma non adeò calida & sicca, ut Solis, inde nec tantum materiæ amplexa: His stantibus & consideratis, si per aquas gradativas ex argento debeat aurum fieri, necessarium est, hanc æquationem qualitatuum argenti æqualiter promoveri ad superiores & intensiores gradus auri, quod nullo modo fieri posse, est rationi consentaneum. Ut enim nulla domus regia, ex lapidibus & lignis extructa, satis ampla (non loquimur de tuguriolo aut ligneis tabulatis) unà cum suis partibus, quæ sunt fundamenta, tectum & parietes.

tes, vi humanâ (nisi fortè angelicâ) de loco inferiori in montem excelsum trāsportari potest, manens in sua integritate, quin collabascāt & corruat, ita nec argenti quatuor qualitates inter se temperatæ & æquatæ, unâ cum substantiis illâsæ, ad auri temperamentum & æquationem provehi possunt ullâ vi aquarum aut aliarum rerum, quin destruantur aut corrumpantur ad qualitatem agentem, quæ est calida & sicca. De Archimedis Automatis non est dubium, quin illis navem solâ manu movere de loco in locum potuerit, quò multorum millium exercitus eandem absque illis attrahere nequiverit. Verùm quod promisit idem, se terrenum globum suis instrumentis promoturum, si modo aliud firmum esset fundamentum, quo pedem poneret, illius ingenii magnitudini concedimus, non viribus, nec arti. Ita nullo modo largimur artificibus chymicis, eos per instrumentales seu graduativas aquas argentum posse perficere in aurum, licet præsumant eo instituto, quia videant ejusmodi aquis nonnunquam ex argento aurum educi, quod ibi latebat, non vi aquæ trāsmuta-

L iiij

toriam, sed potius separatoriam. Vnde falluntur illi, qui dicunt, se in argentum certas uncias auri inducere posse, cum, si experientia non reclamet, potius ex argento id educant. Nam si educere possent ex argento aurum, esset aurum ibi vel actu vel potentia: si actu, tum est separatio proprie dicta: si potentia, vel propinqua vel remota: Non propinqua, quia ita est in propriis mineris: Ergo remota: At remota potentia non potest ad actum pervenire, nisi per propinquas transeat: Ergo in mineras auri argentum transire debeat: sed neque tum potentia propinqua in actum deducitur, nisi per naturam ipsam, ut demonstratum. Nam quod ars separat ex mineris, est saltem obstetricatio, quæ nihil addit foetui perfectionis, sed à natura perfectum juvat ad exitum, & purgat ab excrementis extrinsecus adherentibus. Idem de salibus & pulveribus aliis, quibus argentum in aurum transformari præsumitur, iudicium esto. Hæc enim potius ad suam naturam, hoc est, terrestrem & siccam, reducere poterunt argentum, quàm ad aurum æquaturn, cum omne agens agat, ut sibi assi-

a. Et salibus & pulveribus aliis.

milet patiens, exceptis iis, ubi fit substantiarum commixtio, ita ut ex pluribus una fiat, ut in mulo, spiritu vini & aqua mixtis, & auro apparet, ubi mulus ex diversæ speciei seminibus, ut aurum ex materia & forma, utraque Mercuriali, hac calida, illa frigida: At talis commixtio non fit in aqua gradativa & argento. Vnde illa agit in hoc, ut ignis, donec absumat humiditatem argenti propriam, & inducat suam siccitatem & terrestritatem. Quidam addunt hisce mixturis salium aut aquarum ipsum aurum cum argento incorporatum, sperantes perfectum minus à perfecto majori adjutum iri. At eadem causa contrarium eventum produxit, quæ antea. Cum enim aurum non dare possit, ut sæpe demonstratum, alteri, nec argentum ex sese auri formam habeat, hinc nec ab aliis eam non habentibus accipere potest. Scimus, quosdam esse, qui non ad essentiam cujusque rei internam, sed saltem externam formam respiciunt, & interim promittunt argenti in aurum promotionem seu nobilitationem modo per artem facili & possibili. Nam argentum, inquiunt, est fixum quodam-

5. Cum
mixtione
metalli
unius &
alterius
perfecti.

6. Per
quam-
cunque
extrinse-
cam assi-
milatio-
nem ce-
mentatione.

modo, licet non fixatione auri, ei quæ nihil deest ad fixationem, quam ut magis igne coquatur, & compactius reddatur, quod sale communi aut huic simili cemento, strato super stratum posito fieri posse non dubitant, cum sal commune humiditates superfluas argenti consumat, poros constringat, & substantiam magis coire faciat. Unde post auri pondus acquirat, nec in aqua forti solvi se patiatur, utpote aurum album: cui si tinctura flava auri addatur, dicunt id in aurum optimum converti. Respondeo, concessis illis omnibus, de quibus tamen adhuc sub iudice lis est, & tincturâ flavâ seu rubrâ argento communicata, dicendum, quod non sit aurum verum & naturale, quod ex sua formâ essentiam habeat; cum illud potius à materia eam habere præsumatur; nempe materia præparata eo modo, ut formæ quædam vires exprimat, non omnes. At obijciunt, Hoc, quod omnes auri proprietates habet, esse aurum verum; quas cum hujusmodi agnoscat, quidni & pro verò auro agnoscat? Quibus replicamus, quod neque hoc habeat veras auri proprietates omnes, nec habere

possit, cum non à formâ proficiscantur, sed potius à materia: sit color flavus, at non durabilis in omnibus examinibus; sit pondus majus argento, at non verum auri, quod sub duplo aut circiter majus in auro, quàm argento: Ne quid de extensibilitate aliisque proprietatibus auri dicamus, quæ à forma, & non à materia principaliter depēdent: Quin colorē verū negamus ipsi dari posse, nisi ab argento vivo, fixo, tincto, rubeo: quod si tale non sit, ab argento erit separabile, quia in profundum substantiæ non penetravit, & ignibus superabile & delebile; quia non est æquatio facta: si sit, est tinctura & forma vera, quæ etiam materiam non præparatam præparat, non compactam compingit, non fixam fixat; in fixam autem ac præparatam missa eam perficit amplius in reliquis defectibus & spoliat à superfluis, si quæ adsint: Analogon itaque auri dicendum est tale argentum, non aurum, de cujus examine potius ipso facto, quàm discursu judicari liceret. Hinc ad secundum argenti usum accedimus, nempe ad Tincturam.

De II. argenti usu ad tincturam.

Ex argento formam seu sulfur haud pauci educere tentarunt diverso respectu, hoc est, vel ad augmentandum cum suo proprio corpore Mercuriali, vel alio quocunque addito, idque vel ad argentum, vel aurum. Cum enim Philosophi saepenumero inculcent, ut & verum est absque amphibologia, in argento esse sulfur argenti seu tincturam argentificam sive formam agentem, & in auro sulfur auri, dummodo exinde haberi possit supra terram, vel educi subtili artificio, hinc diversas vias aggressi sunt ad hanc intentionem perveniendi, quas (cum innumeræ sint partim, partim arcanæ pro cuiusque inventionem, ideoque nec numero aut exiguo tractatu comprehendendæ, nec ingenio indagandæ) in pauciores ac potiores contractas hic cuiusque iudicio considerandas, ut de reliquis inde concludat, proponemus. Primò posset quis existimare, in argento non esse aliquod sulfur, sed saltem Mercurium, qui albus apparet, cum sulfur rubedinem habeat. Vnde ex Mer-

curio vulgi coagulato facile argentum fieri, nec opus esse introductione alicujus sulfuris in illum: sed causam hujus rei impossibilitatis in primo capite retulimus; quæ & hinc constat, quod argenti vivi coagulatio in argentum quocunque modo sive per imperfecta, vel alias contingat, medio sulfuris calidi & ficci comburentis apud naturam fiat; quod sua actione perpetua in argentum vivum illud coagulatum introducat suam vim calidam & siccam, donec id in argentum primò & post in aurum perficiatur. Vnde apparet, quod sit satis magna caliditas & siccitas in argento, quæ non est in argento vivo coagulato, nec plumbo, nec Iove, nec ipsa Venere, respectu argenti vivi, non autem sulfuris comburentis seu terrestris adjuncti, cujus consideratione Venus valde calida, & Saturnus non ita frigidus, nec Jupiter, imò Luna sint calidiores censendi: Qui nihil aliud, quàm argentum vivum coagulatum id arbitrati sunt, nec habere argentum formam separatim considerandam, hac ratione seducti, cum eo ipso tanquam Mercurio indivisibili alia imperfecta tingere conati sunt:

i. Coagu-
latione
Mercurii
argenti.

quod sanè fieri posset, si non esset aliud quid tinctura argentifica, quàm argentum vivum coagulatum ac æquatum: sed cum illi sua intentione & spe frustrati sint, hinc quoque patet eorum falsum fundamentum, & tincturam argentificam habere in se plus caliditatis & siccitatis, fixitatis, tenuitatis & spiritualitatis, quàm argentum ipsum ab ipsa incorporatum. Vt enim homo non est ipsa anima rationalis, nec corpus solum est homo, sed hic constet ex anima rationali & corpore, sic argentum suo modo ex forma & materia, & per consequens argentum ipsum non est forma argentifica, nec argentum vivum, utpote materia est argentum, multò minus forma ejus. Alij videntes, quod cum tota crassa substantia argenti nihil tingere possent, magis tenuiorem ejus portionem à reliquis faci-
2. Separatione sulfuris eius.
 bus, quasi similam à furfure separare aggressi sunt viis iisdem & mediis, de quibus sepè diximus, nempe salibus & aquis separativis. At quo effectu? Hoc ipsi viderint; sat scio, quod non Philosophico aut sperato: Quia hæc corrodunt totum & non segregant ejus partes, quas si segregarent, id tamen per violentiam destru-

ctivam, exiccativam & naturæ contra-
riam facerent, & sic semen ipsum extra-
ctum corrumpere, ut nihil inde propa-
gari posset, ne hoc quidem, quod antè
fuerat, tantum abest, quod vim propa-
gativam immittat aliis & multiplicatio-
nem similium instituat. His difficultati-
bus obviam euntes quidam ingeniosio-
res, totum hoc negotium committunt
Mercurio vel Mercurialibus, quibus antè
dictum propositum perficiant, sperantes
Mercurio vulgi Mercurium & sulfur ar-
genti elicere, ut aves captantur avibus
sui generis. At quia totum argentum
est Mercurius tam formâ, quàm mate-
riâ, quis erit arbiter aut sequestrator?
Amalgamationes fieri possunt argenti
cum Mercuriis, item & solutiones seu
liquefactiones, velut butyrum in radiis
Solis liquefit, sed non separationes
substantiarum ejus. Quomodo dignos-
cetur vis activa à patiente, hæc relin-
quatur, illa colligatur, cum utraque sit
alteri similis, atque ita conjuncta, ut
nihil intercedere possit, nec simile, nec
dissimile: si enim simile, conjungetur,
& fiet unum: si dissimile, non assume-
tur ab utroque, velut judex æqualis.

3. *Sepe-
ratione
Mercurii
ejus per
Mercuri-
um.*

Verum respondere quis posset, naturam hic potissimum operari per calorem, non medium separativum, nec artificem. Ut enim calor in lacte moto excitatus discernit heterogenea à butyro, nempe caseum & serum, & congregat ejus homogenea, ita & hic fieri praesumitur. Et sunt, qui aquam à vino secernant hederaceis vasis, aut aliis modis; Hoc & argenti sulfur à Mercurio separari posse opinantur. His infero, quod corpora naturalia ex elementis composita per putrefactionem vel calorem facile separantur in diversas substantias, in quibus non sit mixtio fortis, ut in vegetabilibus & animalibus, sed illa, in quibus fortior mixtio existat, difficilimè, ut sunt pleraque mineralia & metalla. Cum itaque in argento & auro sit duplex mixtio & aequatio qualitatum, eaque fortissima, inde non calore exiguo, ut lac, sed nec igne fortissimo, superantur, & hinc horum & illorum apparet maxima dissimilitudo in modo separationis substantiarum. Verum demus, quod possint aliquam partem maturiorem de argento separare, virtute ejus illaesa, quam si iterum projiciant in plumbum vel stannum,

*Ex extractione
sulfuris
nulla utilitas.*

num , vel Mercurium , vel æs , tum ex singulis optimum argentum renasci. Quid hoc ad tincturam ? Sanè esset cum damno orbis Christiani conjunctum , castra à Turcis , expensis laboribus & sanguine multorum millium occupata & possessa , iisdem restituere absque lucro aut restauratione aliarum commoditatum. Ita sentiendum , si sulfur ex perfectis , multis sumptibus & sudoribus petitum , post abique ullo lucro , iisdem corporibus , unde detractum , vel similibus reddendum sit. Ludus sanè hic esset Sisyphius aut Tantalus , non Philosophicus , magis ad ostentationem , ne dicam , deceptionem multorum , quàm utilitatem spectans. At respondent illi, hoc sulfur detractum cum suo proprio corpore aut alio Mercurio , in infinitum augendum esse , ac reverà se habere instar bona semini , quod successu temporis ex parvulo cumulo in immensum multiplicari possit , vel instar fermenti fermentandi cum sua propria massa. Sanè si hoc fieri posset , & illud sulfur haberi , opera illa esset optimè collocata. At vereor , ne hi bonæ voluntatis & magnæ spei homines

M

seiplos fallant ; quibus quantum sufficit ; hac parte quoque satisfaciam. Nolim contra antiquissimorum Philosophorum intentionem de multiplicatione tincturæ hic quicquam statuere ; quæ verissima est pro illorum intellectu , sed huic negotio non convenit. Quomodo autem augebunt ejusmodi tincturam ex argento extractam , cum non constet , cujus originis sit , imò cujus generationis aut propaginis , an sit ex oviparis aut prolem lactantibus , aut ex putrefactione sola exortis absque patre & matre , ad hæc ignorant , quo nutrimento delectetur. Quodlibet autem sibi simili nutritur , quo ad finem : & quibus constat , iisdem augetur : si itaque augmentare : deberent verè , hoc est , humidum radicale & calorem naturalem multiplicare argentificæ tincturæ extractæ , hoc nulla re facient , quam eâ , ex qua illa per naturam fuit composita : sed hanc rem ignorant. Ergo nec augmentabunt. Hæc sunt adeo firma , ut omni exceptione sint majora intelligēti. Quod si affirmant , se scire , cur , inquam , hoc non assumunt & relinquunt argentum ?

Instantia. At illi instabunt hoc modo. Omnis for-

ma ex sinu suæ materiæ educitur, ut pa-
ret in omnibus vegetabilibus, animalibus,
excepta forma hominis, mineralibus ac metallis: cum in Saturni promotione in Lunam, forma Lunæ educatur ex materia Mercuriali sibi propria. *Responſio*
pōdeo, hoc argumētum multa dubia admittet. Doctissimus Fernelius in mysticis illis libris de abditis rerum causis disputat contrarium, & concludit omnibus mistis formas aliunde immitti, præsertim animalibus, atque hinc alias aliis esse nobiliores. Cui sententiæ, cum sit valdè probabilis, & nihilominus intricata, hoc loco supersedebo, & dico, quod secundum naturam ita se habere possit, sed in hoc naturam non imitandam esse, quia arti fit impossibile. Inde duplex modus statuitur generationis auri, unus per dicta imperfecta, alius per proprium suum argentum vivum formale, quod si instar fumi misceatur imperfectis, vel argento vivo cuicunque, brevi tempore id in aurum promovet. Hinc ex pyrite durissimâ, lapide lazuli, granatis & similibus, quæ nihil imperfectorum metallorum continuerunt, aurum immediatè prove-

M ij

nit & per artem educitur. Hoc ultimo processu utitur ars non priori. In hoc ultimo enim forma auri non ex gremio materiae corporalis auri educitur, sed ex potentia materiae propriae magis coctae, spiritualis. Frustraneus itaque est labor, tincturam argenti augere vel le cum materia argenti propria vel aliena, cum hæc sit incognita operatio ejusmodi, illa inepta: Novi equidem centenas ferè ab aliis præscribi vias ad Mercurium aut sulfur argenti & auri educendum, prout in libris illorum videre est, at sequatur illas, qui velit & intellectu careat, rationali hæc pauca, sed sat firma, sufficient. Verùm loquuntur Philosophi, in argento & auro esse sulfura perfecta, sed in multis locis affirmant, illa per artem educi non posse, & addunt rationes, quia illa compacta & dura corpora, in quæ noster ignis non agit, & si ageret, quid inquiunt, boni inde sperandum? Imò manifestè dicunt, illa esse corpora mortua, Philosophica autem viva; & perfectum perfici non posse, sed imperfectum, à quo incipiendum, ubi natura illud reliquit & arti preparavit. Dicunt quidem illa duo cor-

pora , argentum & aurum , subtiliter
præparanda esse , ut sulfura inde ha-
beantur , sed ab istis præparationibus
addunt , se excusatos , si inuenire pos-
sint duos illos lapides , quos Deus nobis
gratis concessit , de quibus videatur Isaac
in diversis locis , & Arnoldus in suo no-
vo Testamento. Quomodo verò isti duo
lapides inveniendi , aut alii eorum vice
præparandi , hoc est , quomodo Luna
& Sol in primam sui materiam reduci
debeant , patebit ex sequenti figura.

M iij

TERRARVM ORBIS
circumscriptio.

Vt antiquitùs cum de Delphis quæstio
agitaretur, an esset in medio terræ, nec-
ne, Iupiter dimissis utrinque duabus

aquilis, quæ cùm circumcirca totam terram, una ad occidentem, altera ad orientem, pervolarent, & in Delphis convenirent, litem diremit: Ita Magellanus ille, cùm terrenum globum circumnavigabilem, quotquot vixerant homines antè dubitassent, ab occasu ortum versus nave penetravit, atque sic circulum terræ integrum cursu (quod à nemine ante id tempus perpetratum) absolvit: Verùm cùm ille in itinere occubisset, socij ejus domum reversi, unum è septimana diem (quod mirandum est) amiserant, ita ut feriam primam seu diem Solis, pro feria ultima seu Saturni, & diem Lunæ pro Solis acciperent, cùm interim Hispani eandem diem pro sequenti haberent. Nec verò hi aut illi in computatione dierum aberrare poterant, sed utrique veritatem, ut erat, complectebantur. Quæ res pro miraculo diu reputata, cùm ad sapientiores ad discutiendum transmissa esset, responsum est ab illis, Magellanicos sua peregrinatione absolvisse eum cursum circa terræ superficiem, quem Sol peragrare solet spatio 24. horarum, in suo cœlo manens, atque integrum diem,

M iiij

cum nocte ita constituere. Hispanos verò domi mansisse, nec interim aliquem cursum circum terram peregisſe: Hinc neceſſariò Magellanicis unum diem integrum, qui conſtet 24. horis, deeſſe, quod licet primò valdè dubium, tamen poſtea cuique ingenioſo conſideranti veriſſimum inventum fuit. Ad hunc ferè modum, ut in hac arte Lunæ & Solis reductio fiat in ſuam primam materiam, hoc eſt, ut duo illi lapides gratis dati inveniantur, non opus erit totum terrarum orbem pervolare cum aquilis illis, aut circumnavigare cum Magellanicis, aliàs Lunæ habebimus pro Solis, & Solis pro Saturni diebus, quod non convenit: ſi verò ita habituri ſimus, non multum aberrabimus, ſed cum ſociis illis, uti & Philoſophis, noſtram mentem ceu veriſſimam interpretari poterimus, cum eadem ſit vera utrobique ratio. Illi, qui domi manent, nobisque libro reliquerunt, in materiam ſui primam hæc lumina converti jubent, nos, qui in Oceano operationum chymicarum verſamur, diùque verſati ſumus, reſpondemus, quod ea converſio ſit facta à nobis, dum binos illos lapides,

veluti aquilas orientalem & occidentalem, conjunximus in Delphis sive furnis Philosophicis : Verùm sapientiores hanc litem judicent, ex quibus duo pro tempore sufficient : Avicenna dict. 1. cap. 2. *Aristoteles*, inquit, de lapidibus : Duo lapides jacent in stercore, unus foetens & alius bene odorans, parùm appreciati in oculis gentium : si scirent eorum valetudines, tenerent eos honorificè : sed quia nesciunt eorum valetudinem, despiciunt & dimittunt eos super stercore in locis foetentibus & qui conjunget eos ibi est magisterium : Author consilii conjunctionis massæ Solis & Lunæ hæc verba exponit, ubi dicit : Quod hujus artis duo sunt lapides principales, albus & rubeus mirabilis naturæ : Albus in occasu Solis incipit apparere super facies aquarum, abscondens se usque ad mediam noctem, & postea vergit in profundum : Rubeus verò ex opposito operatur, quia incipit ascendere super aquas in ortu Solis usque ad meridiem, & postea descendit in profundum : Atque sic proposito satisfecimus.

De III. Lunæ Vsu.

Plurimi ex Luna medicinas extraxe-

runt , cùm tincturas nequiverint , non omninò contemnendas: dum tamen absque jactatione , ne dicam , mendacio, non obtrudant magnatibus corrosiva & venenosa pro alexipharmacis , capita mortua nescio quarum nugarum pro magnis mysteriis. Quicquid ferè excogitari potest, sive ens, seu non ens, illi experimentatores ex Luna educunt, nempe sulfur, Mercurium, oleum, sal, butyrum (utinam & panem cum vino) lac virginis, Lunam potabilem, & quid non, aliud? Magni viri suis natis dant magna nomina pro libitu, nullo reclamante, sic illi: At ut non sequitur, si quis Hercules, Alexander, aut Iulius Cæsar vocetur, quod sint illi ipsi, quos nomine repræsentent, ita nec judicandum horum magnifica nomina suis inventis (potius amissis) indita quicquam commune habere cum rebus, quas referunt. Vbi notandum, Lunæ, hoc est, argento, in quacunque præparatione singulares effectus ascribi, quo ad morbos cerebri, nempe ad Epilepsiam vertiginem, apoplexiam & ejusmodi symptomata: quod si ita est in rei natura, nil contradicendum. Verùm aliquid condonandum imagina-

tioni hominum, qui de argento & auro magnam spem in medicando conceperunt, etiam ibi, ubi nulla est ratio cognita. Argentum vulgariter vocatur Luna, saltem ut sit pallium, quo à vulgo, occultetur, quicquid de eo scribitur, hoc alii interpretantur, quasi omnes Lunæ cœlestis proprietates huic metallo sint inditæ. O cæcitas humana! Luna cœlestis alba est, ita & argentum, ita cerebrum. Ergo hæc tria conveniunt, & morbi cerebri à Luna cœlesti sunt, & curantur Lunâ terrestri seu argento: Ejusmodi ratiocinationes non multum habent veritatis, licet multum ad speciem probabilitatis. Alii ad curandos jam dictos morbos, aut his similes, utuntur limatura vel foliis: quidam oleis; aquis, lacte & butyro Lunæ, aliisque ejusmodi, iisque nihil contradico, dummodo caveant sibi à facibus aquæ fortis, quæ inhærent Lunæ nec inde separantur, nisi in fluxu metallico: Nam Luna à Sole separata per aquas acres affusa aqua communi, descendans in laminam æream, magnam partem ejusdem aquæ spirituum acrium & corrodentium apud se retinet, unde illa aqua

multum de sua virtute amittit & inefficax redditur, nisi de novo fortificetur. Hæ autem fæces sunt summæ acredinis & plus nocimenti, quàm emolumenti, humanis corporibus adferre possent, si non mox, tamen statò tempore; ideòque summopere cavendæ sunt. Quod si quis inferat, ablutiones toties esse factas, ut nihil acredinis sentiatur, hoc parum confirmat: si verò quod sua ex Luna petita remedia sint facta absque ulla acredine, nempe mirabili solutione aut coagulatione in aquis simplicissimis, cujuscunque generis. Huic respondeo, bene quidem hæc omnia & vera esse posse, at quia solutio aut attenuatio corporis Lunæ non fiat aut fieri possit, nisi aqua ea vi prædita, ut in poros corporis Lunæ possit penetrare & se insinuare, illudque veluti dentibus aut Strutionis stomacho conterere & digerere, hinc si sit oleum, sulfur, Mercurius, sal vel tale quid de Luna factum, sine omni dubio, hæc erunt participia istius acredinis & corrosionis. Aliud judicium erit de auro per quartationem à Luna separato, quia hoc non admittit in suam substantiam illos sales, ideo nec solvitur ab aqua forti propriè, sed à sale

armoniaco, oleo salis communis aut vrinæ, quæ non adeò noxia existimo intra corpus humanum, dummodo cum cautione usurpentur, quam antedictæ aquæ fortes.

C A P. VII.

De Monte Solis.

Solis naturam postquam peculiari tractatu, tum quia medicinæ in rebus humanis optimæ subjectum sit nobilissimum, tum quia scopus, ad quem multorum actiones non solum in chymia, sed omni penè vita, referantur, & quasi parvus quidam mundus sit, innumera in se complectens arcana, declarandam antehac susceperimus, nunc ejus proprietates, quæ passim hic & alibi occurrunt, silentio transibimus, & saltem de usu ejus triplici, ut hætenus reliquorum, pertractabimus.

De I. Vsu Solis.

Nullus quidem præsumere potuit coa-

gulationem Solis in Solem , sed quia augmentationem , quam aliqui quarunt in Sole , huc referendam duximus , hunc quoque usum præmisimus. Persuasum enim sibi plurimi habent , ut reliqua omnia vegetabilia & animantia propagandi spiritum & virtutem in se fouent & retinent , sic quoque Solem , seu aurum ejus non esse expers aut omnino sterile , eo argumento , quod crescat sub terris ex propriis mineris , & non ab initio mundi huc usque , ut inane pondus , jacuerit , omni facultate vivificâ orbatum. Nihil est , inquiunt , vitali illo spiritu vacuum , qui permeat omnia terræ creata , eaque pullulare , sibi que similia producere facit. Elementa enim terræ & aquæ , quibus metalla abundant , sunt pigra , & ad generandum inhabilia. Aër verò & ignis dant motum & spiritum ad sese multiplicandum idoneum. Cùm itaque aurum omnia quatuor habeat elementa , & ex eorum mirifica concordantia & æquali temperie tantas dotes ut in igne perduret , & in re medica præstantissimos effectus ad hominum sanitatem conservandam , & morbos depellendos edat , quis negabit , nisi insa-

nus , huic adesse illum spiritum vivificum , & per consequens virtutem sese propagandi ? His & similibus , si ritè intelligantur , per se veris , si secus , non solum falsis , sed quoque multorum errorum causis , hic in tempore obviam ibimus , respondendo , quod doctissimi inter Medicos & Philosophos agnoscant , qui nos mixtorum ex elementis gradus. Primò simpliciter mixtorum & rudi Minervâ compositorum , eaque sunt propriè meteora dicta , non ex omnium elementorum complexione , sed quorundam saltem orta. Secundò perfectè mixtorum , ut sunt lapides , mineralia & metalla , ex quibus alia perfectiùs , quàm alia , & nonnulla perfectissimè sunt composita , nempe argentum & aurum. Tertiò vegetabilium , quæ præter mixtionem , vegetabilem animam obtinent , cujus beneficio nutriuntur , augmentantur in justam & speciei convenientem magnitudinem , & sese propagant. Quarto animantium , qui præter jam dicta , habent sensum , appetitum & motum. Quintò ipsius hominis , qui instar parvi mundi præter vegetabilium & animantium potentias , animam quo-

jam dicta, habent sensum, appetitum & motum. Quinto ipsius hominis, qui instar parvi mundi præter vegetabilium & animantium potentias, animam quoque rationalem, constantem intellectu & voluntate possidet. In his omnibus spiritus quidam est, ea permeans & vegetans, at diverso respectu. In homine hic spiritus est cœlestis originis & immortalis substantia. In cæteris animantibus, alterius conditionis, qui fortè ab astris iisdem suppeditatur. In plantis adhuc ignobilior spiritus habitat, fortè ejusdem ortus. Metalla verò, mineralia & lapides animam propriè dictam non habent, unde sentiant aut vegetent, nutriantur, augeantur & generentur, sed spiritum nihilominus & virtutem infusam ab astris manifestè ostendunt, ut patet in magnete, gemmis, mineralibus & metallis, aliis secundum magis & minùs. Est quoque spiritus & potentia in rore, pluvia, grandine, & ejusmodi, sed longè inferiori ab his censu: si quis jam vim vegetativam metallis ascribat, ut plantis, ille fallitur suo judicio, & confundit rerum proprietates. Tres itaque ultimi gradus per semina suam speciem

ciem propagant, homo & bruta in discreto sexu, duorumque conjunctione, plantæ vnâ saltem numero, sed Hermaphroditica virtute. Nullo autem modo sic metalla multiplicantur, cum generativa, augmentativa & nutritiva facultatibus destituantur, quarû vice motu grauis & levis utuntur, hoc est, vapores ex elemētis diuersa proportionemisti excitantur calore, ut ascendât, & frigore congelantur, ut descendant; Vnde fit mixtio eorum omnium, in primis sulfuris & argenti vivi, ex quibus imperfecta, & ex his perfecta oriuntur. Ex vaporibus itaque metalla omnia constant, tam ferrum durissimum & aurû ignibus durabile, quàm Mercurius, aut alia leviter cōgelata corpora, quò ad materiam, & saltem differût modo mixtionis ac coctionis: In auro, de quo nunc loquimur sunt saltem vapores Mercuriales, non sulfuris illius cōmunis; atque ii sunt duplices, alii materiales dicti, quia materiâ suppeditant auro & sunt humidi & frigidi in magna copia; alii formales, qui formam seu tincturâ adferût, & sunt calidi & sicci in longè minori quantitate: Hi inter se mixti, ut in qualitatibus sese mutuo non excedât, cōstituunt

N

aurū naturale. Verum quidem est, quod magna ex parte forma & gremio materia educatur, hoc est, quod vapores illi formales fiant ex materialibus in operibus naturæ, quæ utitur longissimo tempore & calore temperato, quo vaporem humidum & frigidum convertat in calidum & siccum, at in his ars naturam imitari nequit. Hinc cum animadversum sit eosdem vapores formales ex propria sua minera aliquando exhalare, qui si inveniunt nullum argentum vivū, nihil quoque inde exoritur, si verò apprehēderint vaporem argenti vivi humidum & frigidum, hunc congelant in argentum & aurum. Nulla ergo ratio patet, cur aurum jam congelatum intra vel extra terre viscera, dicatur vegetare, augeri aut seipsum propagare, cum semen aliud non habeat, nisi duos illos vapores, ex quibus ipsum ejus individuum compositum est. Sperma illud ipsum, ex quo animal vel planta concrevit, non facit propagationem speciei, sed distributum est per omnes partes ad augmentationem individui, quò ad acumen perducto ipsum generat novū sperma in certis locis & partibus, ad propagationem species inseruiens.

Tale sperma cum non generetur in auro, nec se propagare potest. Vnde illi, qui quarunt aurum purum, ignibus intactum, ex mineris suis vel fluviis collectum, idque per vim ejus propagativam, aliis mineralibus infundendam multiplicare student, ratione quidam innituntur probabili, at quam experientia & rei ipsius natura refellat: Cui si quis fidem adhibeat, non opus erit sumptibus & periculis haud levibus (ut contigit cuidam, mihi satis noto) tale aurum congerere, instar formicæ Indicæ, & pro ovo Philosophico excubandum in furnis ponere: Quod si itaque hæc vis generativa ad sui simile propagandum idonea non sit in auro illo spiritali, ex quo ignis nihil destruxerit, multo minus est querenda in alio communi per ignes ceteris macerato & exhausto,

De II. Usu Auri ad Tincturam.

At alii non contenti his demonstrationibus, cum legunt authores de auro loquentes, quod in eo sit sulfur eorum atque inde eliciendum, imò quod ipsum aurum vocetur sulfur, & non è contra, non ulteriori inquisitione facta ad au-

N ij

rum commune (sed ut Arnoldus inquit, veluti asini rostrum ad foenum, nescientes ad quid & cur) manus porrigunt, quibus Poëta aureoli versus optimè arri- dent, ut ait :

*Hordea cui cordi, demum serit hordea, in auro
Semina sunt auri.*

Sed illis iidem authores satisfaciant, cum inquirunt, Aurum Philosophicum non esse aurum vulgi : nec sulfur eorum esse sulfur commune aut ex communi sub- jecto peti debere, propter causas, quas annectunt ; quia hoc nimis durum & æquatum sit, aut ut poëta addit, quia (semina illa ex auro petenda) nimium retro submissa recedant : Hi, inquam, animadvertentes aurum in sua substan- tia grossa & dura quasi ligatum nihil age- re aut virtutem suam augmentativam seu propagativam exerere non posse, hoc est, sulfur, tincturam, formam, Mer- curium fixum, vel animam suam non re- linquere, ad solutionem, macerationem, attenuationem & elixationem ejus se contulerunt, non diffidentes hoc modo tractatum id quæsito fini responsurum : Verùm quando omnium horum recor- dor, quæ hujus intentionis gratia à mul-

tis phantasticis concepta, tentata & acta vidi, audiui & cognovi, inhorrescere potius cogor & obstupescere, quam de lingulis narrationem instituere, aut rationem reddere: Quicquid de cœlo, terra, mari, aëre, & igne perquirere potuerunt, huic proposito accommodarunt: Annon quidam mendacissimus mihi jactavit, sese posse radios Solares in vitro captare & eorum essentiam extrahere; quo invento maximè gloriatur ad auri essentiam extrahendam adhibendo? Sunt qui rorem Majalam distillant pro materia omnium rerum prima ad dissoluendum aurum, qui cœlum & omnia ex aquis creata asserunt ex sacris. Alii terram rubram aridam cespitem grammineo detecto per noctem sub dio relinquunt & mane distillant inde aquam ad auri solutionem accommodam. Alii ex quercu veterrima arida ligna putrida accepta distillant ad eundem effectum. Quidam utuntur aquis Regiis cum armoniaco sale, ex fortibus, factis, item oleo salis, spiritu urinæ, aceto acerrimo, aqua ex melle, ex chelidonio, ex Mercurio sublimato, ex Mercurio cum stanno, oleo sulfuris per as-

N iij

cenſum fumi facto , & innumeris aliis, quæ ſingula aurum ſolvunt, corro-
dunt, & in aqueam tenuitatem redu-
cunt.

*Circa au-
ri ſolu-
tionem.*

1. Opinio.

2. Opinio.

3. Opinio.

4. Opinio.

*Reſponſio
ad 1. opi-
nionem.*

Concedamus jam his aut ſimilibus au-
rum in liquorem ſolvui poſſe , aut ſo-
lutum ab illis fuiſſe. Quid inde ? Alii
hanc ſolutionem ſibi ſufficere putant,
quia aurum ſpirituale , penetrabile &
tingibile activè fecerint. Alii hinc am-
plius elementa ſegregare ſtudent diſtil-
lando & rediſtillando , donec in tinctu-
ram promoveant: Quidam ſulfur à Mer-
curio auri diſcernere tentant, iſdem me-
diis. Nonnulli addunt huic ſolutioni
metalla , Mercurios aut pulveres , ut in-
corporentur auro ſoluto , & uniantur.
At cum omnes enumerare ſit impoſſibi-
le , cæteris omiſſis , his respondebimus,
non dubitantes, nos pauca calopodia plu-
rimorum pedibus adapturos. Qui au-
rum hoc modo ſolutum ſpirituale fa-
ctum adfirmant, quibus fidem adhibebi-
mus adeò , ut concedamus , quod etiam
per alembicum totum evexerint , licet
id non ſit cujuſvis operarii chymici, ni-
hil tamen ad tincturæ Philoſophicæ ef-
ſentiam ſpectans inde conficient , ſit au-
rum volatile & ſpiritualizatum, ut ve-

lit, nondum tamen ex materia facta est forma, aut ex patiente agens. Nam quod antè retuli de geminis vaporibus, auri integralibus partibus sive etiam principiis, quorum alii sunt humidi & frigidi, materiam, alii calidi & sicci, formam auro conferentes, hic in primis spectandum, num ex hac solutione dictorum vaporum, humidi & frigidi convertantur in calidos & siccos, remanente sufficiente humiditate, quà ingressus fiat in metalla alia? Quod si fieri possit, hæc tinctura est verissima: sed quomodo hoc fieret? Quo instinctu naturæ hæc aqua solutiva potest vapores illos alterare in contrarias qualitates summorum graduum, & interim relinquere satis expressis qualitatibus non alteratum. Vnius rei simplicis vel naturalis, vel arte factæ, est saltem una simplex operatio excedens in qualitatibus, ut patet in igne, qui calefacit & exiccat summè, cui-cunque admoveatur, nec quid humidi aut frigidi relinquit, sed totum absumit; quod si proæresin sive imaginativam vim aut rationem cum voluntate haberet, tum posset unam partem subjecti, in quod agit, intactam relinquere: At

N iiij

neque tum ad hanc intentionem quid prodesset. Hinc aqua solutiva, si quid agit in aurum, totum id corrumpit, & potius in terream substantiam exuccam & inutilem, quàm summè calidam & activarum qualitatuum redigit. Nam calor in aqua solutiva existens est accidentalis ipsi aquæ, multò magis auro aut ejus Mercurio, hoc est, non est naturalis calor in illa aqua, sed per vim ignis adductus, adscitius & violentus, qui nec auro essentialiter communicari potest, nisi ad corruptionem ejus, de quo superius. Qui per segregationem elementorum ex auri solutione hujusmodi quicquam boni educere sperant, multis inanibus laboribus se fatigant potius, quam id præstent: Idem enim quod jam dicti quærentes ferè per eadem inveniunt, hoc est, vel aurum integrum seu non solutum, sed corrosum tantum & reducibile, vel in terram redactum, quæ suæ aquæ iterum permisceri nolit, veluti Bernhardus Comes inter suos frustraneos conatus recenset. Per sui destructionem, ajunt Philosophi, nulla res componitur, multo minus aurum. Si quis nepotis generationem appeteret,

*Responsio
ad 2. opinionem.*

& ideò vellet filium suum unicum trucidare, atque ex ejus venis, nervis, visceribus aut membris semen aliquod educere idque in matricem nurus imittere ad prolis generationem, certè ille omnium hominum insanissimus haberetur, detestatione potius quàm commiseratione dignus. Interim hi perversè in auro quærunt sperma sive sulphur, quod ad auri augmentationem, seu potius sulfuris propagationem adhibere intendunt, absque naturæ consulto aut nutu, ignorantes, per destructionem unius individui non posse innumera ejusdem produci, sed illud in terram aut sua elementa redigi, quæ semel dissoluta ab arte, nunquam iterum conjungi poterunt. Fateor Philosophos hujus elementorum separationis & conjunctionis sapissimè mentionem facere, sed tropicè potius, quam ad literam intelligi volunt, cum non rarò omnem elementorum separationem evitari in opere debere tradant, & totum opus ad paucissimas easque simplices operationes contrahant. Videatur Isaac lib. 2. *Responsio* cap. 6. aliisque locis. De sulfure Solis *ad 3. opin.* à Mercurio separando quod difficili-

*Reſponſio
ad 3. opi.
nion.*

mus & inanis labor ſit , jam ante ſub
expoſitione Lunæ , declaraviſus , unde
quantum huic errori ſufficiat , peten-
dum. Eadem enim eſt ratio extrahendi
huius ſulfuris aut Mercurii , quæ Luna-
ris , niſi quod hæc ſit difficiliſor , nec uti-
liſor illa. Qui pulveres addunt Soli ſolu-
to ſive metallorum , ſive ſalium , idem
ſtramen tritulant , nec quicquam frugis
inde , niſi paleas & pulveres , reporta-
bunt , Cauſa hæc eſt , quia Tinctura auri
hiſce mediis produci nequit , propter
qualitates ſæpius inculcatas , nulli ſubje-
cto , niſi ſuo proprio (quod non eſt ex
jam dictis) propriis operationibus (quæ
non ſunt hiſ ſimiles) communicandas
aut naturaliter & radicaliter introdu-
cendas. Non opus erit hic repetere alio-
rum commixtiones , quas faciunt cum au-
ro , nempe Mercurii , aut imperfectorum
quorumcunque cum de hiſ jam ante ſuo
loco reſponderimus. Nihil enim ad
Tincturam aut ſulfur auri augendum
magis pertinebant quàm aqua ad ſpiri-
tum vini per confuſionem multiplican-
dum , cum quo nihil commune habet ,
ſed quo plus de ea additur , eo magis
vinum adulteratur & dilutius redditur.

Verum his alii contradicentes : Ergo tu, *Obiectio.*
 inquierent, non credis fuisse, qui ex auro *1.*
 Mercurium currentem eduxerint, aut *2.*
 alias tincturas ex auro elicuerint, in
 Mercurium vel metallum imperfectum
 jaciendas ad convertendum illud in au-
 rum, cum utrumque ab experientia to-
 ties probatum etiam nostro hoc ævo
 constet? Quibus concedo, utrumque *Responsio*
 factum ac fieri posse, sed hinc nulla *ad 1. Quod*
 utilitas homini, sed damnum & labor, *Mer- curius pos-*
 ut ante sub Luna demonstravimus. No- *sit educi,*
 vimus enim permagnum Principem no- *sed absq;*
 stro tempore id à quodam artifice popos- *utilitate.*
 cisse & impetrasse, hoc est, auri in
 Mercurium reductionem, verum cum
 speraret in hujus auri Mercurii coagu-
 latione aut coctione Tincturam artém-
 que omnem delitescere, eoque nomine
 diversis chymicis eum Mercurium tra-
 ctandum & perficiendum tradidisset,
 tandem inventum est, nulla arte aut ra-
 tione coagulari posse, nec ad tincturam
 inde proliciendam utilem existere, nec
 cum auro quid commune habere, cui
 in amalgamatione, non ut Mercurius
 vulgi, conjungi voluerit. Causa hu-
 jus rei est, quod Mercurius sit saltem ma-

teria auri, & tinctura seu sulfur inde separatum sit: Veluti si ex lacte per artificium separaretur butyrum, tum si quis ex substantia reliqua seu lacte butyraceo, ferofo, velit iterum butyrum aut lac, quale primò fuit, integrum efficere, stultissimus omnium hominum, aut si possit, ditissimus futurus esset. Hinc ex Mercurio solo auri non potest tinctura auri, nec aurum ipsum produci, quicquid contentur artifices. Nec verò illis fides adhibenda, qui dicunt, quocunque modo tincturam seu rubedinem esse auro detrahendam per oleum salis, spiritum urinæ, aut alias aquas solutivas, ac cum ea projectionem in alia metalla imperfecta fieri posse, ut in aurum reducantur; Corpus verò auri album remanens posse iterum in aurum ignis calcinatione, vel Veneris coloritio addito, vel etiâ in tincturam ipsam promoveri. Nam si sint veri artifices, qui hoc affirmant, tropicè cupiunt intelligi, si non perfecti, loquuntur ad suum captum, prout intelligunt scripta Philosophorum, aut naturæ mineralis secreta. Demus, quod tinctura ex auro possit segregari, quemadmodum plures fecisse constat, & cum ea fecisse proje-

*Responsio
ad l. quod
tinctura
segrege-*

ctiones in metalla imperfecta. Verum ^{tur &}
hos non fuisse veros artifices, sed magnâ ^{auro, sed}
ex parte deceptores, ex eventu animad- ^{absque}
versum est, cum artem in hac tincturâ ^{utilitate.}
extractione ex auro sitam esse, sibi que
eam cognitam adfirmarent, seseque mul-
tiplicationem hujus tincturâ facere pos-
se, aliosque docere velle acceptâ magnâ
pecuniâ summâ falsò promitterent, cum
nihil ex iis præstare possent. Tinctura
enim hæc, ut sæpè dictum, non est mul-
tiplicabilis licet sit educabilis per artem
ex auro. Vt nec butyrum ex lacte extra-
ctum multiplicabile est cum alia substan-
tia, sed solum ex lactis naturali compo-
sito educendum. Eodem modo de tin-
ctura auri judicandum, quod illa possit
quidem ex auro educi, sed educta nul-
lam sui multiplicationem admittat, quic-
quid ignari tentent aut glorientur. Causa
hujus impossibilitatis apparet, quia vis
vegetativa aut nutritiva non est in auro
ejusve tinctura, ut in vegetabilibus vel
animalibus, in quibus nutriens vertitur
in similitudinem & identitatem nutri-
ti, atque hinc vegetabilia ac animalia
crescunt in debitam magnitudinem: sed
hoc non contingit in metallis sub terra

*Obiectio
alia.*

Responsio.

*Instantia
aliorum
ratione 1.*

in suis mineris propriis existentibus, multò minùs extra terram integris aut partes separatis. Inde aurum integrum non sibi assimilare potest Mercurium aut aliam substantiam, eamve in aurum transmutare, nec tinctura veluti pars auri ex eo abstracta in se aurum, vel quid aliud promovere potest. Si quis contendat, etiamsi non metalla nutrian- tur, ut vegetabilia ac animalia, tamen veluti per naturam in illis tinctura cres- cit & augetur, sic quoque per artem. Huic quæstioni antè responsum, quod qualitates calidæ & siccæ introducuntur in Mercurium frigidum & humidum longissimo tempore, in vasis naturæ, calore subterraneo ut extrinsecus agen- te, & sulfure calido & sicco; velut igne interno operante & exiccante humidi- tatem illam Mercurii, & ad æquatio- nem reducende: quæ cum in arte nullo modo haberi possint, ut sint eadem cum naturalibus, hinc nec qualitates illæ eo modo arte in Mercurium ullum introduci poterunt. Quidam ad hæc respondent, etiamsi artificialia vasa, media & operationes non sint eadem cum naturalibus, tamen sequitur idem

effectus per artem, velut per naturam,
dummodò artificialia disponantur ad
modum naturalium, ut divus Thomas,
aliique Philosophi attestantur. Deinde ^{Ratione 2.}
metalla esse instar ovorum, quæ calo-
re à matre propriâ seu gallinâ natura-
liter, vel ab homine artificialiter (ut in
Ægypto antiquitus & adhuc fit) in vi-
vos pullos excludi possunt. Ad hæc sola ^{Ratione 3.}
coctione apud naturam aurum maturis-
simum metallorum produci, & imper-
fectis deficere coctionem, minus coctum
verò magis coqui & maturari posse.
Imò & id, quod maxime coctum sit au- ^{Ratione 4.}
rum quoque superet in colore & ma-
turityte. His quatuor rationibus ita bre-
viter contractis, cum sint causa errorum
inextricabilium multorum etiam inge-
nii subtilioris & voluntatis haud iniquæ
in arte operantium, hoc loco satisfac-
ciemus, quantum conveniet. Quando ^{Responsio ad rationem 1.}
Philosophi loquuntur, quod in vasis ar-
tificialibus idem opus præstari possit,
quod à natura præstantur in vasis natu-
ralibus, si illa ad horum modum accom-
modentur, tum non intelligunt, tanquam
homo possit imitari naturam in mine-
ris perficiendis ab infimòque statu, hoc

est, Mercurio aut plumbo, in summum, hoc est, aurum provehendis. Nam si hoc ita esset, tum mineræ per artem in aurum perfici possent coctione in vasis artificialibus, at non nisi tempore naturæ debito, hoc est, mille fortè annis, non decem mensibus. Nec cogitandum est, naturam magistræ rerum tanto tempore opus habere ad auri productionem, ad quod generandum ars non millesimam partem temporis requirat, vasis utrobique concessis paribus. At respondetur; Ars calorem intendere & remittere, item disjuncta conjungere & conjuncta disjungere potest pro arbitrio: natura autem saltem uno modo operatur simplici absque remissione aut intensiōe caloris, absque compositione aut divisione locali materialium. Verùm dicimus, artem non posse, nec velle imitari naturam in minerarum perfectione aut naturali auri generatione, cū id sit impossibile, etiamsi mineras jam à natura præparatas, velut ovum quoddam ad formam suam certam ordinatum sumat & in aurum promoveri conetur, sed intēdere ad eundem finem per alia media, hoc est, respicere

picere ad ultimā productionem auri per
productionem intermediam ejus tinctu-
ræ, velut partis principalis. Cū enim
natura aurum producat, & in eo ars il-
lam imitari nequeat per media natura-
lia, tamen imitatur in fine per sua pro-
pria inventa, non tamen à natura abhor-
rentia. Hæc media artis, quam proximè
fieri possit, ad naturæ media accedere
debent, hoc est, vasa, calor & materia
artis ad vasa, calorem & materiam na-
turæ. Quod si natura faceret tincturas,
aut si ars perficere posset mineras, tum
ars in omnibus naturam imitari deberet,
nec exceptio ulla daretur: At cum neu-
trum fieri queat, vasa tamen & media
artis proximè ad naturam accedant, ut
in fine conveniant. Inde dicunt Philoso-
phi, quod idem effectus sequatur ab ar-
te, qui à natura, si vasa artis disponan-
tur ad modum vasorum naturæ. At se-
cundum, quod metalla sint velut ova ex-
ternis mediis & artificialibus ad suam
formam promovenda, respondemus; id
in minima parte veritati convenire, in
plurimus circumstātiis reclamare. Nam
ova sunt animata & habent formam a-
gentem sibi infusam: Item nutriuntur

*Responsio
ad ratio-
nem 2.*

O

vegetatione perfectâ ; fractionem corticis non admittunt , alias humidum nutriens exhalaret , & vis generativa evanesceret : Egent calore leni eodem tempore apud artem , ut naturam , nec ars aliquid facit ad ovi excubationem ; sed calor lenis , qui naturalis est , totum perficit , nec artificis media adjunguntur ipsi substantiæ ovi interiori , sed manent extra ipsum : Vnde nihil addit ovo , sed ut factum est à natura , ita manet & ad illam perfectionem , ad quam deputatum est à natura , per artis ministerium promovetur . Verùm hæc omnia sunt diversissimo discrimine in mineris metallorum . Hæ enim non sunt animatæ , licet sulfur calidum , ut agens , apud se habeant , nec nutriuntur : frangi possunt absque exhalatione virtutis : quibus singulis non consideratis , si tamen quisquam existimet , illas ab arte æquè ut à natura excubari posse , instar ovorum ; necessum est , quod quoque idem tempus excubationi earum tribuat , quod naturæ est proprium , ut in ovis ; in quibus excludendis est idem tempus apud artem , quod apud naturam : quod cum expectari non possit ab arte , ultra

mille annos ; Ergo hac comparatio in nullo convenit , nec in mediis , nec fine. Tertia ratio quoque nihil probat , quia coctiones natura & artis , licet uno nomine vocari possint , tamen reipsa longissimè differunt. Aurum coquitur ex mineris per naturam calore leni & temperato , longissimo tempore. Hanc coctionem ars imitetur calore æquè temperato , sed nihil efficiet , nisi longissimum tempus intercedat. Quod si tempus artis sit abbreviandum & calor intendendus , non est coctio naturalis , ideò nec effectus naturalis sequetur , sed aliud quid , de quo natura non curat. Inde dicimus , imperfectis quibusdam deficere coctionem , eaque coqui posse à natura , non ab arte. Quicquid ars imperfectum reliquit , aliquando perficere , quicquid natura immaturum , maturare potest , non è contrà. Hinc aliqui narrant , in Sclavonia partibus fossiles metallicos occlusisse fodinas , si in metallum non satis maturum incidissent , per aliquot annos , fortè 60. ut maturius intermedio tempore fieret. Verùm humanæ vitæ ea est brevitās , ut si hoc verum esset , quod 60. annis

*Responsio
ad rationem 3.*

maturari posset , non expectare posset maturationem ejus. Quidam quoque referunt de lacu seu fossa circa terræ superficiem non profunda in Westphalico tractu , quod singulis ternis aut quaternis annis ejus loci incolas auro interim generato beet. Talia opera si per naturam fiant , artis tamen beneficio præstari nequeunt. Maturantur quidem mespilo tempore & paleis extra arborem ; Item poma & pyra varii generis viridia , dura , nec satis matura , temporis diuturnitate digeruntur & coquuntur extra arborem , velut quoque in arbore naturaliter , quæ , non dubium est , arte breviori tempore posse digeri , & esui apta reddi , tenendo ea in locis temperatè calidis , ut lectis aut similibus : sed non de specie in speciem , seu de forma in formam promoventur , ut contingere debet in mineris. Vva immatura , acerba , à se non differt essentiâ & formâ essentiali , matura & dulci. At aurum à plumbo differt essentiâ & formâ , licet non materiâ communi & formâ generali , ut homo ab asino differt suâ propriâ forma essentiali , non autem formâ generali animalis , quæ utrique &

homini & asino æquè competit. Ars itaque mineras purgare potest per ignem à superflua humiditate, separando maturum à maturo, veluti pomum immaturum separata humiditate ejus superflua, per lenem calorem maturare, at ex mineris ipsis per maturationem aurum educere nequit, ut nec ex floribus pomi pomum maturum, avulsis utrisque à sua matre seu terra & arbore. Natura itaque sola ex plumbi mineris facit mineras auri, ars utraque purgat, & segregat ab heterogeneis, atque ita natura immaturum coquit, ars maturum ab immaturo discernit. Vnde & quar-
Responsio ad rationem 4.
tæ rationis falsitas apparet, quod immaturum non solum maturare possit, sed etiam longè ultra naturalem maturitatem auri evehere in tincturam. Nam si id, quod minus est, inesse non possit, alicui rei, quomodo inerit, quod majus? Quomodo puer, qui gestare nequit viginti libras ponderis, portabit duascentas aut bis mille? Hinc cum minere non possint arte perfici in aurum, quomodò in millies perfectius perficientur, nempe tincturam auri. At sunt quàm plurimi ex ita ratiocinantibus, qui

O iij

cum legerint in authorum libris, tincturam esse in Mercurio, Aurum totum nil esse nisi Mercurium, & in Mercurium resolui posse naturam & artem ad perfectionem metallorum causandam coctione uti, opus figuli esse spectandum in arte Philosophica; ex his & similibus dictis opinantur in auro nihil esse nisi Mercurium simplicem, coctum ac coagulatum ad maturitatem, quemadmodum vasa figulina alia sunt minus, alia magis cocta, & ante coctionem cruda, nec esse aliam in auro compositionem, nullam æquationem qualitatum in quatuor elementis, nullam combinationem sulfuris aut argenti vivi, nullam tincturæ, tanquam maturioris partis & formæ, in Mercurium tanquam immaturiorem partem & materiam introductionem, sed differre aurum solummodo ab imperfectis, veluti carnes ad rubedinem usque assatæ differunt à crudis, in quo diversimodè falluntur: Nam aurum, ut sæpè dictum, habet suam propriam formam, quæ non est in Mercurio, nec plumbo. Caro autem assata non habet aliam formam elementalem, quam eam, quam habet cruda, nisi fortè

paucis accidentibus ab ea differentem, Forma autem dat esse rei, & differentiam specificam ostendit, quæ cuicunque competit, eidem definitio & identitas rei competit. Cum itaque plumbum non sit aurum, nisi tropicè dictum, aut potentia remota, non propinquissima, aut actu primo, minimè actu secundo, inde differt ab auro forma essentiali, longissimâ distantia, quo ad naturam, nempe ut inde fiat forma; respectu artis, ut inde fiat materia, in quam forma aliunde introducatur, propinquissima: Verùm de minerarum in aurum coagulatione sub singulis imperfectis satis actum; nunc figuram huic capiti convenientem adjiciemus.

O iiij

HIC EST LEO HOSTES
Hominis, hic est homo
medicus Leonis.

Cum antiquitus Roma illa gentium
victrix orbi dominaretur, accidit, quod

quidam in Africa servus ob facinora quædam commissa à domino suo fugeret in sylvas atque invia ferarum latibula, ubi cum sese aliquamdiu, ne ab insequentibus traheretur ad pœnam, abscondisset, Leo quidam insignis magnitudinis in easdem sylvas sese contulit, qui cum fortè fortunà hominem ibi latitantem reperisset, ad eum accessit, nullam præ se ferens rabiem aut iram, sed potius lenitatem, ostentans ipsi unum ex pedibus anterioribus, quem læserat. Homo perterrefactus primò ob belluæ tantæ conspectum, cum videret adeò circurem, admiratus quid causæ esset, cur pedem sibi offerret, quem ubi manu apprehendisset, ac spinam interiùs adactam offendisset, eam extraxit. Leo à malo, quo urgebatur, se levatum sentiens, prædas, ut antè insequutus est, quas ad dictum hominem magnà copiâ apportavit, eique potiore partem illarum obtulit, veluti mercedem & præmium in se factæ medicinæ: servus vel igne vel Sole in Africa vehementissimè æstuante, carnes maceratas & coctas pro levanda fame indies comedit, atque sic longo tempore vixisse perhibetur.

Post cùm Leo prædationi ferarum pro more sese dedisset , in insidias sibi ab hominibus ejus loci prætensas incidit, atque ita captus est : ac quia præ cæteris magnitudine conspicuus , Romam missus : ubi loco publico ad certamina cùm gladiatoribus aut morte damnatis spectante populo ineunda servatus est. Accidit non longo indè tempore , quod antè memoratus servus, jam œconomus suo Leone destitutus , ad hominum conspectum prodiret , ubi cùm agnitus esset , ac tandem Romam adductus , à domino , à quo affugisset , ob perpetrata scelera, belluis, ut mos erat , objectus est. In quem cùm Leo immissus esset, nil furoris in hominem agnitum, à quo se curatum recordabatur , sed potius blanditias motâ hinc inde caudâ , ostendit, & ante ejus pedes, ut solitus erat, procubuit. Hujus rei cum populus causas admiratus intellexisset , Leonem homini , ut & vitam cum libertate donavit, acclamans : Homo Leonis Medicus & Leo hominis œconomus vivat, vivat. Hoc etsi non pro factò, sed apologo à quibusdam receptum sit, tamen reverà ita contigisse memoriæ proditur ab Aulo

Gellio lib. 5. noct. Attic. cap. 14. qui servum Androdum seu Antroclum appellatum fuisse asserit, historiámque prolixè narrat, ut quilibet loco dicto legere poterit. Idem de Mentore Syracusano, in Syria Leoni eodem modo medicante, nec non de Helpi Samio in Africa, alii scriptores narrant. Nos, siue id Romæ acciderit, siue non, meminimus in Eutopia, ubi Philosophorum turba congregata fuit, simile quid observatum esse. Servus enim Leoni medicinam, & Leo servo cibum, per vices ministravit, cumque utrique capti sint, singulari amore sese mutuo prosequuntur, ita ut Leo ad obsequium servi, & hic Leonis, in perpetuum devinctus sit. Leo hic in Cytherone monte, & Nemea sylva degens ex Luna decidit (veluti in Hieroglyphicis nostris inter Herculeos labores retulimus) de prosapia Solis, viridis viribus, magnanimus robore, celer pedibus, furore horribilis, à solo servo cicur & mansuetus redditur, non violentiâ, sed officio, non vi, sed amore victus. Iunge ergo servum tuum rubeum forori suæ odoriferæ, & hi duo artem gignent.

De III. Vsu Auri.

Nullum est dubium, quin ex Sole optima Medicina corporibus humanis valde utilis concinnari possit, tum quia à vulgo propter pretiositatem & carissimam raritatem ita aestimatur, tum quia à medicis & chymicis ab experientia & ratione edoctis idem statuitur. Hinc aliqui ex vulgo, fortè medicorum præscripto, agris aurum copiosissimum conspiciendum, & tractandum offerri jubent, quia oculis propter colorem & splendorē acceptum, in phantasia speciem haud ingratam excitet, unde cor lætitiâ vel affectu mitiori accensum spiritus vitales ad membra affecta transmittat uberius. Aliqui aurum non aspectu, sed tactu prodesse agris referunt, at potiùs alieno, hoc est, si medicis & pharmacopœis pro optimis medicinis in tempore administrandis, in manus tradatur. Vtrumque non nocere arbitramur, illud imaginatione patientis, hoc effectis agentium: Verùm aliqui externis hîsce auri remediis non contenti, intrinsecus illud comedendum obferunt. Cùm verò sciant, id dentibus conteri

non posse, in limaturam subtilissimam reducunt, vel in folia extendunt tenuissima, atque ita miscent cum electuariis, conservis, pulveribus, syrupis aut liquoribus assumendis, non absque causa ac effectu, nempe ut corroboretur & spiritur vitali abundantiori illustretur. Quidam diffidentes corpulentæ ejus substantiæ, ignitum aurum aliquoties extinguunt in aquis cordialibus, atque ita propinant. Marsilius Ficinus de studioforum sanitate tuenda, libro secundo, utrumque modum jam dictum approbat, cum inquit: Aurum fermè potabile habebis, ut dicam: Collige flores borraginis, buglossæ, melissæ, quam citrariam nominamus: Et quando Luna Leonem subit vel Arietem, vel Sagittarium, aspiciatque Solem aut Iovem, eoque cum candido saccharo, aqua rosacea liquefacto, & pro qualibet uncia insere diligenter auri folia tria: Jejunus cum vino quodam aureo sume. Verùm alii considerantes auri compagines adeò firmas, ut non ab ignibus aut aquis fortibus superari aut dissolvi queant, non contenti extinctione ejus aut corpulenta administratione, id solvendum prius & ad

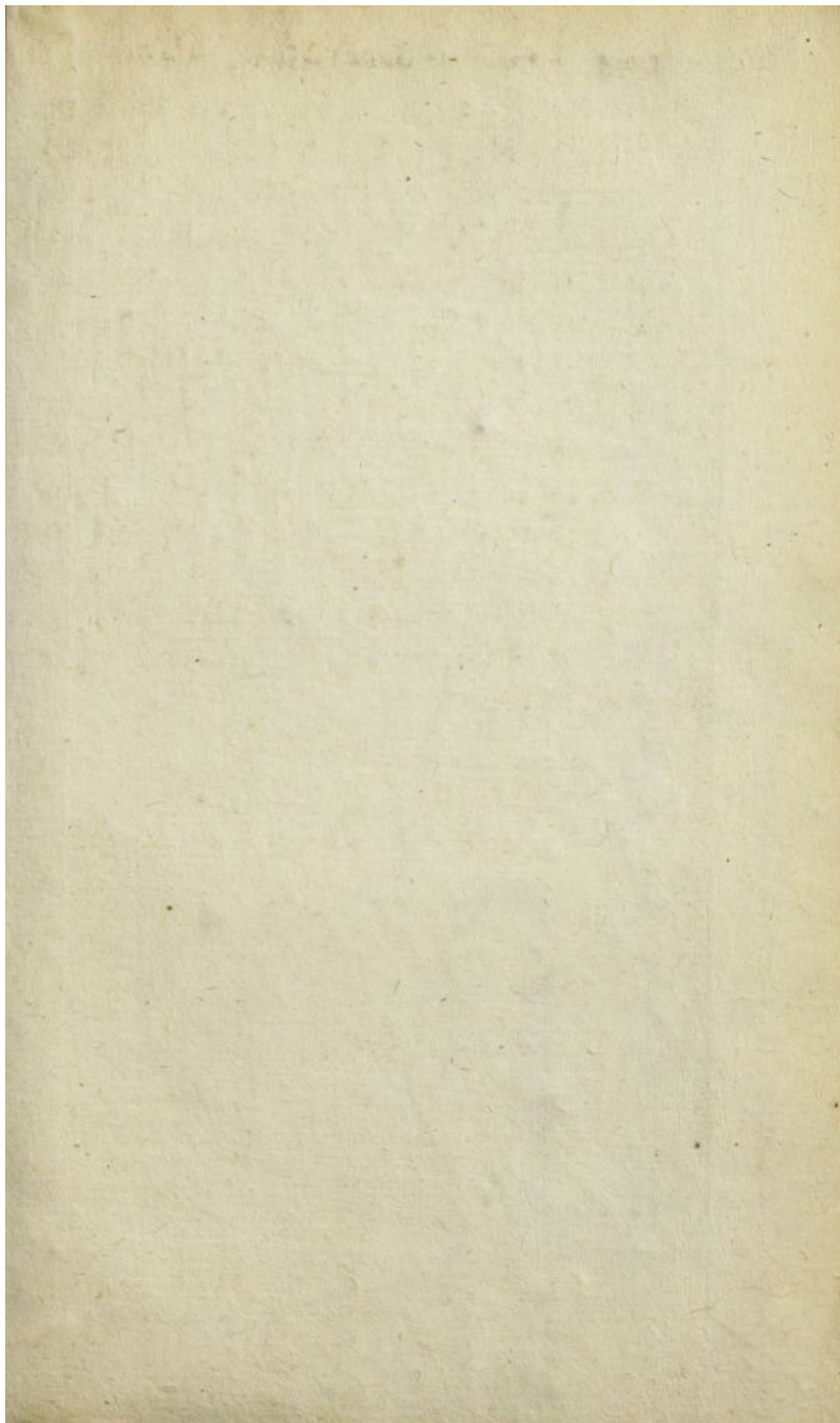
medicinalem formam reducendum arbitrati sunt; utque hoc effectum darent, innumeras vias inierunt, quæ omnes non aspernandæ, sed tamen earum aliæ aliis sunt longè meliores & naturæ humanæ accommodatiores: Quidam solvere tentarunt aurum cum Mercurio communi: Atque hi facientes amalgama, tandem longa coctione & præcipitatione pulverem rubrum seu præcipitatum habuerunt: Alii ut hoc facilius & citius præstarent, solverunt utrumque seu aurum amalgamatum cum Mercurio, in aqua regia, qua subtracta & aliquoties refusa, iterumque distillata, turbat, ut vocant, acceperunt, multis lotionibus edulcoratum intra corpus dandum: Alii amalgama aliis aquis corrosivis Mercurii sublimati, sulfuris per campanam distillati, aut eiusmodi solverunt, à quibus describendis, veluti & usurpandis abstinemus: Quidam aceto acerrimo, spiritu urinæ aut salis ad eandem intentionem utuntur, iisque aurum potabile fieri posse promittunt: Verùm hisciant, Aurum potabile antiquorum Philosophorum esse longè aliud, nempe absque peregrini alicujus additione

factum ex Tinctura perfecta cum spiritu vini mixta, quæ cum paucissimis divinitus concessa sit, ejus loco Aurum potabile nihilominus fieri posse concedimus, ex auro calcinato debite & soluto iis mediis, quæ naturæ humanæ non sunt adversa at familiaria. Quidam solvunt aurum antimonio, vel Mercurio ejus, aut per se ignibus adustum continuis reverberantibus in pulverem, ut ajunt, redigunt medicinalem; qualem Moisen fecisse constat ex sacris literis, cum aurum vituli aurei combusserit in pulverem & Israëlitis bibendum propinarit. Quidam aurum in sulfur, oleum, sal, pulverem, ut pollicentur magis dictis, quam prestant rebus, conuertunt, atque sic Magnatibus vendunt, forte plus veneni quam Alexipharmacicon reconditum habens. Plus enim corrosivi illis compositionibus adesse suspicamur, quam auri, quicquid multi Thrasones jactent, quibus aurum lucrandum potius in mente, quam propinandum ægris in medicina propositum est, novo genere aucupii & quaestu uberrimo. Illi enim non solum lucrantur aurum (pro eo dantes nescio quid

frivolum) sed & animas hominum, ut Plinius falsè inquit, & faciunt experimenta per mortès: Horum experientiam Stratonicus Cytharœdus laudabit quorum benefacta Sol aspiciat, errores & malefacta terra tegat. Deus optimus Maximus concedat omnibus bonæ voluntatis & artis filiis legitimis, ad sui gloriam hominisque utilitatem, NEPENTHES illud Aureum ab Helena Telemacho datum, quo, ut ille, præteritorum laborum, luctus, doloris & malorum omnium oblivione capti, ipsi cum lætitia & animi quiete gratias agant sempiternas.

F I N I S

positive pour les H du spectre au 500
lignes pour la partie 17 m. m. de
ch. l'autre 3

